

”Jätä se sika” -

Facebookin Naistenuone-ryhmässä koetut verkkoyhteisöllisyyttä vahvistavat ja heikentävät tekijät

Essi Heinonen

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen tutkinto-ohjelma

Digitaalinen kulttuuri

Maaliskuu 2021

"Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä."

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos / Humanistinen tiedekunta

HEINONEN, ESSI: ”Jätä se sika” - Facebookin Naistenhuone-ryhmässä koetut verkkoyhteisöllisyyttä vahvistavat ja heikentävät tekijät

Pro gradu -tutkielma, 73 s., 4 liites.

Digitaalinen kulttuuri

Maaliskuu 2021

Tässä tutkimuksessa selvitetään tietyn verkkokeskustelun osa-alueen toimintaa sen käyttäjiensä kokemana sukupuolittuneessa verkkoyhteisössä. Verkkoyhteisönä on Facebookin ryhmä nimeltä *Naistenhuone*. Tutkimuksessa perehdytään siihen, millaista on Naistenhuoneella kokoontuvien naisten yhteisöllisyys, millaisia piirteitä Naistenhuone saa käyttäjiensä kokemuksen mukaan sekä mitkä tekijät heikentävät ja vahvistavat yhteisöllisyyttä.

Tutkimus pohjautuu vuonna 2020 tehtyyn verkkokyselyaineistoon, joka jaettiin silloin *Naistenhuone Special*-ryhmässä, sillä alkuperäinen Naistenhuone-ryhmä poistettiin Facebookin toimesta tutkimusprosessin aikana. Tutkimuksessa Naistenhuoneella viitataan siis Naistenhuone Special-ryhmään. Ryhmässä on paljon aktiivista keskustelua ja toimintaa ja jäseniä on yli 100 000. Kyselyyn vastasi 113 Naistenhuoneen jäsentä. Aineistoa on lähestytty fenomenologisin menetelmin, jolloin korostuu yksilön kokemus.

Naistenhuoneen käyttäjien kesken kokemaa yhteisöllisyyden tunnetta yhdistää ryhmän tarjoama vertaistuki ja apu, niin verkossa kuin myös konkreettisesti reaalielämään siirtyvässä toiminnassa. Naistenhuoneen yhteisöllisyyden kokemukset eivät kuitenkaan olleet yksiselitteisiä. Kokemukseen positiivisävytteisestä yhteisöllisyydestä on vaikea saada sopimaan Naistenhuoneen keskusteluille ominainen konfliktiherkkyys ja muut epäkohdat, jotka Naistenhuoneen toimintaan liittyen useasti mainittiin.

Naistenhuoneella on mahdollista muodostaa määritelmän mukaista yhteisöllisyyttä, mutta näkemykset ja kokemukset siitä eroavat niin paljon, että yhteisöllisyyden olemassaolo on lähinnä näennäinen ja siksi joskus hämäävä.

Asiasanat: verkkoyhteisöllisyys, sosiaalinen media, Facebook, verkkokeskustelu

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	1
1.2	Naistenhuone: sukupuolirajattu verkkokeskusteluyhteisö	5
1.3	Verkkokeskustelualustana Facebook-keskusteluryhmät.....	8
2	TUTKIMUSMETODIT	11
2.1	Tutkimusaineisto ja -menetelmät	11
2.2	Aineiston analyysimenetelmät	16
2.3	Sosiaalisen median tutkimuseettiset erityiskysymykset.....	18
3	TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET	20
3.1	Yhteisöllisyyden monitulkintainen käsite	20
3.2	Verkkoyhteisöllisyys.....	23
4	TUTKIMUKSEN TEORIATAUSTA	27
4.1	Verkkokeskustelututkimusten eri näkökulmat.....	27
4.2	Verkkokeskustelujen mukautuminen muuttuviin sosiaalisen median käyttötapoihin	29
4.3	Verkkokeskustelujen vuorovaikutuksellisuus	32
4.4	Sukupuoli ja sosiaalinen media	34
5	VERKKOYHTEISÖLLISYYTTÄ VAHVISTAVAT JA HEIKENTÄVÄT TEKIJÄT.....	40
5.1	Kyselyaineiston taustaa.....	40
5.2	Yhteisöllisyyttä yhteisen huumorin keinoin.....	42
5.3	Yhteisöllisyyden kokemuksen tarpeellisuus	47
5.4	Ryhmän suuri koko	50
5.5	Integroituminen ryhmän jäseneksi	53
5.6	Luottamus ja sen puute	55
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	61
7	LOPUKSI.....	66
	LÄHDELUETTELO.....	69
	LIITTEET	74

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus tutkia tietyn verkkokeskustelun yhteisöllisyyttä ja selvittää sitä vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä käyttäjiensä kokemana sukupuolittuneessa verkkoyhteisössä. Kyseessä on Facebookissa oleva, erittäin aktiivinen ryhmä *Naistenhuone*. Ryhmä on myös melko tuore, se on perustettu vuonna 2016 ja jäseniä siinä on lähes 172 000¹. Facebookiin on perustettu myös Miestenhuone-ryhmä, mutta tässä tutkimuksessani kohderyhmäksi rajautuu nimenomaan naisten käyttötapa ja kulttuuri verkkokeskusteluryhmässä.

Sosiaalinen media on pullollaan erilaisia mahdollisia alustoja verkkokeskustelulle. Vuonna 2005 tehdyn tutkimuksen mukaan internet on ollut pitkälti miesvaltainen tietoverkko, vaikkakin internetin käyttötavat ovat vuosien saatossa muuttuneet. Tekniikan tuottajat ja käyttäjät ovat aiemmin olleet korostuneesti miesten muodostamia ryhmiä.² Osa verkossa tapahtuvasta keskustelusta on rajattu koskemaan eri kohderyhmiä. Verkkokeskustelun juuret ulottuvat 1970-luvun loppuun ja jo lähihistoriassamme on tapahtunut merkittäviä muutoksia internetin keskustelukulttuurissa³.

Mitä tulee mieleen naisvaltaisesta yhteisöstä? Lausahdus ”*nainen on naiselle susi*” tuli vastaan muutamaan kertaan kyselyaineistoa läpikäydessä. Onko tosiaan näin ja onko nainen sitä toiselle myös verkossa? Elämme postmodernin feminismin aikakautta, joka korostaa naisten välistä erilaisuutta yhden naiseuden sijaan ja kiinnittää huomiota eroa luoviin tekijöihin, kuten seksuaalisuuteen, etnisyyteen ja luokkaeroihin.⁴ Oman käyttökokemukseni perusteella *Naistenhuone*ella näkyy naiseuden monimuotoisuus esimerkiksi eri seksuaalisesti suuntautuneiden edustajiston kirjona. Tutkimukseni aihe kietoutuu siis siihen, mitä naisille merkitsee sosiaalisen median verkkokeskustelujen mahdollisuus luoda yhteisöllisyyttä, yhteenkuuluvuutta ja vertaistukea sukupuolittuneessa yhteisössä.

Koska *Naistenhuone*en toiminnasta on hyvin vähän tutkimusta, keskityn ensin tutkimaan, millaista on *Naistenhuone*ella kokoontuvien naisten yhteisöllisyys? Millaisia piirteitä *Naistenhuone* saa käyttäjiensä kokemuksen mukaan? Keskityn syvemmin

¹ Alkuperäisen *Naistenhuone*-ryhmän jäsenmäärä 25.9.2020.

² Arpo 2005, 188.

³ *ibid.*, 33.

⁴ Bonsdorff & Seppä, 13–15.

yhteisöllisyyden kokemuksiin ja tutkin, mitkä tekijät vahvistavat ja heikentävät yhteisöllisyyttä käyttäjiensä mukaan. Hypoteesina ja aikaisempien käyttökokemuksieni perusteella oletan, että Naistenhuoneen vaikutusvoima ympäristöön niin verkossa kuin reaalielämässä⁵ on omaa laatuaan. Millainen on verkkokeskustelu-yhteisön vaikutusvoima reaalielämässä – mitä tapahtuu, kun verkossa tapahtuva vaikuttava toiminta siirtyy toimenpiteisiin, joka vaikuttaa yksilöön, yhteisöön tai sen toimintaan reaalielämässä?

Hypoteesina on myös se, että Naistenhuone on eräänlainen turvasatama erityisesti niille naisille, jotka kaipaavat keskustelua ja tukea, ja jotka eivät sitä syystä tai toisesta reaalielämässä saa. Olen itse kuulunut ryhmään reilun vuoden ajan. Olen ollut melko passiivinen sivustaseuraaja ja tänä aikana hämmästynyt niin suuren ryhmän voimasta, asiallisesta keskustelusta sekä keskustelijoiden avoimuudesta. Kuten tietysti olettaa saattaa, myös negatiivisia asioita on tullut vastaan.

Naistenhuone on sosiaalisen median tutkimuksesta kiinnostuneelle erittäin hedelmällinen alue lähteä tutkimaan siellä tapahtuvaa toimintaa. Tutkijoiden innostukseen lähteä tutkimaan jotakin aihetta saattaa vaikuttaa esimerkiksi sen kohteen suosio ja vaikkapa aiheen kiinnittämä mediahuomio⁶. Naistenhuone on suomalaisten Facebook-ryhmien keskuudessa jäsenmäärältään yksi suurimmista⁷.

Ylipäättään Facebook alustana tarjoaa monia mahdollisuuksia ihmisen käyttäytymisen tutkimiseen. Facebook integroituu yhä enemmän jokapäiväiseen elämäämme, joten on tarpeen seurata ja tutkia alustan myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia ympäristöön yhteiskunnassamme.⁸ Tämän tutkimuksen tärkeimmiksi tutkimuskirjallisuuksiksi nousivat projektin aikana erityisesti teokset, joissa on erikoistuttu ihmisten suhteiden tutkimiseen teknologiavälitteisesti ja siihen, miten he toimivat sen avulla. Esimerkiksi Marjo Laukkasen väitöskirja *Sähköinen seksuaalisuus: Tutkimus tyttöydestä nettikeskusteluissa* oli tärkeä esimerkkiteos erityisesti sukupuolirajatusta verkkokeskustelututkimuksesta⁹. Tutkimuksessa seurataan kahta tytölle suunnattua

⁵ Tutkimuksessa termi reaalielämä käsittää sosiaalisen median ja internetin ulkopuolella tapahtuvat asiat.

⁶ Esim. Jaatinen, Outi: *Tähän supersuosittuun suomalaiseen Fb-ryhmään ei ole miehillä asiaa: ”Draamalaamailua”, rajujakin riitoja ja pettämisspekulointia*, MTV Uutiset 11.3.2018, <<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/supersuositus-facebook-ryhmassa-kuohuu-naisilla-on-taipumus-olla-draamalaamailijoita/6801334#gs.v74pkm>>

⁷ STT: *Suomen suosituimpia Facebook-ryhmiä listattiin*, MTV Uutiset 4.3.2018. <<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/suomen-suositumpia-facebook-ryhmiä-listattiin-kuulutko-jo-naihin-askartelua-edullisia-ostoksia/6786096#gs.wez6hs>>

⁸ Wilson et al. 2012, 204.

⁹ Laukkanen 2007.

keskustelutilaa yhteensä kahden vuoden ajan, joista erityisesti toisen, Demi-tyttöjenlehden kaupallisen keskustelufoorumin yhteisöllisyys on verrattavissa Naistenhuoneeseen.

Mielenkiintoni ohjautuu siis kohti sitä, miten nimenomaan naiset käyttävät hyödykseen miehiltä rajattua keskustelupalstaa ja miten naiset kokevat ryhmän. Facebook-ryhmien ainutlaatuisuus piilee siinä, että siellä on mahdollisuus tehdä näin karkea rajaus käyttäjistösä jäseniin. Vaikka naisille suunnattuja verkkokeskustelu yhteisöjä on joissain määrin myös muilla verkkokeskustelufoorumeilla (esimerkiksi juuri Demi.fi tai Suomi24-sivuston tietyille sukupuolelle suunnatut keskusteluaiheet), ei ryhmään liittyviä jäseniä voida muualla täysin rajata ulos aivan samalla tavalla.

Facebook ilmestyi vuonna 2004 ja se on toiminut yhtenä verkkokeskustelun mahdollistavana alustana. Facebook on hyödyllinen alusta tutkijoille muutenkin, sillä se tarjoaa tehokkaita menetelmiä tietojen keräämiseen. Lisäksi tutkijat voivat hyödyntää jo olemassa olevia kerättyjä tietoja, sillä useat Facebook-tutkijat ovat tehneet niiden käytön mahdolliseksi myös mahdollisia tulevia tutkimuksia varten.¹⁰ Niin sanottuun milleniaalisukupolven kuuluvana olen tottunut surffaamaan näiden erinäisten sosiaalisen median alustojen syövereissä, ja Facebook on ollut itselläni käytössä jo vuodesta 2009. Digitaalisen kulttuurin opiskelijana nämä alustat kiehtovat syvemmin. On luontaista tutkia asiaa, joka on lähes jokapäiväisessä elämässä jollakin tapaa mukana ja havainnoitavissa. Olen kuulunut Facebookissa Naistenhuone-ryhmään alun perin lähinnä uteliaisuudesta ja viihdetarkoituksessa. Ryhmän henki, jäsenmäärä ja keskustelut ovat herättäneet kiinnostukseni siitä, miten naiset käyttävät sosiaalista mediaa saadakseen kokea yhteisöllisyyttä ja vertaistukea.

Olen aiemmissa tutkimuksissani profiloitunut lasten mediankäyttöön pohtimatta sen enempiä sukupuolieroja. Kandidaatintutkimuksessani esiin nousi kuitenkin yksi selkeä tekijä ja se oli se, miten tyttöjen ja poikien sosiaalisen median sovellusten käyttö ei juurikaan eronnut toisistaan, mutta niissä tapahtuvissa toimintamalleissa ja käytön motiiveissa oli eroja. Tässä tutkimuksessa ei ole kuitenkaan tarkoitus korostaa rajaa sukupuolien välillä, vaan tarkastella kokemuksia naisille suunnatussa sukupuolittuneessa yhteisössä.

Olen ollut häkeltynyt siitä, että on olemassa ryhmä, jossa oikeastaan mikään aihe ei ole jäänyt käsittelemättä. Niin parisuhteet, sukulaissuhteet, seksi, rahankäyttö,

¹⁰ Wilson, Gosling & Graham 2012, 215.

alkoholiongelmat, pettämistarinat ja kaikki muu on avoimesti esillä, eikä naisilla tunnu olevan pelkoa siitä, että ryhmässä esitetyt asiat vuotaisivat ryhmän ulkopuolelle. Luottamus ryhmän henkeen on siis melko suuri, vaikkakin se joskus hieman rakoilee. Ryhmän ulkopuolelle asioiden jakaminen on lähtökohtaisesti kielletty, vaikka se tuntuukin olevan melko yleistä. Naistenhuoneen päivityksiä on nähty runsaasti esimerkiksi Feissarimokien¹¹ sivustolla. Tästä huolimatta ryhmässä jaetaan arkaluontoistakin materiaalia hyvin matalalla kynnyksellä.

Naistenhuone on suuri ja aktiivinen ryhmä ja se on oiva alusta saada aikaiseksi asioita verkon kautta. Käyttäjät ovat usein tietoisia Naistenhuoneen joukkovoimasta ja sitä käytetään hyödyksi. Vastaan on tullut esimerkiksi tilanteita, joissa negatiivisen palvelukokemuksen saanut yksilö julkaisee kokemuksensa ja Naistenhuoneen jäsenet käyvät tämän johdosta antamassa yrityksen Facebook-sivuille huonot arvostelut puolustaakseen mahdollista vääryyttä kokenutta, tarinansa jakanutta jäsentä. Naistenhuone on synnyttänyt ilmiöitä, joista osa on päätynyt uutisiin asti.¹²

Verkkokeskusteluihin pohjautuva teos *Digitaalisia kohtaamisia* nostaa esiin tapauksen Naistenhuoneelta, johon liittyi ryhmän ylläpitäjä Riikka Korteaho. Korteaho ei ollut enää jatkanut ryhmän ylläpitäjänä, sillä Naistenhuoneen kokoisessa ryhmässä joutui lähes päivittäin selvittämään jotakin ryhmässä aiheutunutta riitaa, vastata kymmeniin viestipyyntöihin sekä hyväksyä tuhansia jäsenpyyntöjä. Korteaho ei enää näistä syistä jatkanut ylläpitäjänä, mutta syynä oli myös häneen ryhmän kautta kohdistuva kiusaaminen. Erityisesti ryhmästä poistetut jäsenet kiusasivat häntä.¹³ Tämä tapaus osaltaan avaa joitakin Naistenhuoneen epäkohtia ja sitä, miksi mielenkiintoni kohdistuu juuri verkkokeskustelualustana kyseiseen ryhmään, näkökulmana yhteisöllisyyden tutkiminen.

Vaikka liikutaankin melko vapaan tutkimuksen alueella sosiaalisessa mediassa, on kuitenkin tällaisen aiheen tiimoilta oltava tutkimuseettisesti erityisen varovainen. Tätä varten olen valmistautunut muutamalla kirjallisuusaineistolla, jotka koskevat verkkotutkimisen etiikkaa. Tärkeintä prosessin edetessä sen tutkimuseettisyyden

¹¹ www.feissarimokat.com on erillinen verkkosivusto, joka kokoaa yhteen noloja tilanteita Facebookin tilapäivityksistä, kuvista ja kommentista.

¹² esim. Takamäki, Noora: *Facebook-ryhmä Naistenhuone halusi pelastaa Suomen nopeimman miehen – Samuli Samuelssonin seuraajamäärät lähtivät räjähdysmäiseen kasvuun ja yhteistyöehdotuksia tuli kymmeniä*, Yle Uutiset 17.7.2020, <<https://yle.fi/urheilu/3-11453538>>

¹³ Suominen, Saarikoski & Vaahensalo 2019, 18-19 sekä esim. Krautsuk, Satu: *"Yleensä he haukkuvat hampaitani" – Facebook-ryhmän nuori ylläpitäjä kypsyi jatkuvaan kiusaamiseen ja julkaisi ilkeät viestit*, Yle Uutiset 29.8.2017, <<https://yle.fi/uutiset/3-9800930>>

kannalta on ollut kuitenkin se, että käytän aineiston käsittelyssä empaattista (toisen asemaan eläytyvää) lähestymistapaa. Tätä lähestymistapaa on hyödynnetty erityisesti tutkimuksissa, joissa lähestytään arkaluonteisia asioita ja esimerkiksi silloin, kun tehdään lapsiin liittyvää tutkimusta.¹⁴ Tämä lähestymistapa vaatii tutkijoita mahdollisesti muotoilemaan uudelleen metodologiset tekniikkansa ja teoreettisen suuntautumisensa aitouden ja merkityksellisyyden ja varmistaa myös sen, että aineiston keräys on oikeutettua ja että se tuodaan esiin oikeassa valossa.¹⁵

1.2 Naistenhuone: sukupuolirajattu verkkokeskusteluyhteisö

Kuva 1. Naistenhuoneesta on olemassa useita eri versioita ja Naistenhuone Special-ryhmä perustettiin, kun alkuperäinen ryhmä ensimmäisen kerran katosi näkyvistä sen jouduttua Facebookin tarkistuttamaksi. Lähde: <www.facebook.com/groups/NaistenhuoneOriginal>

Tämän tutkimuksen teon aikana oli olemassa ”alkuperäinen” Naistenhuone, jonka jäsenmääräksi johdannossakin todettiin olevan parhaimmillaan lähes 200 000 jäsentä. Tämä ryhmä kuitenkin kaikessa hiljaisuudessa katosi Facebookista. Ylläpidon mukaan ryhmä joutui Facebookin tarkastettavaksi, mutta sen paluusta ei ole enää tietoa. Ryhmän yhtäkkinen poistuminen Facebookista ei valitettavasti ole harvinaista, sillä Naistenhuone on kertaalleen aiemminkin joutunut poistetuksi tai ainakin piilotetuksi.

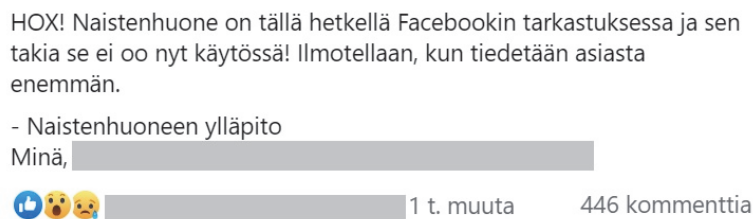
Ryhmän poistumisen syynä voi olla monia mahdollisuuksia. Järjestelmänvalvoja on yksinkertaisesti saattanut poistanut sen tai ryhmä on jollakin tavalla rikkonut Facebookin palveluehtoja. Ongelmallista on esimerkiksi, jos viesteissä on havaittavissa epäilyttävää sisältöä tai ne eivät sovi julkiseen julkaisemiseen (jos julkaisujen sisällöt

¹⁴ ks. esim. Brown, Alice 2019: *Respectful Research With and About Young Families Forging Frontiers and Methodological Considerations*.

¹⁵ Palaiologou 2014, 689.

sisältävät väärää, harhaanjohtavia, vilpillisiä tai petollisia väitteitä). Ryhmä voidaan poistaa myös, mikäli sen jäsenenä on liikaa tekaistuja profileja. Jonkin tuotteen tai palvelun mainostaminen on myös riskialtista, sillä sen tekeminen ryhmissä voi olla ongelmallista Facebookille. Ryhmissä saatetaan kaupata tai mainostaa säänneltyjä tuotteita tai palveluja. Naistenhuoneen tarkastettavana olemisen tai poistamisen syytä voi siis vain spekuloida, mutta iso tekijä siihen on varmasti ryhmän suuri koko sen ollessa täysin yksityinen ryhmä tai se että ryhmässä on jäsenten toimesta ilmiannettu jatkuvasti joitakin julkaisuja.

Naistenhuone on aiemminkin ollut Facebookin tarkastettavana ja palautunut muutaman viikon jälkeen. Viime kerran jälkeen perustettiin toinen, Naistenhuone Special-ryhmä tällaisia ”kriisitilanteita” varten. Special-ryhmä, josta aineistonhankintakin on suoritettu, on kerännyt jo myös osaltaan mittavan määrän jäseniä, tätä kirjoittaessa ryhmässä on 96 500¹⁶ jäsentä.

Kuva 2. Ylläpidon tiedotus Naistenhuone Special-ryhmässä. Lähde:

<<https://www.facebook.com/groups/NaistenhuoneOriginal>>

Ei ole kuitenkaan sattumaa, että Naistenhuone on juuri vuonna 2020 ollut pisimpään pois käytöstä Facebookin tarkastettavana. Kuten aiemmin on jo todettu, Facebook-ryhmien suosio nousi merkittävästi globaalisti, kun COVID-19:n aiheuttamat lukitustoimet eristivät monet koteihinsa ja monet näistä ihmisistä ovat liittyneet ryhmiin keinona pysyä yhteydessä toisiinsa eristyksestä huolimatta. Suosion kasvu aiheutti myös negatiivisia puolia ja Facebook onkin useista syistä poistanut viime kuukausina tuhansia ryhmiä, jotka keskittävät toimintansa lietsomaan ja levittämään valheellista tietoa juuri esimerkiksi pandemiaan liittyen. Tästä esimerkkinä QAnon-salaliittoteoriaryhmä, jonka Facebook on poistanut elokuussa. Tällaisen toiminnan takia Facebook on joutunut olemaan aktiivisempi valvoessaan eri ryhmissä tapahtuvaa toimintaa ja keskustelua.¹⁷

¹⁶ Jäsenten lukumäärä 19.11.2020.

¹⁷ STT: Facebook ilmoittaa sulkevansa salaliittoteoria QAnonia kannattavia ryhmiä ja sivuja, Yle Uutiset 7.10.2020 <<https://yle.fi/uutiset/3-11582141>>

Kuten aiemmin todettu, Naistenhuone-ryhmästä on olemassa Facebookissa moniakin eri versioita. Siitä on tehty alueellisia versioita, ikärajoitettuja versioita (omat ryhmänsä esim. yli 30-, 40- tai 50-vuotiaille käyttäjille), ”sensuroimaton” versio, Naistenhuone ”CIA-versio” joka on kuvauksensa mukaan tarkoitettu yksinomaan kaikenlaiseen ”Ullailuun¹⁸”, joka on terminä Naistenhuoneelta tuttu juorujen salapoliisimaiseen selvittämiseen.

Naistenhuone Special-ryhmän säännöt kieltävät kaikenlaisen kaupallisen toiminnan, kuten myynnin, markkinoinnin sekä rahan keräämisen. Ryhmästä ei myöskään saa jakaa sisältöä ulkopuolisille ja säännöissä toivotaan luottamusta ryhmän jäsenten kesken. Keskustelujen muistutetaan joskus olevan arkaluonteisia ja yksityisiä. Säännöt kieltävät myös kiusaamisen ja ohjeistavat olemaan ”hyviä muille”. Samalla muistutetaan toki väittelyn olevan luonnollinen osa ryhmän toimintaa, mutta siihenkin vaaditaan ystävällisyyttä ja kunnioitusta. Kiusaamisen estämisellä pyritään luomaan turvallisuutta ja karsimaan turhaa negatiivisuutta. Ylläpito saattaa poistaa jäsenen ryhmästä, mikäli näitä sääntöjä jatkuvasti rikotaan.¹⁹

Naistenhuone >

Ryhmä (Yksityinen) · 171 869 jäsentä

Ryhmääsi tarkistetaan

Ryhmäsi on poistettu käytöstä, koska se ei noudata yhteisönormeja, jotka koskevat luokkaa vihapuhe. Ylläpitäjä on pyytänyt, että tarkistamme tämän päätöksen. Lähetämme sinulle pian päivityksen.

Kuva 3. Lähde: <<https://www.facebook.com/groups/NaistenhuoneOriginal>>

Viimeisin tieto Naistenhuoneen alkuperäisen ryhmän tilanteesta on, että ryhmä on Facebookin tarkistuksessa yhteisönormien rikkomuksen takia. Facebookin yhteisönormit kieltävät vihapuheen. On vaikea yhdistää, liittyykö asia johonkin tiettyyn julkaisuun vai yleisesti siihen, että ryhmässä mahdollisesti esiintyy vihapuhetta. Ryhmän jäsenet ovat saattaneet myös tehdä niin monta kertaa ilmiantoja syynä

¹⁸ Viittaus populaarikulttuurissa tuttuun hahmoon, Salatut Elämät-ohjelman roolihahmoon Ulla Taalasmaahan, joka on sarjassa tunnettu lähipiirinsä ja naapuruston juorusalapoliisina.

¹⁹ Naistenhuoneen säännöt.

vihapuhe, että Facebook on siksi ottanut ryhmän tarkistukseen. Tammikuussa 2021 tällaisia tilanteita varten perustettu Naistenhuone Special -ryhmä vakiintui ja vaihtoi nimensä pelkäksi Naistenhuoneeksi, mikä tarkoittanee sitä, että edellinen ryhmä tuskin enää palautuu käyttöön.

1.3 Verkkokeskustelualustana Facebook-keskusteluryhmät

Yksittäiset käyttäjät voivat luoda Facebook-ryhmiä. Ryhmät sallivat jäsenten julkaista sisältöä, kuten linkkejä, videoita, kysymyksiä, tapahtumia, muokattavia asiakirjoja ja kommentteja näihin kohteisiin. Ryhmiä käytetään muun muassa eri toimijoiden yhteistyöhön, esimerkiksi työpaikkojen tai harrastustoiminnan tueksi.

Facebookin käyttäjiä on vahvistettu kesäkuussa vuonna 2017 olevan yli kaksi miljardia.²⁰ Siitä on tullut olennainen osa monen ihmisen elämää ja ohessa muiden sosiaalisen median alustojen kanssa, se saattaa vaikuttaa ihmisten toimintaan esimerkiksi kulttuurillisesti, poliittisesti ja vuorovaikutuksellisesti esimerkiksi perheen ja ystävien kesken. Tutkijat ympäri maailmaa tunnustavat, että tarvitsemme enemmän tutkimusta Facebookin vaikutuksista ihmisten sosiaaliseen toimintaan, sen vaikutuksesta jokapäiväiseen elämään ja heidän subjektiiviseen hyvinvointiinsa.²¹ Facebookissa on monia erilaisia toimintoja käyttää ryhmiä hyödykseen, mutta erityisesti ryhmienluomistoiminto toimii yhtenä mahdollisuutena kohdennetulle verkkokeskustelulle.

Facebookin ryhmienluomistoiminto suo mahdollisuuden perustaa tiettyyn kohderyhmään liittyvän keskustelualustan ja rajata siihen osallistuvat kiinnostuksen kohteiden mukaisesti. Ryhmässä on mahdollista luoda julkaisuja, julkaista kuvia ja järjestää esimerkiksi tapahtumia ryhmän alaiseksi. Ryhmiä on perustettu esimerkiksi kouluille, työpaikoille, eri harrastuksille ja yleisesti eri mielenkiinnon kohteisiin liittyvää keskustelua varten, kuten kalastukselle tai koiraharrastajille, tietyille ammattiryhmille ja esimerkiksi paikkakuntaa koskevaa tiedonjakamista varten. Facebook on luokitellut ryhmiä eri kategorioihin ja niitä ovat: *huumori, tiede ja teknologia, matkailu, osta ja myy, liiketoiminta, tyylit, terveys, eläimet, urheilu ja fitness, koulutus, taiteet, viihde, uskonto ja hengellisyys, ihmissuhteet ja identiteetti,*

²⁰ STT: *Facebookia käyttää nyt kaksi miljardia ihmistä*, Yle Uutiset 27.6.2017, <<https://yle.fi/uutiset/3-9693338>>

²¹ Wilson et al. 2012, 203-220.

vanhemmuus, harrastukset ja kiinnostukset, ruoka ja juoma, ajoneuvot ja työmatkat sekä yhteiskunta ja yhteisö.

Facebookin totuttu käyttötapa luo matalan kynnyksen liittyä ryhmiin ja osallistua ryhmissä käytäviin keskusteluihin joko sivusta seuraavana tai aktiivisena osallistujana. Ryhmän luominen on myös teknisesti helpompaa kuin nettiselaimelle perustettava foorumi.²² Facebookin ryhmätoimintoa hyödyntävät niin harrastusporukat kuin pienemmätkin ystäväpiirit, mutta niiden suuren yleisön suosio on yleisesti perustunut lähinnä siihen, että ne mukautuvat olemaan kuin entisajan verkkokeskustelufoorumeit. Ryhmissä julkaistaan foorumin kaltaisesti julkaisuja, joihin käyttäjät voivat kommentoida ja vuorovaikutteisesti vaihtaa puheenvuoroja reaaliaikaisesti.²³

Ryhmille voi asettaa eri yksityisyysasetuksia. Julkinen ryhmä tarkoittaa, että sekä ryhmä, sen jäsenet, että heidän kommenttinsa ovat yleisön nähtävissä, mutta ryhmään kuulumattomana ei voi olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Salainen ryhmä tarkoittaa, että yleisö ei voi nähdä mitään, ellei jäsen nimenomaisesti kutsu uutta käyttäjää liittymään ryhmään. Nämä yksityisyyden tasot tekevät ryhmistä sopivia suurille yhteisöille, mutta myös pienille ryhmille. Salaiset tai vain kutsulla sisään pääsevät ryhmät eivät välttämättä näy edes hakutuloksissa.

Lokakuussa 2010 ryhmistä oli olemassa versio 0 ja versio 1. Versio 1 tai "uudet" ryhmät voivat sisältää URL-osoitteissa ryhmän nimen, mikäli ryhmälle on asetettu sähköpostiosoite. Ryhmillä ei ole RSS-syötettä esimerkiksi jäsenluettelolle, kuten Facebookin Sivut- tai Tapahtumat-toiminnoilla, mutta on olemassa kolmansia osapuolia, jotka tarjoavat tällaista palvelua, jos ryhmälle on asetettu "avoim" tietosuoja-asetus. Kaikki ryhmät on sittemmin siirretty yhteen malliin. Vuoden aikana ryhmiä kehitettiin muutenkin ja muun muassa ryhmien ylläpitotoimintoja kehitettiin paremmaksi.²⁴

Vuonna 2020 ihmiset etsivät uusia tapoja pysyä yhteydessä mutta fyysisesti etäällä COVID-19:n vuoksi. Facebook-ryhmien käyttö onkin sen myötä lisääntynyt merkittävästi, ja yli 1,8 miljardia ihmistä käyttää nyt Facebook-ryhmiä kuukaudessa.

²² Suominen, Saarikoski & Vaahensalo 2019, 208-210.

²³ Veikkolainen, Sari: *Digitreenit: Näin Facebook-ryhmät toimivat - kuinka niihin liitytään ja kuka näkee postaukseni?* Yle Uutiset 5.3.2018, <<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/03/05/digitreenit-nain-facebook-ryhmat-toimivat-kuinka-niihin-liitytaan-ja-kuka-nakee>>

²⁴ Hutchinson, Andrew: *Facebook Announces New Groups Features, Including Automated Moderation Tools and New Engagement Options.* Social Media Today 1.10.2020. <<https://www.socialmediatoday.com/news/facebook-announces-new-groups-features-including-automated-moderation-tool/586277/>>

Facebook ilmoitti lokakuussa 2019, että 1,4 miljardia ihmistä käytti ryhmiä kuukausittain, joten se lisäsi vielä 4 miljoonaa aktiivisten ryhmien käyttäjää viimeisen vuoden aikana ²⁵.

Facebookissa on tarjolla muutamia eri vaihtoehtoja kohdennetun yhteisöllisen toiminnan ylläpitämiseksi. Yhteisnimitys näille englanniksi on *communities*, eli yhteisöt. Se tarjoaa Sivut-toimintoa (*Pages*), joita käyttävät hyödykseen esimerkiksi monet yritykset. Ryhmä-toiminto (*Groups*) taas toimii keskustelun ja tiedon jakamisen keskuksena ihmisten kanssa, jotka jakavat jonkin kiinnostuksen, sijainnin tai muun yhteisen piirteen. Esimerkiksi Naistenhuoneesta on olemassa sekä sivu että ryhmä.

Suurin osa Facebook-sivun ja ryhmän eroista on niiden käyttötarkoituksessa, yksityisyyden valvonnassa ja analyysimahdollisuuksissa. Facebook-sivun tarkoituksena on olla yhteydessä yleisöön. Se ei kuitenkaan ole pelkästään yksisuuntainen keskustelu, koska käyttäjät voivat silti olla interaktiivisessa roolissa viestien ja kommenttien avulla. Seuraajilla on kuitenkin paljon passiivisempi rooli. Sivun on aina julkinen. ²⁶

Jäsenryhmien välistä keskustelua ja vuorovaikutusta varten on ryhmät. Iso ero ryhmissä ja sivuissa on Facebookin tarjoama analyysi kävijätiedoista ja toiminnasta sivulla. Facebook-sivut antavat järjestelmänvalvojille tietoa esimerkiksi kohdeyleisöstä, viestien tavoitavuudesta ja yleisön sitoutumisesta. Näin ollen Sivun-toiminto on oivallinen juuri esimerkiksi yrityksille. Ryhmillä ei ole näitä analyysiominaisuuksia. Ainoastaan perustiedot, kuten jäsenluettelo ja yhteenveto ryhmän tuoreesta toiminnasta ovat käytettävissä. ²⁷

Uusien, vuonna 2020 tulleiden päivitysten ominaisuuksien suhteen Facebook on ilmoittanut uuden sarjan hallintatyökaluja Facebook-ryhmille, jotka tarjoavat enemmän tapoja ryhmän järjestelmänvalvojille hallita ryhmäkeskustelujaan ja sitoutumista. Suurin lisäys ryhmänhallinnan näkökulmasta on Admin Assist, jonka avulla ryhmän ylläpitäjät voivat määrittää automaattiset säännöt julkaisujen valvonnalle, mikä säästää heidän aikaansa moderoidessaan yleisiä ongelmallisia viestejä. Esimerkiksi ryhmän mainossisältöä voi rajoittaa hylkäämällä automaattisesti viestit, joissa on tiettyjä

²⁵ Facebook Business: *Gen Z: Getting to Know the 'Me Is We' Generation*, 22.10.2019, <<https://www.facebook.com/business/news/insights/generation-z>>

²⁶ Ellis, Megan: *Facebook Page vs. Group: Which One Is Right for You?* 8.7.2018 <<https://www.makeuseof.com/tag/facebook-page-vs-group/>>

²⁷ *ibid.*

avainsanoja, jotka sisältävät linkin tai jotka ovat peräisin ihmisiltä, jotka eivät ole olleet ryhmän jäseniä tietyn ajan.²⁸

Kehityksien avulla on tarkoitus turvata yksilön yksityisyydensuojaa edellistä paremmin sekä ylläpidon avulla taata ryhmiin parempi henki keskusteluun. Tarkoituksena on myös saada käyttäjät sitoutumaan yhä enemmän ryhmien avulla käyttämään toimintoja.²⁹

2 TUTKIMUSMETODIT

2.1 Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Aineistonhankintamenetelmänä tässä tutkimuksessa on verkkokysely ja se kerättiin käyttäen Webropol-alustaa. Kysely jaettiin Naistenhuone Special-ryhmässä.

Kyselylomakkeessa oli 22 kysymystä, joista alussa kysyttiin muutamia taustakysymyksiä ja suurin osa kysymyksistä olivat avoimia kysymyksiä.

Verkkokeskustelututkimuksissa yleinen aineistonhankintatapa on eri tavat havainnoida palstoilla käytävää keskustelua ja tutkia esimerkiksi keskustelujen diskursiivisia puolia.

³⁰ Tässä tutkimuksessa olen kuitenkin kiinnostunut tutkimaan aihetta käyttäjälähtöisesti, joten aineistonhankintani tulee keskittymään käyttäjiin itseensä kokemusten ja käsitysten kautta.

Verkkokyselylomakkeet ovat tutkimuksen primaariaineisto. Olen aikaisemminkin käyttänyt Webropolia verkkokyselyjen keräystä varten todeten kyselyiden olevan melko haastavia analysoitavia tutkimuksellisesti, mutta aiemmista kokemuksista viisastuneena pystyin ennakoimaan haasteet luomalla kyselytutkimuksen kysymykset huolellisesti niin, että se teki analyysivaiheesta helpompaa. Kyselyvastausten arvioiminen ja vertailu ryhmässä tapahtuviin ilmiöihin sekä omiin kokemuksiin on olennainen osa prosessia.

Kysymysten laadinnassa on oltava huolellinen, jotta saa tarvitsemansa vastauksen tutkimuskysymykseensä, ja väärinymmärryksiä vältettävä, etteivät ne sotkisi tutkimustulosta. Kysymykset eivät saa olla häilyviä, epämääräisiä tai johdattelevia.³¹

Monet tutkijat puhuvat eri menetelmien yhdistämisen puolesta ja olenkin tässä

²⁸ Hutchinson, Andrew: *Facebook Announces New Groups Features, Including Automated Moderation Tools and New Engagement Options*. Social Media Today 1.10.2020.

<<https://www.socialmediatoday.com/news/facebook-announces-new-groups-features-including-automated-moderation-tool/586277/>>

²⁹ *ibid.*

³⁰ Arpo 2005, 49.

³¹ Valli 2015, 84-85.

tutkimuksessa käyttänyt analyysin apuna menetelmätriangulaatiota, josta kerron lisää seuraavassa alaluvussa. Laajentamalla ja yhdistämällä menetelmien käyttöä on mahdollista saada tutkimuksesta esiin laajempia näkökulmia sekä lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Esimerkiksi kenttätutkimuksessa havainnoinnin ja haastattelun yhdistäminen on miltei välttämätöntä, jotta tutkimustuloksista saadaan mahdollisimman laajat ja vahvat.³²

Kuten aiemmin mainitsin, verkkokyselyn kysymysten asettelussa on oltava tarkkana, jotta analyysivaiheessa ei törmää ongelmiin. Arpo tuo esiin teoksessaan huomionarvoisen näkemyksen siitä, että vastaajan ajattelutapa muista ei ole sama asia kuin se, miten hän todellisessa sosiaalisessa vuorovaikutustilanteessa toimii. Aineistonhankinnassa on siis relevantimpaa keskittyä siihen, miten kirjoittajat tulkitsevat ja kommentoivat toisiaan kuin siihen, miten he ymmärtävät omaa toimintaansa.³³

Tarkoituksenani on lähteä purkamaan aineistoa samankaltaisilla lähtökohdilla kuin Chou yms. teoksessaan.³⁴ Minulla on joitakin ennakkokäsityksiä tai olettamuksia Naistenhuoneen yhteisöllisyyden muodostumisesta ja purkaessani aineistoa arvioin aineiston vastauksia omiin kokemuksiini. Nämä omat oletukseni ovat subjektiivisia ja lähtöisin siitä, mitä ryhmän yleinen, henkilökohtainen tarkastelu ja ryhmään kuuluminen muutaman vuoden ajalta ovat herättäneet ajattelemaan. Ne pohjautuvat myös kysymyslomakkeella esitettyihin tarkentaviin kysymyksiin. Kategorioiden luomisen lähtökohtana on lisäksi McMillanin ja Chavisin luomat yhteisöllisyyden muodostumisen neljä elementtiä, jotka esitellään tutkimuksessa luvussa 3.

Hypoteesit koostuvat henkilökohtaisista ajatuksistani siksi, että tutkimuksessa on tarkoitus selvittää, miten yhteisöllisyys koetaan jäsenen näkökulmasta. Ollessani jäsenenä, myös minulle on kertynyt subjektiivisia kokemuksia aiheeseen liittyen. Varsinaisesti tässä tutkimuksessa ei siis ole tarkoitus selvittää, miten, mistä syistä tai miksi yhteisöllisyys muodostuu, vaan päästä ajatukseen siitä, miten keskusteluryhmän jäsenenä verkkokeskustelun yhteisöllisyys koetaan ja mikä heikentää ja vahvistaa sitä.

Mikä syrjäyttää tai vahingoittaa kokemusta yhteisöllisyydestä? Hypoteesini lähtee liikkeelle siitä, että yhteisöllisyyden muodostumiseen vaikuttaa eritoten ryhmän suuri koko. Kuten tutkimuskirjallisuuden avulla myöhemmin tässä tutkimuksessa todetaan,

³² Hirsjärvi & Hurme 2001, 38-39.

³³ Arpo 2005, 49.

³⁴ Chou 2013.

on todennäköisempää synnyttää yhteisöllisyyttä pienemmän ryhmän kesken. Toinen ryhmän ongelma on sen näennäinen ajatus täysin salatusta ryhmästä. Ryhmästä on kuitenkin helppo levittää tietoa eteenpäin esimerkiksi kuvakaappauksin tai videokuvakaappauksin. Vastaan on tullut myös tapauksia, jossa ryhmän jäsen avautuu esimerkiksi parisuhteensa tilanteesta ja julkaisu tai ryhmässä jaetut asiat vuodetaan parisuhteen toiselle osapuolelle.³⁵ Yksityisyyden loukkaaminen ja luottamus ryhmän muihin jäseniin on siis melko rakoileva ja näin ollen vahingoittaa yhteisöllisyyden kokemusta ryhmässä.

Kommenttiesimerkkejä Naistenhuoneelta aiheeseen liittyen:

”Valitettavasti jos on iso sangollinen hyvää maitoa ja yks sinne kusee, on koko sankko pilalla. Täältä leviää kaikki ja nainen on julmin kiusaaja niin päättäessään.”

”Munkin yks kuvani jaettiin ja se päätyi toisiin käsiin ja sain hirveitä kommentteja ja yksityisviestejä sen takia.”

Kommentit eivät ole varsinaista tutkimusaineistoa, joten ne eivät ole vastaajien suojaamiseksi täysin suoria lainauksia tai ne ovat vain osa kommentista. Näissä kommentteissa nousee hyvin esille yhteisöllisyyden vahingoittumisen kokemukset ryhmässä.

Mikä taas rakentaa positiivista yhteisöllisyyttä Naistenhuone-ryhmässä?

Yhteisöllisyyden muodostuminen lähtee liikkeelle me-henkisestä ajattelusta, joka taas todennäköisesti johtuu siitä, että ryhmä on rajattu vain naisille. Miesten rajaus ulkopuolelle ja tietoisuus siitä, että ryhmässä on pelkästään naisia, luo käsityksen samankaltaisuudesta- ja henkisydestä.

On olemassa tutkimuksellinen malli, joka viittaa siihen, että Facebookin käyttöä motivoi kaksi ensisijaista tarvetta: tarve kuulua ja tarve itsensä esittämiseen.

Kuuluvuuden tunteen saavuttaminen liittyy merkittävästi yksilön tarpeeseen kuulua yhteisöön ja siellä syntyvään yhteisöllisyyden kokemukseen. Itsetunto ja omanarvontunto liittyvät tarpeeseen kuulua johonkin. Puutteet itsetunnossa voivat johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen, mutta riskit saattavat myös motivoida yksilöä ryhtymään toimiin välttääkseen syrjäytymisen ja parantaakseen asemaansa. Tutkimukset

³⁵ esim. jo aiemmin mainittu Feissarimokat.com-sivuston ”Naistenhuoneen ovi jäi auki”-osio, josta löytyy paljon kuvakaappauksia Naistenhuone-ryhmän keskusteluista.

osoittavat, että näitä ominaisuuksia on mahdollisuus saavuttaa verkon välityksellä tapahtuvassa toiminnassa.³⁶

Hypoteesini koostuu myös siitä, että suuri osa ryhmän aktiivisista jäsenistä on nuorempaan ikäluokkaan kuuluvia naisia. Ryhmässä on vain murto-osa jäseniä, jotka ovat aktiivisia keskusteluihin osallistujia ja loput lähinnä sivusta seuraajia.

Julkaisemishalukkuuteen liittyy aiemmat kokemukset verkkokeskusteluryhmissä tai itse Naistenhuoneella ja se vaatii myös tietynlaista rohkeutta julkaista ajatuksiaan isossa ryhmässä. Siksi se tekee monelle ison kynnyksen julkaista ryhmässä mitään.

Stereotyyppinen käsitys siitä, että naisilla on luonnollinen kyky empatiaan ja tietynlaisen hoivavietin omaksumiseen, näkyy varmasti myös verkon välityksellä kommunikoitaessa. Aiempia tutkimuksia selatessa selvisi esimerkiksi, että miehet kuvaavat itsensä usein itsevarmemmiksi ja pätevämmiksi esimerkiksi johtajuudessa kuin naiset, ja naiset taas kuvaavat olevansa enemmän huolestuneita toisista ja emotionaalisempia kuin miehet³⁷.

Esimerkkinä, mielenterveyden häiriöihin tukea kaipaavat naiset turvautuvat Naistenhuoneeseen ja sieltä saatavaan kommunikaatioon. Vertaistuen toive ja sen hakeminen ovat myös ryhmän julkaisuja usein yhdistävä perustelu. Heteroseksuaalinen parisuhde innoittaa osaltaan myös siihen, miksi ryhmässä jaetaan usein kokemuksia tai huolenaiheita liittyen parisuhteeseen. Ryhmässä on mahdollista saada näkemystä omiin ajatuksiin toisilta naisilta, ja usein ryhmäläisiä saattaakin yhdistää juuri se, että ollaan parisuhteessa vastakkaisen sukupuolen kanssa.

Taustoitin teoriaa tutkimuksessa feminiinisydestä, naisten ja miesten välisistä stereotyyppioista sekä naisen asemasta mediassa. Koska tässä tutkimuksessa keskitytään yksilön kokemukseen, on otettava huomioon myös mielenkiintoinen näkökulma liittyen yksilön käsitykseen (tässä tapauksessa naisena) itsestään verrattuna yleisesti käsitykseen esimerkiksi roolista naisena. Toisin sanoen naiset saattavat nähdä itsensä eri tavalla kuin naiset yleisesti ja miehet näkevät itsensä eri tavalla kuin miehet yleisesti; vaikka heillä on stereotyyppioita sukupuoliryhmistään, he eivät välttämättä sovelle niitä itseensä. Tätä kutsutaan attribuutioteoriaksi, joka viittaa siihen, että ihmiset ovat alttiimpia tunnistamaan jonkin käyttäytymisen tai piirteen tarkastellessaan jotakuta muuta kuin itseään. Stereotyyppiat ovat siis peräisin yksilön käsityksestä yleisesti tietyssä

³⁶ Nadkarni & Hofmann 2012, 243-249.

³⁷ Hentschel & Heilman 2019.

sukupuoliryhmässä, ei niinkään yksilön käsityksistä itsestään.³⁸ Tämä teoria rajasi tutkimuksen keskittymään yhteisöllisyyden kokemukseen sen sijaan, että tutkimuksen tavoitteena olisi pyrkiä selittämään kyselyn avulla ryhmässä tapahtuvan vuorovaikutuksen syitä tai seurauksia.

Syystä, että tämän tutkimuksen lähtökohtaisena ajatuksena on tulkita yhteisöllisyyden muotoja nimenomaan käyttäjien kokemuksen kautta, perehdyn hieman tarkemmin kokemukseen, sen tutkimuksellisuuteen, syntyyn ja käsitykseen. Kokemus on kuitenkin tutkimuksellisenä terminä vaikeaselitteinen ja siihen onkin syytä perehtyä hieman tarkemmin.

Kokemus tarkoittaa sellaisia tietoja, kykyjä ja taitoja selviytyä ympäristössä ja tehtävissä, joita ei ole hankittu teoreettisen opiskelun kautta, vaan vuorovaikutuksessa fyysikaaliseen todellisuuteen. Sisäinen kokemus tarkoittaa kaikkea mitä tapahtuu yksilön tietoisuudessa milloin tahansa. Sisäinen kokemus on laaja käsite, sillä sitä on turha pientää tai rajoittaa. Aivot vastaanottavat ja tulkitsevat ärsykyitä ja nämä ärsykkeet tulkitaan erilaisina kokemuksina.³⁹

Käsityksiä kokemuksesta ja tietoisuudesta pohditaan mielenfilosofiassa. Tietoista kokemusta tai aistinsisältöä kutsutaan mielenfilosofiassa kvalioiksi. Kvaliat ovat tietoisuudessa koettavia kokemuksen laadullisia ominaisuuksia, joiden olemassaoloa on vaikea sovittaa yhteen tiukan materialististen mielenteorioiden kanssa.⁴⁰ Läpi historian, aikamme suurimmat ajattelijat ovat olleet yhtä mieltä sisäisen kokemuksen ymmärtämisen tärkeydestä. Esimerkiksi Aristoteles kirjoitti aiheesta näin:

“It is not possible to think without an image. For the same effect occurs in thinking as in drawing a diagram. For in the latter case, though we do not make any use of the fact that the size of the triangle is determinate, we none the less draw it with a determinate size. And similarly, someone who is thinking, even if he is not thinking of something with a size, places something with a size before his eyes, but thinks of it not as having a size.”

³⁸ *ibid.*

³⁹ Hurlburt & Heavey 2006, 1-2.

⁴⁰ Ketola 2005, 87.

2.2 Aineiston analyysimenetelmät

Tutkimuskysymysten selvittämiseksi hyödynnän menetelmätriangulaatiota: aineistonhankinnassa verkkokysely mahdollistaa kokemusten kysymistä käyttäjiltä itseltään, jolloin analyysivaiheessa hyödynnetään fenomenologista tutkimustapaa yhdistäen digitaalisen etnografian menetelmiä. Triangulaation avulla pystytään vähentämään perusteetonta varmuutta ⁴¹, joka tarkoittaa sitä, että tutkija voi päätyä uskomaan saaneensa ”oikean” vastauksen, mutta käyttämällä eri menetelmää voikin syntyä erilaisia vastauksia ⁴².

Fenomenologinen tutkimusstrategia painottuu tarkastelemaan muiden ihmisten kokemusta ja ymmärryksen muodostumista heidän kokemustensa kautta. Kokemuksia, etenkin tutkijan omaa kokemusperäistä tietoa, on mahdollista jäsenellä fenomenologisen analyysin avulla. Fenomenologia voidaan suomentaa sanasta ”phenomena” eli ilmiö. ⁴³

Etnografian tavoitteena on tutkimuskohteen kokonaisvaltainen ymmärtäminen ja kuvaaminen ja sen lähtökohdat perustuvat ihmisten ja ympäristön monipuoliseen havainnoimiseen. Digitaalisen etnografian työkalut riippuvat pitkälti siitä, millaista tutkimusta tehdään. Etnografinen lähestymistapa on avain ymmärtämään, miten ja miksi ihmiset käyttävät sosiaalista mediaa ja digitaalista tekniikkaa. ⁴⁴ Kokonaiskuvan saavuttaminen onnistuu kyselylomakkeiden avoimilla vastauksilla, jotka sisälsivät jäsenten toimesta ja tutkijan iloksi monilta osin laajaa ja syvällistä pohdintaa aiheeseen liittyen.

Digitaalisen etnografian tutkimuksessa on keskeistä pohtia, miten media yhdistää ja erottaa ihmisiä toisistaan sekä miten mediaa käytetään, kun rakennetaan käsitystä yhteisestä maailmasta. Median avulla ihmiset liittyvät kuviteluihin yhteisöihin, joissa yhteenkuuluvuus rakentuu sen käyttötapojen ympärille. ⁴⁵

Tarkoituksena on tutkimuskohteen ja aineiston huolellinen määrittely, tavoitteena luoda teoreettinen tulkintakehys. Tutkimuksen teoriatausta on esitelty luvussa 4. Tämän jälkeen tarkastellaan kyselylomakkeiden vastauksia näiden teoreettisten jäsenysten valossa. ⁴⁶ Aineiston analyysi onnistuessaan tuo vastauksen tutkijan luomaan

⁴¹ ks. Robson 1995, 290.

⁴² Hirsjärvi & Hurme 2001, 39.

⁴³ Smith 2009, *Phenomenology*, <<https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/phenomenology/>>

⁴⁴ Hjorth et al. 2017, 1-6.

⁴⁵ Sumiala 2010, 14-15.

⁴⁶ Arpo 2005, 27-28.

tutkimuskysymykseen. Analyysi on kaiken kerätyn ja kootun aineiston erittelyä ja silloin aineisto ryhmitellään, luokitellaan, kuvataan ja jäsennetään. Tutkimuksen ydinajatus on kerätyn aineiston avulla tulkita, analysoida ja luoda johtopäätöksiä kerätystä aineistosta.⁴⁷ Kvalitatiivisen aineiston analyysiin löytyy monia eri tapoja ja usein sitä tehdäänkin samanaikaisesti aineiston keruun, tulkinnan ja narratiivisen raportoinnin kanssa.⁴⁸

Fenomenologinen tutkimusote sisältää reduktion, jossa tutkija asettaa väliaikaisesti syrjään uskonsa esimerkiksi havainnon kohteiden objektiiviseen olemassaoloon tutkiakseen miten ne koetaan objektiivisesti olemassa olevina. Tuoli siis nähdään, mutta fenomenologisen reduktion jälkeen on mahdollista analysoida tuolia sellaisena kuin se ilmenee tietoisuudelle.⁴⁹ Reduktion käsite tarkoittaa siis ennalta ulkoisten tekijöiden eliminoimista tutkimustilanteessa. Täysin puhtaaseen eliminaatioon tutkijan avoimuudessa ei kuitenkaan päästä, sillä tähän tutkimukseen on lisätty myös runsaasti teoreettista viitekehystä aiempien tutkimusten avulla, vaikkakaan tutkimuksen tarkoitus ei ole ensisijaisesti nojautua niihin tai sitoutua noudattamaan niiden ajatusmaailmaa tai analyysitapoja. Fenomenologinen analyysi voi rakentua tutkimuskohteen tarkastelun lisäksi tutkijan itsensä ja omien kokemusten ja ymmärrysprosessien tarkastelusta.⁵⁰ Tämän menetelmällisen lähtökohdan takia tuon analyysissä esiin myös omia kokemuksiani Naistenhuoneelta.

Aineistonkeruuprosessin huolellinen dokumentointi ja pohtiminen ovat keskeinen osa digitaalista etnografiaa. Osa verkkotutkijoista painottaa, että tutkimus nettiympäristöissä edellyttää asiantuntijuutta paitsi tutkittavasta ilmiöstä, myös käytettävästä teknologiasta ja sen soveltamisesta digitaalisessa kontekstissa. Kulttuuriantropologit ovat usein tuottaneet etnografioita, tutkimuksia, joissa kuvaillaan omakohtaisesta kokemuksesta ja haastatteluihin perustuen jokin kulttuuri tai alakulttuuri kokonaisuudessaan. Tarkoitus on tutkia ihmiselämää, ihmiskulttuuria, joka on kokonaisuudessaan niin laaja, ettei sitä voi yksinkertaistaa ytimekkäisiin, yksinkertaisiin vastauksiin.⁵¹

⁴⁷ Hirsjärvi et al. 2009, 221.

⁴⁸ Hirsjärvi & Hurme 2001, 135.

⁴⁹ Heritage et al. 1996, 50-53.

⁵⁰ ibid.

⁵¹ ibid.

2.3 Sosiaalisen median tutkimuseettiset erityiskysymykset

Aineiston keräämistapa tässä tutkimuksessa ei ollut itsestänselvyyttä. Ryhmän ja tutkimuksen luonne loivat tiettyjä tutkimuseettisiä erityispiirteitä, joita on ratkottu tämän tutkimusprosessin etenemisen aikana vielä aivan loppuvaiheessakin. Ryhmässä keskustellaan omilla nimillä ja se on yksityinen ryhmä, joka saattaa sisältää usein hyvin luottamuksellistakin tietoa. Ryhmän ylläpitäjät ovat kuitenkin mahdollistaneet myös anonyymien tavoin julkaista sisältöä niin, että jokin ylläpitäjistä julkaisee julkaisun jonkun toisen puolesta ja näin alkuperäisen julkaisijan ei tarvitse antaa ilmi omaa nimeään⁵².

Tämä tutkimus olisi esimerkiksi ollut melko vaivaton toteuttaa diskurssianalyysin menetelmin, mutta se olisi kaivannut tuekseen paljon suoraan ryhmästä jaettavaa materiaalia, mikä mielestäni oli ristiriidassa Naistenhuoneen ryhmän säännön kanssa siitä, ettei sisältöä ryhmästä tulisi jakaa sen ulkopuolelle. Keskustelujen käyttö aineistona ilman kirjoittajien tietoista suostumusta on ongelmallista, koska ryhmä on yksityinen, sinne pääsy on rajattua, viestien vuotaminen on ryhmän omissa säännöissä kiellettyä ja Facebook on jo itsessään melko yksityinen alusta, sillä se vaatii sisäänkirjautumista.

Näiden syiden valossa aineistonhankintamenetelmäksi valikoitui ryhmässä jaettava verkkokysely. Kyselyaineiston keräämisen uhkana oli esimerkiksi se, ettei kyselyvastauksia tulisi tarpeeksi tai vastaukset olisivat niin suppeita, ettei niistä kykenisi muodostamaan selkeää kokonaiskuvaa aiheeseen liittyen. Tutkijana oli välillä haasteellista luottaa kyselyaineiston riittävyteen ja jonkinlaista itsehillintää jouduttiin harjoittamaan esimerkiksi sen suhteen, ettei kajottaisi liikaa ryhmän sisällä tapahtuvaan toimintaan. Olin myös ennen tutkimusprosessin varsinaista aloittamista kerännyt kasan aineistoksi suunnittelemani kuvakaappauksia ryhmän keskusteluista, mutta tutkimusmenetelmien selkeytyessä lopulta hylkäsin niiden käytön, jotta tutkimuseettisiltä ongelmilta vältyttäisiin.

Olin ennen kyselyaineiston jakamista ryhmään ollut yhteydessä ryhmän ylläpitoon muun muassa siitä, saako ryhmässä julkaista juuri esimerkiksi kyselyjä tutkimustarkoituksessa ja heiltä saatiin lupa kyselyn jakamiseen. Ryhmässä on melko tiukat säännöt, jotka kieltävät esimerkiksi kaikenlaisen kaupallisen toiminnan ja siksi

⁵² Päivitys maaliskuussa 2021: Facebook on lisännyt jälkepäin ryhmiin rakenteellisen toiminnon, jolloin julkaisun voi tehdä halutessaan julkaisematta omaa nimeään. Tällöin julkaisun tekijä esiintyy keskustelussa nimellä ”ryhmän jäsen”.

koin tarpeelliseksi varmistaa ylläpidolta tämän olevan sallittua. Tämän kaiken tiedostaminen on osa tutkimusetiikan tärkeää protokollaa, eli tutkijan tietoisuutta toimintakentästä, jolla tutkimus toteutetaan.⁵³

Ennen tutkimuksen tekoa olin tutustunut muihin samankaltaisiin tutkimusprojekteihin. Selväksi tuli esimerkiksi se, että olisi paras välttyä sudenkuopilta jo senkin takia, ettei niistä myöhemmin koituisi ongelmia. Esimerkiksi Demi-keskustelufoorumista tutkimusta tehnyt Laukkanen oli joutunut myöhemmin urallaan kokemaan ikävää keskustelua liittyen hänen toteuttamiinsa tutkimuksiin niiden tutkimuseettisistä syistä⁵⁴. Eräissä tutkimuksissa liittyen Suomi24-foorumiin verkkokeskustelujen käyttö aineistona perusteltiin esimerkiksi sillä, että ne ovat julkista keskustelua, koska ne ovat olleet saatavilla verkossa vapaasti ilman kirjautumista. Keskusteluihin osallistuneiden yksityisyys on turvattu, koska keskustelut on käyty nimettömästi.⁵⁵ Tämä tarkoittaa juuri sitä, että tutkija osaa suhteuttaa tutkimuseettiset ratkaisut sopivaksi siihen, millaisella kentällä tutkimusta tehdään.

Tärkeintä on huomioida nämä ryhmän tutkimusetiikkaan liittyvät seikat jatkuvasti tutkimuksen edetessä. Näiden huomioiminen rajasi pois esimerkiksi muutamia ryhmästä otettuja kuvakaappauksia ja loi vaihtoehtoiset menetelmät siihen, miten ryhmässä käytävän keskustelun dynamiikkaa tai tiettyjä ilmiöitä voidaan tässä tutkimuksessa tuoda esiin ilman, että ryhmän sääntöjä rikottaisiin.

Kyselyaineisto on tutkimusetiikan kannalta melko ”turvallinen” vaihtoehto, sillä tutkittavat ovat tietoisia siitä, että heidän vastauksiaan käytetään tutkimustarkoituksessa. Empaattinen tutkimusajattelu auttaa tutkijaa ratkaisemaan tutkimuseettisiä ongelmakohtia ja tällöin auttaa, kun kykenee asettumaan tutkittavan asemaan ja pohtimaan, haluaisinko minä tuoda itsestäni tällaisia tietoja julki tai vaikka tutkimus olisi tehty niin sanotusti anonyymisti, pohtisin silti sitä, haluaisinko edes anonyymisti tuoda julki tämänkaltaisia lausuntoja. Tämä on tutkijan tietoisuutta omasta positiostaan suhteessa tutkittaviin henkilöihin ja ilmiöihin.⁵⁶

Eettisiä päätöksiä tehdessään on tutkijana tasapainoteltava yleisen edun saavuttamisen sekä yksilön yksityisyyden välillä. On muistettava myös inhimillisyys: jokaisen aineistossa esiin tulevan lauseen taustalla on ihminen. Sosiaalisen median tutkimukseen

⁵³ Östman & Turtiainen 2009, 336–358.

⁵⁴ Laukkanen 2007, 26-27.

⁵⁵ Vainikka & Hatju 2019, 105.

⁵⁶ *ibid.*

liittyy joskus ainutlaatuisia haasteita, tältä osin erityisesti julkisen ja yksityisen välisen eron suhteen.⁵⁷ Yksityisyyden suoja ja tutkittavien informointi ovat kaksi keskeistä tutkimuseettistä kysymysaluetta, joiden kohdalla eri tutkijat ovat päätyneet erilaisiin ratkaisuihin, ja joita olen tämän tutkimuksen osalta edellä jo perustellut.⁵⁸

Tekstissä on nähty ryhmästä joitakin kommentti- tai julkaisuesimerkkejä hieman joko muunneltuina tai lyhennettyinä pätkinä, jotta kirjoittaja ei olisi tunnistettavissa. Esimerkkejä käytettiin, jotta lukija saa luotua jonkinlaisen kuvan ryhmän ilmapiiristä. Nämä erotellut esimerkkikommentit tai -julkaisut ovat merkitty niiden olevan esimerkkejä, jotta ne erottuvat tutkimusaineiston eli kyselomakkeiden vastauksista. Itse tutkimusaineiston kyselylomakkeiden vastaukset ovat suoria, muuttamattomia lainauksia.

Aineistonhankintana verkkokyselylomake helpottaa jonkin verran tutkimuseettistä taakkaa. Kyselyyn vastatessaan vastaaja antaa luvan käyttää vastauksiaan tutkimuksessa ja näin kyselylomakkeen vastauksia on turvallisempi käyttää tutkimuksen tukena. Tein kuitenkin lomakkeeseenkin yksityisyydensuojaksi rajauksen siitä, että tutkimuksessa saa pysyä nimettömänä ja taustakysymykset (ikä ja paikkakunta) ovat vapaaehtoisia vastata. Tässä tutkimuksessa ei ole käytännön merkitystä vastaajan taustalla, kunhan hän on Naistenhuoneen jäsen ja se rajautuu sillä, että julkaisin kyselylomakkeen vain Naistenhuone Special-ryhmässä alkuperäisen ryhmän ollessa Facebookin takia piilotettuna⁵⁹.

Tutkimusaineistoksi kerättävään kyselylomakkeeseen liitettiin tietosuojalomake, jossa ohjeistettiin tutkimukseen osallistuvalla tiedot siitä, mihin tietoja käytetään, miten aineistoa säilytetään ja mitä tietoja tutkittavasta kerätään. Kyselyaineisto oli kuitenkin jo lähtökohtaisesti paljon kevyempi käsiteltävä, sillä kyselylomakkeeseen vastanneet tiesivät osallistuvansa tutkimukseen.

3 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Yhteisöllisyyden monitulkintainen käsite

Tässä tutkimuksessa keskitytään yhteisöllisyyteen lähinnä verkossa tapahtuvassa toiminnassa (verkkoyhteisöllisyys), mutta käyn lyhyesti läpi yhteisöllisyyden käsitteen

⁵⁷ Stang 2020, 302.

⁵⁸ Markham & Buchanan 2012, 28-29; Arpo 2005, 65.

⁵⁹ ks. esim. kappale ”Naistenhuone”.

yleisesti tieteenalojen rajoista riippumatta sen monitulkintaisuuden vuoksi. Yhteisöllisyys on siis yhteisöpsykologian, sosiaalipsykologiaan liittyvä käsite samoin kuin useilla muilla tutkimusaloilla. Esimerkiksi kaupunkisosiologiassa, jossa tarkastellaan ihmisten vuorovaikutusta kaupungeissa, keskitytään yhteisökokemukseen, sen rakenteeseen, muodostumiseen ja muihin ominaisuuksiin. Tieteenalaa tarvitaan esimerkiksi julkishallinnon tai yhteisöpalveluhallinnon toteuttamiseen, jolloin on ymmärrettävä, miten rakenteet vaikuttavat tähän yhteisöllisyyden tunteeseen ja psykologiseen tunteeseen. Sosiologit, sosiaalipsykologit ja antropologit ovat teorioineet ja tehneet empiiristä tutkimusta yhteisöstä, mutta psykologinen lähestymistapa lähestyy aihetta yksilön käsityksen, ymmärryksen, asenteiden ja tunteiden kautta yhteisöstä ja hänen suhteestaan yhteisöön ja muiden osallistumiseen. Näiden avulla voidaan tähdätä monipuoliseen yhteisökokemukseen.⁶⁰

Monet psykologiset tutkimukset yhteisöllisyydestä perustuivat lähiöihin referenssinä. Lähiöistä löytyi yhteyksiä yhteisöllisyyden muodostumiseen, joka näkyi suurempana osallistumisena ja sitoutumisena, koettuna turvallisuuden tunteena, kykyinä toimia pätevästi yhteisöissä sekä sosiaalisen sidoksen ja sosiaalisen rakenteen suurempana osuutena. Ongelmallista varhaisissa psykologisen yhteisöllisyyden tutkimuksissa on niiden puute selkeistä, käsitteellisistä kehyksistä, eikä monikaan kehitetyistä toimenpiteistä perustunut psykologisen yhteisöllisyyden selvään teoreettiseen määritelmään.⁶¹

Psykologisen yhteisöllisyyden (*sense of community*) käsitteen isänä pidetään psykologi Seymour B. Sarasonia. Vuonna 1974 julkaistussa teoksessa Sarason ehdotti, että psykologisesta yhteisöllisyydestä tulisi yhteisöpsykologian käsitteellinen keskus, väittäen, että se "on yksi tärkeimmistä itsemäärätelyn perustoista". Vuoteen 1986 mennessä sitä pidettiin yhteisön psykologian keskeisenä kokonaiskäsitteenä. Lisäksi teoreettinen käsite tuli muihin sovellettuihin akateemisiin tieteenaloihin osana "yhteisöt kaikille" -aloitteita Yhdysvalloissa.

Sarasonille psykologinen tietoinen yhteisöllisyys on "samankaltaisuuden havaitseminen muiden kanssa, tunnustettu keskinäinen riippuvuus muiden kanssa, halu ylläpitää tätä keskinäistä riippuvuutta antamalla toisille tai tekemällä heidän puolestaan sitä, mitä heiltä odottaa, ja tunne, että hän on osa suurempaa, luotettavaa ja vakaata rakennetta".⁶²

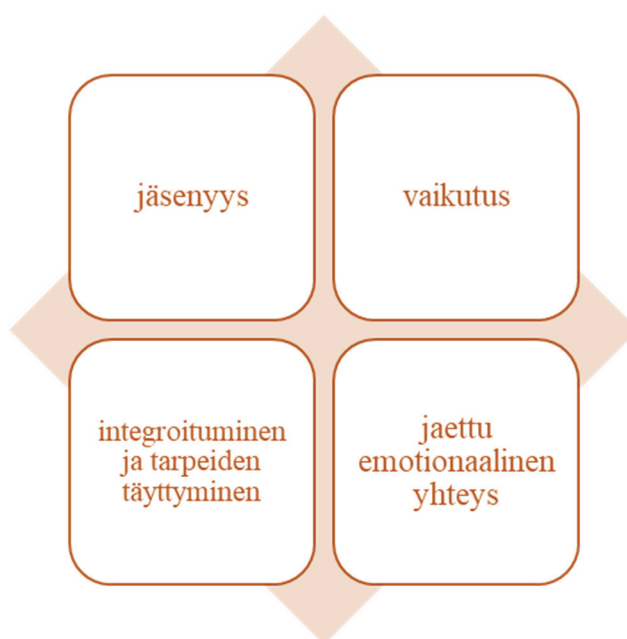
⁶⁰ McMillan & Chavis 1986, 10.

⁶¹ *ibid.*

⁶² Sarason 1974, 157.

McMillan & Chavis taas määrittelevät yhteisöllisyyden tunteen "yhteisön jäsenenä yhteenkuuluvuuden tunteeksi ja että jäsenillä on merkitystä toisilleen ja ryhmälle, ja yhteisenä uskoa siihen, että jäsenten tarpeet täytetään sitoutumalla olemaan yhdessä" ⁶³.

Koska psykologiassa yhteisöllisyyden määrittelemisen ei ole ollut täysin yksiselitteistä, on McMillanin ja Chavisin teoria alalla laajimmin validoitu ja hyödynnetty psykologisessa kirjallisuudessa. He suosittelevat määritelmänä lyhennettyä tunnetta, "yhteisöllisyyden tunne" ja ehdottavat, että yhteisöllisyys koostuu neljästä elementistä. Hyödynnän näitä elementtejä apunani Naistenhuoneen yhteisöllisyyden karkeassa määrittelemisessä, vaikka verkossa tapahtuva yhteisöllisyys eroaakin joiltain osin kasvokkain muodostuvasta yhteisöllisyydestä.

Kuva 4. Yhteisöllisyyden neljä elementtiä.

Yhteisöllisyyden neljä elementtiä: jäsenyys (membership), vaikutus (influence), integroituminen ja tarpeiden täytyminen (integration and fulfilment of needs) sekä jaettu emotionaalinen yhteys (shared emotional connection).

Jäsenyys sisältää viisi määritettä: rajat, emotionaalinen turvallisuus, tunne kuulumisesta ja tunnistamisesta, henkilökohtainen sijoitus sekä yhteinen symbolijärjestelmä. Vaikutus toimii molemmilla tavoilla: jäsenten on tunnettava, että heillä on jonkinlainen vaikutus ryhmässä, ja ryhmän yhteenkuuluvuuteen tarvitaan jonkin verran vaikutusta ryhmän jäseniin. Maaseutu- ja kaupunkiyhteisöjen nykyiset tutkimukset ovat osoittaneet, että yhteisöllisyys on näissä tärkeä tekijä. Integraatio ja tarpeiden täyttäminen merkitsee sitä,

⁶³ McMillan & Chavis 1986, 8-9.

että yhteisön jäsenet kokevat palkintona sen, että he ovat oikeutettuja osallistumaan yhteisöön.⁶⁴ Tätä yhteisöllisyyden tunnetta Naistenhuoneella korostaa esimerkiksi se, että ryhmään sisään pääseminen on monelle pitkän ajanjakson kestänyt odotus, sillä ryhmään hyväksytään sisään vain ylläpitäjän toimesta ja tämä saattaa kestää. Jo ryhmään sisään pääsyssä muodostuu siis yhteisöllisyyden yksi tärkeä elementti, eli palkinto siitä, että on vihdoinkin päässyt sisään yhteisöön.

Neljäs elementti, jaettu emotionaalinen yhteys on McMillanin ja Chavisin mukaan ”todellisen yhteisön lopullinen elementti”, joka sisältää yhteisön sisällä olevien yhteisen historian ja jaetun osallistumisen.⁶⁵

Dynamiikka elementtien sisällä ja välillä selitetään yksinkertaisella skenaariolla: joku lisää ilmoituksen asuntolan ilmoitustaululle tiedotteen koripallojoukkueen muodostamisesta. Ihmiset osallistuvat organisaation kokoukseen tuntemattomina yksilöllisistä tarpeistaan. Tiimi muodostetaan, sen jäsenistö on sidottu asuinpaikkaan kohdistuneeksi, ja he viettävät aikaa kasvotusten ja kommunikoiden. He pelaavat pelin ja voittavat. Pelatessaan jäsenet käyttävät energiaa joukkueen puolesta. Kun joukkue voittaa edelleen, ryhmän jäsenet tunnustetaan ja onnitellaan. Joku joukkueen jäsenistä ehdottaa, että kaikki ostavat joukkueelle yhtenäiset paidat ja kengät ja näin tehdään.⁶⁶ Tätä teoriaa ja kyseisiä elementtejä kyetään soveltamaan monessa eri yhteisöllisyyteen liittyvässä tutkimuksessa.

3.2 Verkkoyhteisöllisyys

Mediavälitteisen toimijuuden muotoja ovat esimerkiksi oleminen yhteisön jäsenenä, yleisönä, pelaajana, tuottajana, esiintyjänä ja julkisuudessa toimimisena.

Mediakokemuksen yhteisöllisyys saattaa olla esimerkiksi ulkopuolisen tutkijan mielestä lähes itsestään selvää, vaikka median käyttäjä ei kokisikaan itseään osaksi jotakin mediallystä yhteisöä. Tietysti yhteisöllinen kokemus voi olla helposti nähtävissä esimerkiksi tietyn harrastajaporukan kesken luodussa Facebook-ryhmässä, mutta yhteisöllisyys voi rakentua myös huomaamattomasti. Mediaesitykset ja niiden kokijat asettuvat osaksi yhteiskuntaa esimerkiksi samaistuttavien elokuvien tai mainosten roolimallien kautta ja näin kannattelevat kuluttajansa identiteettiä. Yksilön mediasuhde ei ole riippuvainen ympäristöstä, mutta yhteisöllisyys luo ymmärrystä. Viestintä on

⁶⁴ McMillan & Chavis 1986, 9-16.

⁶⁵ *ibid.*

⁶⁶ *ibid.*, 16.

yksinkertaisuudessaan sanomien jakamista ja vaihtamista ja niiden tuloksena syntyvää yhteisöllisyyttä. Oma mediasuhteeni saattaa olla toisen harrastukseen liittyvän ryhmäläisen kanssa täysin eroavainen, mutta samaan ryhmään kuuluminen luo tunteen yhteisöllisyydestä ryhmän kesken.⁶⁷

Mediasuhteitamme mikrotasolla ajaa mahdollisuus vuorovaikutukseen teknologian välityksellä. Olemme suhteessa median kautta toisiin ihmisiin, mutta myös koneen, ohjelmien ja pelien kanssa. Suhteemme mediaan jäsentää päiviemme kulkua ja ajankäyttöämme. Perinteinen media on jaotellut yleisön lähinnä kohderyhmäksi. Sosiaalinen media mahdollistaa kuitenkin eri yhteisöjen muodostumisen tai kokoontumisen jopa massoittain. Kohderyhmästä yhteisö eroaa siksi, että yhteisön jäsenillä on jotakin yhteisöllisesti jaettua.⁶⁸

Tietokonevälitteistä kommunikaatiota (CMC, Computer-Mediated Communication) on määritelty kaikenlaiseksi ihmisten väliseksi viestinnäksi, joka tapahtuu kahden tai useamman elektronisen laitteen avulla. Vaikka termi on perinteisesti viitannut tietoliikenteeseen, joka tapahtuu tietokonevälitteisissä muodoissa (esim. viestit, sähköposti, chat, online-keskustelupalstat, sosiaalisen median palvelut), sitä on käytetty myös muihin tekstipohjaisen vuorovaikutuksen muotoihin. CMC-tutkimus keskittyy suurelta osin erilaisten tietokoneella tuettujen viestintäteknikoiden sosiaalisiin vaikutuksiin. Moniin viimeaikaisiin tutkimuksiin liittyy internet-pohjainen sosiaalinen verkostoituminen, jota tukevat sosiaalista kommunikaatiota varten kehitetyt alustat.⁶⁹

CMC-tutkimus tarkastelee aihetta usein yhteisöllisyyden näkökulmasta, jolloin yhteisö on tapauskohtaisesti määritelty hieman eri tavoin. Yhteisö- ja yhteisöllisyystermit ovat kuitenkin olleet laajalti käytössä myös sosiologisissa ja antropologisissa tutkimuksissa, joten on korostettava sitä, että yhteisö on ymmärrettävä hieman toisin kuin se on näillä aloilla perusteellisesti määritelty.⁷⁰

Uudet viestintäteknologiat korostavat ihmisten itsenäistä yksilöllisyyden rakentumista. Uudet teknologiat tarjoavat suhteiden solmimiseen aivan uudenlaisia mahdollisuuksia. Ajasta ja paikasta irtaantuminen vahvistaa yksilöllistymistä, sillä jokainen voi luoda omanlaisensa mediamaiseman milloin tahansa, paikasta ja ajasta riippumatta. Tällainen itsenäisyys tuo toki mukanaan myös vastuuta, sillä toiminnasta puuttuu esimerkiksi

⁶⁷ *ibid.*, 16-17.

⁶⁸ Malmelin 2003, 117.

⁶⁹ Baym 1998, 38.

⁷⁰ Arpo 2005, 84-85; Baym 1998, 38.

perinteisen uutismedian sisällön hallinta, jolloin yksilö on itse vastuussa lukemastaan ja jakamastaan sisällöstä. Virtuaaliyhteisöihin liittyen nostetaan esiin usein sen vapaaehtoisuus ja käyttäjälähtöinen luonne, jolloin tuodaan esille useita teemoja, jotka edelleen ovat keskeisiä tarkasteltaessa internetiä yhteisöllisyyden näkökulmasta. Tällaisia ovat kysymykset vapaudesta ja kontrollista, identiteeteistä ja tulkinnasta sekä tilasta ja ajasta internetissä.⁷¹

Arpon mukaan internetissä tapahtuvalla yhteisöllisellä toiminnalla ei kuitenkaan ole kovinkaan paljon vaikutusta siihen, että se muuttaisi merkittävästi yhteiskunnallista ja yhteisöllistä elämää verkon ulkopuolella. Kaikki kanssakäyminen tai keskustelu ei ole yhteisöllistä, eivätkä kaikki ihmiset tunne yhteenkuuluvuutta toisten käyttäjien kanssa.⁷² Verkkotila mahdollistaa myös erityyppisen vuorovaikutuksen kuin kasvokkainen tapaaminen, esimerkiksi keskustelusta voi poistua sen enempää selittelemättä, eikä yhteiseen vuorovaikutukseen tarvitse sitoutua.⁷³

Hintikka nostaa esiin termin *suunnattu yhteys* (following). Se on tyypillistä sosiaalisen median verkostoissa. Se tarkoittaa yksisuuntaista kytköstä, eli esimerkiksi että käyttäjä merkitsee seurattavaksi jonkin toisen käyttäjän merkinnät ja seuraa niitä. Palvelut, kuten Facebook, taas edellyttävät suuntaamatonta yhteyttä, jolloin molempien osapuolien on vastavuoroisesti hyväksyttävä yhteyden synty (lisätä toinen kaveriksi, jotta näkee henkilökohtaisen sisällön), mutta suhteen ylläpitäminen saattaa olla lähes olematonta eikä yhteyttä synny.⁷⁴ Naistenhuoneella yhdistyy niin suunnattu kuin suuntaamatonkin yhteys, riippuen siitä miten ja kenen välillä yhteys on mahdollista muodostaa. Naistenhuoneella voisi määritellä suunnatun yhteyden tarkoittavan yhteyttä ryhmän ja sen jäsenen välillä. Ryhmän jäsen kykenee muodostamaan suunnatun yhteyden pelkästään ryhmän kanssa, ei niinkään *ryhmäläisten*. Esimerkiksi ryhmään yhteyden avaaminen on inhimillisissä käsissä ja yhteyden avaus edellyttää kahta ihmistä, eli verkostoa. Toinen heistä pyytää liittyä ryhmään ja toinen hyväksyy pyynnön päästä ryhmään. Pelkästään ryhmään liittyminen mutta siellä passiivisena oleminen ei luo käyttäjälle suunnattua yhteyttä, vaan se edellyttää vuorovaikutusta jonkun toisen ryhmäläisen kanssa.

⁷¹ Arpo 2005, 85.

⁷² *ibid.*

⁷³ Lehtisalo 2011, 76.

⁷⁴ Hintikka teoksessa *Yksilöllinen yhteisöllisyys* 2011, 121-122.

Kokonaisuutena sosiaalinen media tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa jo todellisuudessa olemassa olevia vahvoja suhteita, luoda uusia verkossa tai tutkia sosiaalisia mahdollisuuksia sellaisten yhteisten etujen kautta, jotka eivät välttämättä johda merkitykselliseen suhteeseen. Tämä verkon mahdollistama vuorovaikutuksen tehokkuus tarjoaa käyttäjälleen eväät sekä sosiaalisen että oman identiteetin kehittämiseksi, omanarvontunteensa kehittämiseksi ja helpottaa saavuttamaan juuri sellaista vuorovaikutusta, jota haluaa.⁷⁵ Internet on paikka, josta löytyy jokaiselle jotakin: erilaisia sosiaalisen median yhteisöjä on valittavana useita ja jo pelkästään Facebookin ryhmätarjonta on valtavan suuri. Jokaiselle mielipiteen omaavalle löytyy verkon kautta lähes poikkeuksetta tukijoita, mikä on osaltaan myös hieman huolestuttavaa. Palaamme aiheeseen myöhemmin tutkimuksessa esitellen aiheeseen liittyvän, sosiaaliseen mediaan liitetyn kupla-termin sekä lyhyen katsauksen nettikiusaamisesta, jota Naistenhuoneenkin välityksellä on esiintynyt sekä muista sosiaalisen median lieveilmiöistä.

Mitä tulee yhteisöllisyystermin monitulkintaiseen määrittämiseen, Kangaspunta käyttää teoksessaan käsitettä yhteisyys, joka käsittää sekä yhteisön että yhteisöllisyyden yhteisen käsitteen.⁷⁶ Tässä tutkimuksessa käytän kuitenkin sanaa yhteisöllisyys tarkoittaen sen sosiologista, Aristoteleen filosofiaan perustuvaa käsitettä, josta nostetaan esiin ihmisen luontainen ei-sopimuksenvarainen pyrkimys yhteisöllisyyteen, yhteistoimintaan ja yhteiseen hyvään. Aristoteleen mukaan inhimillinen elämä on yhteisöllistä elämää ja hänen ihmiskuvansa pohjautuu siihen, että yksilön toiminta pyrkii yhteisöllisyyteen. Ilman yhteisöllisiä siteitä ja osallisuutta ihmistä ei voi tunnistaa ihmiseksi.⁷⁷

Alati globalisoituvaa maailmaa suurentaa ympäristöämme: turismi, kansainvälinen kauppa ja siirtolaisuus ovat dramaattisesti lisääntyneet. Internet, televisio ja kännykät suurentavat myös kommunikaation ja viestinnän rajoja ja informaation määrä on loputon. Synnytämme verkkoyhteisöjä, joiden ymmärtäminen vaatii edelleen paljon tutkimusta. Nämä edellä mainitut ovat osittain syynä siihen, että kulttuurit muuttuvat hyvin nopeasti. Länsimainen elintapa muokkautuu ja esimerkiksi ydinperheen merkitys on radikaalisti muuttunut.⁷⁸

⁷⁵ Keipi, Näsi, Oksanen & Räsänen 2017, 129.

⁷⁶ Kangaspunta teoksessa Yksilöllinen yhteisöllisyys 2011, 15.

⁷⁷ Sihvola 1996, 71–73

⁷⁸ Eriksen 2016, 9.

4 TUTKIMUKSEN TEORIATAUSTA

4.1 Verkkokeskustelututkimusten eri näkökulmat

Tämän tutkimuksen taustoittamiseksi olen tutustunut eri tutkimuksiin liittyen verkkokeskustelukulttuureihin. Suoraan Naistenhuoneeseen viittaavaa tutkimusta ei ole ainakaan tämän tutkimuksen teon aikana löytynyt, mutta olen hyödyntänyt paljon muuta verkossa tapahtuvaan, naisten ja tyttöjen toimintaan rajautuneita tutkimuksia. Verkkokeskustelukulttuureista yleisesti sekä verkkoyhteisöllisyydestä sen sijaan löytyy paljon materiaalia. Tämän tutkimuksen kannalta keskeistä on erityisesti verkkoyhteisöllisyyttä koskeva tutkimus, mutta verkkokeskusteluaineistoonkin perustuvassa tutkimuksissa saatetaan sivuta myös verkkokeskustelun diskurssin lisäksi esimerkiksi yleistä ilmapiiriä.⁷⁹

Kuten Digitaalisia kohtaamisia -teoksessakin todetaan, on yleisesti verkkokeskustelukulttuureihin liittyvää tutkimusta tehty valtavan paljon. Sitä on käsitelty niin historian, verkkodemokratian, yhteisöllisyyden kuin oppimisen teemoista, lista on pitkä. Tällä hetkellä se keskittyy erityisesti yksittäisiin palveluihin, kuten tässäkin tutkimuksessa on tarkoitus tehdä.⁸⁰ Verkkokeskusteluja tutkivan on syytä muistaa teoksen sanoma siitä, että internetin ilmiöt eivät ole syntyneet tyhjästä, vaan niilläkin on historia, johon jokaisen verkkoa tutkivan tutkijan tulisi perehtyä. Digitaalisia kohtaamisia -teos esittää sen, mitä itsekin olen hypoteesissani epäillyt: nettiselainpohjaisten keskustelufoorumien suosio on laantunut, ”kuihtunut”, tai ainakin kehittynyt uuteen suuntaan.⁸¹

Uudet kilpailijat nakertavat vanhojen alustojen suosiota. Tämäkin tutkimus voidaan ymmärtää yhtenä ajan kuvaa heijastelevana esityksenä: koen tekeväni tärkeän tutkimuksen juuri nyt pinnalla olevasta aiheesta, mutta jo muutaman vuoden päästä Naistenhuone-ryhmän saattaa syrjäyttää jokin muu suosituampi alusta. Vaikka verkkokeskusteluiden muoto kehittyikin nopeasti, ei sen merkitys toki ole muuttunut, vaikka niiden toimintapaikat vaihtelevatkin.⁸²

⁷⁹ esim. Laukkasen (2007) tutkimuksessa käsitellään Demi-verkkokeskustelufoorumia vuorovaikutuksen tilana.

⁸⁰ Suominen et al. 2019, 23.

⁸¹ *ibid.*, 6-10.

⁸² *ibid.* 192-193.

Verkkokeskustelututkimusta on tehty paljon esimerkiksi anonyymien verkkokeskustelujen luonteesta julkisuuteen liittyvien teoreettisten näkökulmien kautta. Monet muut verkkokeskustelualustat kuin Facebookin keskusteluryhmät sallivat usein anonyymien profiilin tai nimimerkin käytön. Esimerkiksi Eliisa Vainikka ja Auli Harju ovat tehneet tutkimusta Suomi24-keskustelufoorumien käyttäjistä ja Ylilauta-kuvalaudan keskusteluista.⁸³ Vaikka oma tutkimuskohteeni, Naistenhuone, ei olekaan täysin anonyymi ryhmä ollessaan Facebookissa, jossa keskustelua käydään omilla nimillä, on sielläkin kuitenkin mahdollisuus luoda julkaisuja myös anonyymisti. Tutkimuksen teon aikana Facebook kehitti ryhmiensä sisällönjulkaisutapaa niin, että ryhmässä on mahdollista julkaista täysin anonyymi julkaisu. Jäsen voi julkaista anonyymisti olemalla nimeltään ”Ryhmän jäsen”. Tällöin julkaisun tekijä kykenee aktiivisesti nimettömänä osallistumaan keskusteluun, kun aiemmin Naistenhuone-ryhmässä nimetön julkaisu oli mahdollista tehdä vain ylläpitäjän toimesta.

Vainikan ja Harjun artikkelissa pyritään tuomaan esiin näiden keskustelufoorumien tarjoamaa vertaistukea ja yhteiskuntakritiikkiä, jota myös omassa tutkimuksessani pohdin. Tutkimuksessa todettiin, että vertaisuudelle pohjaavan keskustelun, vertaistuen eri ulottuvuuksien ja keskusteluissa koetun samanmielisyyden kautta foorumeilla avautuu mahdollisuus yhteiskunnallisesti merkittävien asioiden puimiseen myös niille, jotka eivät valtajulkisuudessa tunne saavansa ääntään kuuluviin. Kyseinen tutkimus teoroidaan intiimin kansalaisuuden sekä vastajulkisuuden käsitteiden avulla.⁸⁴

Foorumeilla muodostuu usein vastajulkisuutta, jossa marginaalissa olevat ryhmät osallistuvat omalla tavallaan julkiseen keskusteluun ja tuottavat marginaalisesta asemasta käsin vastapuhetta ja yhteiskuntakritiikkiään, joka tosin monesti voi olla tunnepohjaista, tunteenomaista ja subjektiivisesti värittyä. Positiivisessa mielessä vastajulkisuus voi olla voimaannuttavaa, mutta toisaalta taas se saattaa synnyttää syrjintää, rasismia tai muuta paheksuttua toimintaa.⁸⁵ Olen käynyt läpi tutkimustani varten Suomi24-verkkokeskustelufoorumista tehtyä tutkimusta ja tulkinnut sitä, millaisten kohtaamisten ja vuorovaikutusten tila se on verrattuna Naistenhuoneeseen.

Keskustelufoorumit ovat julkista keskustelua. Niiden luonne eroaa tältä osin jonkun verran Naistenhuoneeseen, sillä siellä käydyn keskustelun ei koeta olevan julkista, koska ryhmä on suljettu muilta ja vain sisään hyväksytyt käyttäjät näkevät ryhmän

⁸³ Vainikka & Harju 2019, 100-101.

⁸⁴ Vainikka & Harju 2019, 116.

⁸⁵ *ibid.*, 102-104.

sisällön. Facebook on jo itsessään melko suljettu tila, sillä se vaatii sisäänkirjautumisen. Mutta kuten verkkokeskusteluille on tyypillistä, voi siellä käytävät puheenaiheet pohjautua usein yhteiskunnalliselle keskustelulle esimerkiksi poliittisista aiheista, mutta usein foorumit ajautuvat käsittelemään myös keskusteluja, joissa ihmiset puivat arkeaan ja yksityiseen elämänpiiriinsä liittyviä aiheita. Naistenhuone suljettuna tilana luo käyttäjälleen mielikuvan siitä, että siellä on turvallista jakaa myös yksityisempiä asioita. Kaiken kaikkiaan verkkokeskustelualustat luovat mahdollisuuden keskustella aiheista, joiden esiin ottaminen kasvokkaisessa keskustelussa olisi vaikeaa.⁸⁶

Tutkimusta on tehty myös siitä, miten ihmiset synnyttävät ja ylläpitävät suhteitaan mediavälitteisesti nyky-yhteiskunnassa. Internet ja matkapuhelinten yleistyminen ovat muuttaneet monia tavanomaisia ymmärryksiämme itsestämme ja suhteistamme, herättäneet huolia ja toiveita niiden vaikutuksista elämäämme. Monet tutkimukset tarjoavat puitteet digitaalisen median roolin kriittiseen ajatteluun, mutta sen sijaan, että se kertoisi varoittavia esimerkkejä internetin vaaroista, ne tarjoavat tietopohjaisen perustan siitä, kuinka ymmärtää nämä tärkeät elämässä tapahtuvat muutokset. Tutkimusta on tehty esimerkiksi siitä, kuinka käytämme medioitua kieltä ja miten verkossa tapahtuva keskustelu ja käyttäytyminen kehittää ja ylläpitää yhteisöjä, sosiaalisia verkostoja ja uusia suhteita sekä ylläpitää olemassa olevia suhteita jokapäiväisessä elämässämme.⁸⁷

Ongelmana on se, että mediassa tapahtuva verkostoituminen ja kommunikaatio ymmärretään jonkinlaisena erillisenä kyberavaruutena, verkon ja digitaalisuuden ulottuvuutena, joka on erillään ruumiillistuneesta elämästä ja sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Sosiaalisuuden muotoutuminen teknologiavälitteisesti tarkoittaa, että sekä median luonne että käyttäjien tarpeet ja toiveet muodostavat tietyn median merkityksen ja hyödyllisyyden tietyinä ajankohtana.⁸⁸

4.2 Verkkokeskustelujen mukautuminen muuttuviin sosiaalisen median käyttötapoihin
Verkkokeskustelujen historia ulottuu 1970-luvun lopulta tähän päivään. On sanomattakin selvää, että se on osaltaan joutunut muuttamaan muotoaan tähän päivään tultaessa, vaikka lähtökohdat ovat pääasiassa samat. Monet keskeiset kokemuksemme ovat median välittämiä. Kuten ylempänäkin todettu, olemme melko mediariippuvainen

⁸⁶ *ibid.*, 116-117.

⁸⁷ Baym 2015, 2-3.

⁸⁸ *ibid.*

yhteiskunta. Yksilö saattaa olla median kuluttaja, käyttäjä, kokija tai tuottaja. Nykypäivänä median kuluttajan ja median tuottajan raja on häilyvä, sillä nykyaikainen teknologiamme mahdollistaa melko vaivattomasti yksilön sisällöntuotannon. Mediakokemuksia on yhtä monta kuin median käyttöä koskevia käsitteitä, joten mediasuhteidenkin moninaisuus on väistämätöntä.⁸⁹

Mediasuhteiden yksilöllisten erojen lisäksi myös sukupolvien välinen ero on tärkeä muistaa; meille kasvaa uusi sukupolvi, joille esimerkiksi mediakasvatus on arkipäivää. Esimerkiksi Seppänen ja Väliverronen tuovat tämän poliittisen vaikuttamisen esimerkin kautta, jossa journalismin ja joukkoviestinnän parissa kasvanut sukupolvi on tottunut äänestämään ja osallistumaan konkreettiseen poliittiseen toimintaan, mutta nuoremmat etsivät yhteiskunnallisen vaikuttamisen väyliä muualta, esimerkiksi sosiaalisen median kanavien kautta. Myös sukupuolen ajatellaan vaikuttavan mediakokemukseen.

Verkkokeskustelukulttuurien tutkimuksessa esiintyy vääjäämättä ajatus siitä, että keskustelut liikkuvat jatkuvan negatiivisen ilmapiirin keskuudessa. Keskustelukulttuurin muutos on lisännyt aggressioita ja vihapuhetta sekä erilaisten muiden verkon negatiivisten piirteiden yleistymisen näkyy keskustelufoorumeilla niiden massoittumisen johdosta.⁹⁰ Yksi kyselylomakkeen kysymyksistäni olikin yksinkertainen kysymys siitä, kokevatko käyttäjät Naistenhuoneen ilmapiirin positiivisena vai negatiivisena.

Verkkokeskustelun vihapuhe ei välttämättä viime vuosien aikana ole lisääntynyt, mutta verkkokeskustelua tarkasteltaessa jumiudutaan usein keskittymään niiden kielteisiin seikkoihin⁹¹. Verkkokeskustelujen myönteisistä piirteistä taas nousee esiin niiden tarjoama vertaistuki – internetin eri keskustelupalstat ovat helppo väylä löytää tie samanhenkisten joukkoon⁹².

Sosiaalisen median aikakauden aikana verkkoyhteisön sisällön käsite on hakenut muotoaan. Internetin ja sosiaalisen median käyttö on yleistynyt nopeasti ja tullut merkittäväksi osaksi ihmisten arkea.⁹³ Käsitteen epäselvyys kertoo siitä, että alalla on käynnissä jatkuvasti nopeaa murrosta. Yleiskäytössä se liitetään voimakkaasti juuri sosiaaliseen mediaan. Facebookin määritteen käsitys on tuottanut päänvaivaa siitä,

⁸⁹ Seppänen & Väliverronen 2012.

⁹⁰ Suominen, Saarikoski & Vaahensalo 2019, 27.

⁹¹ Suominen, Saarikoski & Vaahensalo 2019, 27.

⁹² *ibid.*, 28.

⁹³ Suominen teoksessa *Sosiaalisen median lyhyt historia* 2015, 95.

millainen palvelu se on. Sitä on kutsuttu muun muassa termein sosiaalinen internetverkosto, yhteisöpalvelu sekä yhteisöverkko-, verkostoitumis- ja yhteisösivusto.⁹⁴ Kielitoimiston Kielikello-lehden mukaan yhteisöllinen media olisi sosiaalisen median mukaan parempi nimitys, sillä sanalla ”sosiaalinen” on liian monitulkintaisia merkityksiä⁹⁵. Tämänkin termin ongelmana kuitenkin on, että yhteisöllisyyskäsitteen määritelmä ei myöskään ole yhtään yksiselitteisempi, kuten tutkimuksen myöhemmissä kappaleissa voimme sen todistaa.

Sosiaalisen median rooli on joiltakin osin muovautunut samanlaiseksi, millaisena joukkoviestintä on ymmärretty. Erilaisten lehtien voisi sanoa olevan usein oman aikakautensa kulttuurin kuva – Naistenhuoneen edeltäjänä voisi löyhästi pitää juuri työille ja naisille suunnattuja aikakauslehtiä ja niiden yhteyteen perustettuja verkkokeskustelufoorumeja internetissä. Joukkoviestinnän historiassa puhutaan siitä, miten sillä on tärkeä rooli yhteiskunnan jäsenten me-hengen ylläpitämisessä ja identiteettien rakentamisessa. Se myös uusintaa yhteiskunnan arvoja ja normeja ja valvoo päätöksentekojärjestelmää. Lisäksi joukkoviestintä välittää ja tuottaa tiedollisia resursseja ja on yhteydessä taloudelliseen tehokkuuteen. Joukkoviestinnän sanotaan tekevän myös identiteettityötä kuvaamalla yhteistä todellisuutta yhteisten puheenaiheiden ja kokemusten kautta. Se tarjoaa malleja samaistumiseen ja erontekoon (me vs. ne -asettelu), ylläpitää olemassa olevia identiteettejä, kuten suomalaisuutta, ja rakentaa uusia pienempiä yhteisöjä. Verkkokeskustelu ajautuu yhä kauemmas tietoyhteiskunnan kehityksen ja sähköisen demokratian yhteydestä, mutta siitä huolimatta ne mielletään osaksi vallankäyttöä ja vaikuttamista.⁹⁶

Viitattaessa mediaan puhutaan usein joukkoviestimistä, kuten radiosta ja televisiosta ja niiden internet-sivustoista, mutta termin alle määrittyy myös sosiaalisen median eri palvelut, kuten Facebook, Youtube tai blogit. Media on yhtä aikaa viestintäteknologiaa, sisältöjä, niiden tuottamista ja käyttöä sekä vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa.⁹⁷

Ihmisellä on biologinen perustarve pitää yhteyttä muihin ihmisiin ja kuten todettu, siitä sosiaalisessa mediassa on pitkälti kyse. Miljoonien vuosien evoluutio on tukenut järjestelmää, joka saa meidät elämään yhteisöissä, etsimään kumppaneita ja jatkamaan lajiamme. Sosiaalisen median kaltainen systeemi, joka optimoi ihmisten välisen

⁹⁴ Hintikka teoksessa *Yksilöllinen yhteisöllisyys* 2011, 121-122.

⁹⁵ Partanen, Heidi: *Sosiaalinen eli yhteisöllinen media* <<https://www.kielikello.fi/-/sosiaalinen-eli-yhteisollinen-media>>

⁹⁶ Kunelius 1998, 88.

⁹⁷ Seppänen & Välvirronen 2017, 34.

yhteyden, on omiaan tukemaan tätä järjestelmää. Psykologisesti ajateltuna sosiaalisen median täyttämä tarve on siis luonnollinen, mutta yhteiskunnallisesti vaikeasti ymmärrettävää on kuitenkin se, miksi ruokimme tätä tarvetta juuri mobiililaitteidemme kautta.

Uudet mediatekniologiamme antavat mahdollisuuden eri kaltaisiin osallistaviin toimintoihin sekä erilaisiin osallistaviin menetelmiin. Se antaa mahdollisuuden yksilölle luoda ja olla mukana tekemässä sisältöä omaehtoisesti. Joillakin toimijoilla on paremmat mahdollisuudet ja motivaatio osallistua yhteisen kulttuurin tuottamiseen kuin muilla.⁹⁸

4.3 Verkkokeskustelujen vuorovaikutuksellisuus

Ihmiset ovat löytäneet verkon avulla sivustoja, jotka pystyvät vastaamaan heidän tarpeeseensa täyttää tiettyjä sosiaalisia tarpeitaan. Seurauksena siitä, ettei yksilö ehkä löydä reaalielämästään kaipaamaansa yhteisöllisyyttä tai sosiaalista vuorovaikutusta, siirtyy hän etsimään sitä verkosta. Kinder-Kurlandan ja Michele Willsonin mukaan Facebook mahdollistaa paikan tapaamisille verkossa, joka edistää sen houkuttelevuutta ja mielenkiintoa, mutta se määrittelee myös ns. kolmannen paikan kodin tai työn ohella, jossa rentoutuminen ja seurustelu jommankumman ulkopuolella on mahdollista⁹⁹.

Facebook on tunnustettu yhdeksi käytetyimmistä sivustoista, joka mahdollistaa sosiaalisen verkostoitumisen. Sen lisäksi, että jäsenet voivat ladata kuvia, ylläpitää ja muokata omaa henkilökohtaista profiilia, on heillä mahdollisuus myös pysyä kontaktissa niin online- kuin offline-tilassa.¹⁰⁰ Facebook-ryhmistä tapahtuvasta toiminnasta on tehty tutkimusta liittyen siihen, miten ihmiset jakavat niissä tietouttaan. Esimerkiksi Choun yms. tutkimuksen tarkoituksena on ollut vastata sosiaalisen median nopeaan verkkokeskustelukulttuurin muutokseen, jossa ihmiset alkoivat jakamaan tietoaan ja ajatuksiaan Facebook-ryhmissä. Tutkimuksessa on kehitetty oma malli siihen, miten ryhmissä yksilöt jakavat tietouttaan. Aineisto kerättiin verkkokyselyinä, johon osallistui 271 vastaajaa. Tämä artikkeli oli tämän tutkimukseni kannalta merkittävä, sillä se on keskittynyt nimenomaan Facebook-ryhmässä tapahtuvaan kommunikaatioon.

⁹⁸ Jenkins et al. 2017, 78.

⁹⁹ 2016, 98-99.

¹⁰⁰ Chou 2013, 1971.

Tutkimuksessa luotiin ensin taulukko yhdeksästä eri hypoteesista aiheeseen liittyen. Hypoteesina olivat muun muassa: mitä positiivisempi Facebook-ryhmien jäsenten asenne on kohti tiedon jakamista, sitä suurempi on aikomus jakaa tietoa, sekä esimerkiksi, että mitä suurempi Facebook-ryhmien odotettu maine jäsenineen on, sitä suotuisampi heidän suhtautumisensa tiedon jakamiseen tulee olemaan.¹⁰¹ Facebook-ryhmillekin muodostuu oma maineensa, sillä tieto ryhmistä ja niissä tapahtuvasta toiminnasta kulkee niin kasvokkain kuin virtuaalisestikin eri ihmisten välillä, vaikka ei ryhmään kuuluisikaan. Tutkimuksessa tutkittiin ryhmässä olevien valmiuksia ja halukkuutta jakaa tietoa mikä osaltaan vaikuttaa olennaisesti keskusteluryhmäläisten kokemukseen sen yhteisöllisyydestä.¹⁰² Löysin kyseisen tutkimuksen tuloksista paljon vahvistusta esimerkiksi kyselyaineistoni kysymykseen liittyen siihen, kuinka halukas Naistenhuoneen jäsen on julkaisemaan ryhmässä, ja jos hän niin tekee, tekeekö hän sen omalla nimellään vai anonyymisti.

Choun yms. tutkimusmallin tarkoituksena on tunnistaa tekijät, jotka vaikuttavat aikomukseen jakaa tietoa Facebookissa. Tekijöinä ovat ryhmän maine, odotus tulevista vuorovaikutussuhteista, käsitys omasta arvosta, subjektiiviset normit (eli käsitys siitä, millainen rooli yksilöllä on ryhmässä) sekä yleisesti sosiaalisen vuorovaikutuksen jakamiskulttuuri.¹⁰³

Tutkimustulosten perusteella toteutui subjektiivinen normi, joka käyttäytymisteorian mukaan vaikutti Facebook-ryhmien jäsenten asenteeseen jakaa tietoa muille jäsenille siksi, että heidän odotettiin niin tekevän muiden jäsenten osalta. Ryhmän maine vaikutti myös siihen, kuinka paljon tietoa oltiin valmiita jakamaan, ja positiivinen vaikutus ryhmän jäsenistä edesauttoi sitä. Mielenkiintoista oli se, että kun Facebook-ryhmien jäseniä kohdeltiin tasa-arvoisesti, osana ryhmää, tai rohkaistiin jakamaan tietoa, he todennäköisemmin jakoivat tietonsa. Toisaalta tutkimuksen tulos erosi aiemmasta tutkimuksesta liittyen bloggaajiin. Bloggaajille oikeudenmukaisuus ja avoimuus olivat merkittäviä tekijöitä, mutta identiteetin merkitys ei ollut yhtä tärkeä. Syynä eroon on, että jäsenet tuntevat toisensa Facebook-ryhmissä. Useiden vuorovaikutussuhteiden ja kokemusten avulla on helpompaa tunnistaa itsensä ”yhtenä heistä”. Tämä ero on siinä, kuinka hyvin verkossa toimivan yhteisön sisällä yksilöt tuntevat toisensa.¹⁰⁴

¹⁰¹ Chou 2013, 1973.

¹⁰² *ibid.*

¹⁰³ Chou 2013, 1976.

¹⁰⁴ *ibid.*

Naistenhuoneen yhteisöllisyyden muodostumisessa ongelmana on sen suuri koko ja se, ettei jäsenten ole mahdollista täysin tunnistaa tai tuntea toisiaan. Yhteisöllisyyden muodostumisen tärkeä tekijä erityisesti kasvokkain tapahtuvassa toiminnassa on se, kuinka hyvin jäsenet tuntevat toisensa tai kuinka he oppivat tuntemaan toisensa. Tämänkaltaista tilannetta on vaikea simuloida verkossa olemassa olevassa ryhmässä, jossa jäseniä on yli 100 000. Esimerkiksi Choun tutkimuksessa Facebook-ryhmissä avoimuus muodosti hyvän mahdollisuuden sosiaaliseen verkostoitumiseen ja vaikutti näin jakamiskulttuuriin ja tiedonjakoon ryhmissä.¹⁰⁵

Choun yms. havaintojen mukaan käyttäjien aikomus jakaa tietoa vahvistuu, jos sosiaalisen verkostoitumisen sivusto kykenee muodostamaan tietynlaisen jakamiskulttuurin. He esittävät muutamia vaihtoehtoja, joiden avulla tällainen jakamiskulttuuri yleistyisi. Tämä edellyttäisi esimerkiksi ryhmän ylläpitäjiltä aktiivisuutta ja esimerkiksi palkitsemis- ja rangaistussääntöjä sekä niiden selvää täytäntöönpanoa. Sivuston ylläpitäjät voivat myös järjestää erilaisia aktiviteetteja ja viestintää jäsenten vuorovaikutuksen edistämiseksi. Näin jäsenet tunnistaisivat itsensä yhtenä yhteisönä ja siten olisivat halukkaita lisäämään osallistumistaan. Ylläpitäjät voivat myös antaa positiivista palautetta jäsenilleen, jotka antavat panoksensa jäsenten itsetuntoarvon ja maineen lisäämiseksi.¹⁰⁶

4.4 Sukupuoli ja sosiaalinen media

Shields-Dobson on tutkinut naisten itsensä esiin tuomisen tapoja sosiaalisessa mediassa, ja joskus tavat tuoda itsensä esiin saattavat olla hyvinkin värikkäitä tai provokatiivisia. Hän sanoo teoksessaan, että avoin, utelias ja "hidas", tuomitsematon lähestymistapa (*engl. slow-on-judgement*) kulttuurien ja nuorten digitaalisten kulttuurien analyysiin laajemmin on se, mitä tarvitaan aiheeseen liittyvissä tutkimuksissa¹⁰⁷. Naistenhuone on iso ryhmä, kun alkuperäisellä Naistenhuoneella jäseniä oli lähes 200 000, asioissa mentiin siitä huolimatta usein herkkiinkin aiheisiin omalla nimellä.

Shields-Dobsonin mainitsema hidas lähestymistapa tarkoittaa, ettei verkossa tapahtuvaa toimintaa naisten osalta kiirehdittäisi tuomitsemaan ilman joitakin periaatteellisia tavoitteita analyysissa, kuten tässäkin tutkimuksessa pyrin noudattamaan.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Chou 2013, 1976-1977.

¹⁰⁶ *ibid.*

¹⁰⁷ Shields-Dobson 2015, 14.

¹⁰⁸ *ibid.*

Tutkimusta ei kuitenkaan pidä jättää tekemättä sen vuoksi, että kyseessä saattaa olla arka aihealue. Kuljetan tutkimuksen edetessä jo aiemmin mainitsemani ajatusta empaattisesta tutkimusajattelusta, joka sisältää myös sen, että kuljetan mukani ajatusta siitä, että samalla kun teen yksityisestä ryhmästä tutkimusta, haluan samalla suojella jokaisen naisen oikeutta pysyä yksityisenä.

Avoin ajattelutapa tutkimuskohteeseen on kuitenkin tärkeää. Tällaista avointa, kaksijakoista (avoin ja utelias, mutta samalla harkitseva) asennetta pyrin hyödyntämään tässä tutkimuksessa, ja ylipäätään tutkimuksissa, joissa tutkitaan nuorten naisten ilmeisen provosoivia median käytäntömalleja ja representaatioita ¹⁰⁹. Tällaista asennetta tarvitaan etenkin verkkotutkimuksessa. Tutkijoiden on aktiivisesti vedottava uteliaisuuteen ja kohdattava tutkimuseettiset ongelmat haasteina esteiden sijaan, jotta tutkimukset jatkossakin olisivat monipuolisempia ja syvempiä. ¹¹⁰

Tyttöjen ja naisten verkkokulttuureihin on paneuduttava, jotta tutkijoista lähtien eri sidosryhmät oppivat käyttäytymismalleista tietyissä sosiaalisissa, kulttuurisissa, maantieteellisissä ja poliittisissa yhteyksissä sen sijaan, että he aikoivat arvioida mediakäytäntöjään olemassa olevien teoreettisten kriteerien tai ihanteiden perusteella. On tärkeää tutkijana muistaa pohtia myös sitä, miten kaikenlaisten verkkokulttuurien ja -elämän tutkimuksemme opettavat meille asioita omista uskomuksista, arvoistamme ja teorioistamme. ¹¹¹

Jo aiemmin mainitsemani Laukkasen tutkimuksen *Sähköinen seksuaalisuus* on lähtökohtaisesti positiivinen ja ajatustavaltaan raikas ja hän rakentaa ajattelunsa samankaltaisen ajatusmaailman varaan kuin itsekin näen verkossa tapahtuvan toiminnan;

”-- en ajattele nuorten käyttäjien olevan lähtökohtaisesti haavoittuvaisia ja vaarassa. Näen tytöt toimijoina, jotka osallistuvat keskusteluihin omista lähtökohdistaan käsin, luovat omia vuorovaikutustapoja verkossa ja voivat perustaa myös omia keskustelutiloja.” ¹¹²

Vaikka tutkimus keskittyykin lähinnä tyttöihin, eli koskien lähinnä alaikäisiä naishenkilöitä, on tutkimus omiaan toistamaan joitakin samoja malleja kuin mitä Naistenhuoneelta olisi nostettavissa. Tutkimuksessa seurataan kahta tytöille suunnattua

¹⁰⁹ Shields-Dobson 2015, 14-15.

¹¹⁰ *ibid.*

¹¹¹ *ibid.*

¹¹² Laukkanen 2007, 11.

keskustelutilaa yhteensä kahden vuoden ajan. Toinen tiloista on Demi-tyttöjenlehden kaupallinen foorumi ja toinen seksuaalivähemmistönuorten perustama epäkaupallinen #closet-kanava IRCissä. Laukkanen puhuu näistä termein ”demittäminen” ja ”kaapittaminen”. Tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti käsityksiä sukupuolesta ja seksuaalisuudesta, joiden luomiseen keskusteluissa osallistuvat niin yksilöt ja yhteisöt kuin niitä valvova ylläpitokin. Moninainen aineisto koostuu keskustelujen lisäksi muun muassa ryhmä- ja yksilöhaastatteluista sekä valokuvagallerioiden havainnoinneista. ¹¹³

Nuorten tyttöjen verkkokeskustelukulttuuriin liittyen Laukkanen toteaa positiivisista lähtökohdistaan huolimatta kuitenkin lopuksi, ettei internetissä piileviä vaaroja voi suoraan sivuuttaakaan. Keskustelufoorumeilla rekisteröitymisen ohella säännöt ja valvonta kuuluvat niihin keskustelutiloissa vakiintuneisiin käytäntöihin, joilla ylläpito pyrkii lisäämään tilan turvallisuutta. Itsen esittämisen mahdollisuudet internetissä tuntuvat ensisilmäyksellä rajattomilta mutta lähempi tutkimus kuitenkin osoittaa, että yksilö törmää keskusteluissa monenlaisiin rajoihin ja esteisiin. ¹¹⁴

Verkossa #closetin kaltainen sukupuolivähemmistöille tarkoitettu tila mahdollistaa liukuvan käsityksen sukupuoli- ja seksuaali-identiteetistä, mutta ajatus sukupuolien vakiintuneisuudesta vaikuttaa myös niissä internetin vuorovaikutustiloissa, joissa toisen ruumis ei ole näkyvässä. ¹¹⁵ Erityisesti Demin kaltainen, tytöille suunnattu keskustelufoorumi luo naiselle mahdollisuuden sukupuolen representoinnille.

Verkkokeskusteluja seurattuaan Laukkanen väittää muun muassa, että verkossa tapahtuvassa keskusteluissa seksuaalisuuteen liittyen ”*tytöiltä odotetaan itsesääätelyä, tilanteiden ja toisen sukupuolen hallintaa sekä kriittisyyttä, eräänlaista ’rationaalista’ seksuaalisuutta.*” ¹¹⁶

Anneli Lehtisaloon tutkimusartikkeli on vuodelta 2011 ja aihe käsittelee tyttöjen lehtiä, kuten Miss Mixiä ja Demiä. Aihe on melko nopealla ajanjaksolla vanhentunut suhteessa siihen kuinka nopeasti sosiaalinen media, ja verkkokeskustelut syrjäyttivät lehtien omat verkkokeskustelupalstat, sillä Miss Mix-sivustoa ei ole enää olemassa. Miss Mix on lehden lopettamisen myötä siirtänyt verkkokeskustelunsa osaksi Suomi24-sivustoa. Demi-lehden verkkokeskustelufoorumi taas pitää yhä pintansa – nopealla selailulla foorumi vaikutti yllättävän aktiiviselta. Tutkimuksessa tarkastellaan teinityttöille

¹¹³ *ibid.*, 13.

¹¹⁴ Laukkanen 2007, 211.

¹¹⁵ *ibid.*, 215.

¹¹⁶ *ibid.*, 211

suunnattuja nuortenlehtiä ja niiden monimediaalista lukijasuhdetta. Tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on keskustelijoiden keskinäinen vuorovaikutus. Myös tässä tutkimuksessa verkkokeskustelupalsta nähdään erilaisten kohtaamisten tilana, jolloin nousee esiin myös yhteisöllisyyden merkitys.¹¹⁷

Keskeisin aineisto nuorten yhteisöllisyyden tarkastelussa tutkimuksessa ovat olleet lehtien verkkosivut, niiden keskustelufoorumit ja käyttäjille suunnattu kysely. Yhteisöllisyyttä tarkasteltaessa analyysi on kohdistunut verkkosivujen ominaisuuksiin ja osa-alueisiin, joissa käyttäjien rooli on keskeinen. Kiinnostuksen kohteena ovat olleet erityisesti näiden osa-alueiden rakenteet ja toimintamallit.¹¹⁸

Nyt tässä kohtaa tähän tutkimukseen perehtyminen oli oiva sattuma, sillä kyseessä on ilahduttavasti kerrankin tutkimus, jossa käsitellään aihetta nimenomaan feminiinisestä näkökulmasta. Toisaalta kuten otsikkokin kertoo, on Demin kaltaiset keskustelupalstat suunnattu nuorelle väestölle, nimenomaan tytöille, kun taas Naistenhuone vaikuttaisi näin hypoteesinomaisesti olevan melko universaali ikähaarukaltaan.

Onkin mielenkiintoista kyselyn avulla esimerkiksi selvittää, mikä on vastaajien ikäjakauma. Aktiivisesti osallistuvat ja mediaa osaavasti käyttävät nuoret eivät välttämättä asetu toimimaan yleisten toimintamallien mukaisesti vaan luovat omia yhteisöjään ja toimintatapojaan.¹¹⁹ Tämä osaltaan selittänee myös Facebookissa olevien keskusteluryhmien nopean kasvun, sillä Facebookin ryhmät alustana luovat melko vapaat kädet keskusteluun, pois kaupallisuudesta ja ylläpidon luomista säännöistä. Sääntöjä vastaan aletaan boikotoimaan melko nopeasti, mikäli se koetaan yhteisön toimesta epäoikeudenmukaisena: Naistenhuoneestakin on jo olemassa ”sensuroimaton” versio, jossa ylläpidon säännöt eivät ole yhtä tiukat kuin alkuperäisessä ryhmässä.

Lähiaikoina olen törmännyt omissa sosiaalisen median kanavissa tärkeään näkökulmaan siitä, että miksi kaikenlainen feminiinisyys ja siihen liittyvä nähdään usein negatiivisin silmin, erityisesti naisten itsensä puolesta. Raisa Omaheimo kirjoitti Yle Uutisten kolumnissaan: ”*Suurin osa asioista, jotka ovat teinitytöille tärkeitä, ovat maailman mielestä tyhmiä ja turhia, jopa naurettavia: Twilight ja K-pop, TikTokin tanssihaasteet, kymmenen sentin korkkarit arkikenkinä, höpöttely ja hihittely, kavereiden jatkuva*

¹¹⁷ Lehtisalo 2011, 7-11.

¹¹⁸ Lehtisalo 2011, 74-76.

¹¹⁹ *ibid.*, 10.

*kaulailu, ilmastolakeroon osallistuminen tai keppihevosilla ratsastaminen – väärin fanitettu, väärin tykätty, väärin tehty.”*¹²⁰

Aihe on tärkeä nostaa esiin, mutta toki kolumnissa esitetty väite siitä, että jokainen nainen on jollakin tavalla kasvatettu sisäistettyyn misogyniaan, on melko raju rajanveto. Ei ole kuitenkaan täysin tuulesta temmattu väite, että yhteiskuntamme ei arvosta tiettyjä naisellisena pidettyjä asioita. Naisia on kautta aikain kritisoitu esimerkiksi naisellisuuden puutteesta tai sen liiallisuudesta.¹²¹ Keskustelen sitten mies- tai naispuolisten ystävieni kanssa Naistenhuoneesta, reaktio on usein sama, vähättelevän naureskeleva ja seuraa toteamuksia siitä, kuinka turhamaista asiaa ryhmässä jauhetaan. Sukupuolittaminen vaikuttaa vahvasti siihen, kuinka suomenkielisistä verkkokeskustelufoorumeista puhutaan mediassa. Esimerkiksi Vauva-foorumin keskusteluihin suhtaudutaan uutisoinnissa usein naisten harmittomana juoruiluna.¹²²

Naistenhuone jo nimeltään luo tietyn mielikuvan ryhmän jäsenelle ja stereotyyppisen lähtökohdan siihen, miksi tällainen ryhmä on aikoinaan perustettu eriteltyinä miessukupuolesta. Naisilla on oma eksklusiivinen ryhmänsä, jossa voi keskittyä täysin sukupuoli edellä kohdistettuun sisältöön. Vaikka ryhmässä on varmasti sukupuolineutraalin yhteiskunnan puolestapuhujia, tämä ryhmä on säästynyt suuremmalta kritiikiltä esimerkiksi liittyen siihen, miksi jokin tietty porukka syrjäytetään ryhmän ulkopuolelle. Ryhmässä on monipuolisesti edustettuna naisia erilaisin seksuaalisin suuntauksin, mutta sukupuolen suhteen on kuitenkin käyty keskustelua esimerkiksi siitä, voiko transsukupuolinen ihminen kuulua ryhmään. Kuinka ilmiselvästi yksilön on oltava nainen, jotta hän on hyväksyttävä jäsen ryhmään?

Feminiinisyys ja maskuliinisuus on muovautunut erilaisten sosiaalisten aikakausien ja muutosten tuloksina monin eri tavoin. Niin sanotun ”traditionaalisen” feminisyyden ajan sanotaan olevan ohi, vaikkakin niin feminisyyden kuin maskuliinisuudenkin ymmärretään edelleen painottavan tiettyjä asioita.¹²³ Naisille suunnattuja asioita on kuitenkin yhteiskuntamme pullollaan ja niiden rakenteita on tuskin koskaan tarve horjuttaa. Sukupuolitasa-arvossa on kuitenkin pohjimmillaan kyse siitä, että jokainen saa oikeudenmukaista kohtelua riippumatta siitä, mikä on sukupuoleltaan vai

¹²⁰ Omaheimo, Raisa: *Sisäistetty naisviha saa meidät inhoamaan asioita, joita teinitytöt rakastavat*, Yle Uutiset 6.8.2020, <<https://yle.fi/uutiset/3-11458716>>

¹²¹ Gauntlett 2008, 13.

¹²² Vaahensalo 2018, artikkelissa *Keskustelufoorumit mediainhokkeina – Suositut suomenkieliset keskustelufoorumit mediassa*.

¹²³ Gauntlett 2008, 17.

tunnistaako itseään kumpaankaan. Rajauksen hyödyllisyys nousee hyödylliseksi kuitenkin silloin, kun ryhmä aktiivinen jäsen hyötyy siitä ajatuksesta, että nyt on olemassa tällainen minulle sopiva spesiaaliryhmä, johon saan kuulua.

Tarve sukupuolen eriyttämislle löytyy historiastamme. Naistenhuoneen kaltaisen ryhmän edeltäjänä voisi pitää naistenlehtiä, ja internetin yleistyessä naistenlehdet perustivat verkkoon omia sivustojaan ja keskustelupalstoja. Naistenhuoneen muodostumisen alun juuret voisi historiallisesti sijoittaa alkaneeksi juurikin naistenlehtien palstoilta. 1940- ja 50-luvuilla nainen nähtiin perheensä perustoimintojen ylläpitävänä kotiäitinä ja miehen löytäminen naimisiinmenon ja lapsien teon kannalta oli naisen tärkein tavoite. 1960-luvun muutoksen tuulet toivat viimeistään 1970-luvulla mukanaan muuttuneen asetelman naisen asemasta. Nainen nähtiin yhä vapaampana yksilönä, lehdissä keskityttiin myös politiikkaan, globaaleihin ilmiöihin, feministisiin ongelmiin sekä nostamaan naisten saavutuksia esiin – muuallakin kuin kotona.¹²⁴

Näihin aikoihin nousi esiin myös ajatus naistenlehtien tutkimisesta eri näkökulmista. *Cosmopolitan*-lehti oli Gauntlettin mukaan aikansa sanansaattaja ja tunnettuna naistenlehtenä suunnannäyttäjänä naiseuden aseman murroksessa. Lehdessä sinkku nainen esiteltiin vapaana, itsenäisenä, villinä, vahvana ja se korosti myös naisen seksuaalisuutta lähes *Playboyn* tavoin. Ylipäättään massamedia sen osa-alueineen on ollut hyvin stereotyyppinen sukupuolirepresentaatioissaan. 1990-luvulla tämä polku sai kuitenkin käänteen hieman toivotumpaan suuntaan. Televisiossa esitetyt ohjelmat ja elokuvat, kuten esimerkiksi *Frendit* ja *Sinkkuelämää*, toimivat osiltaan pyrkiessään murtamaan näitä stereotypioita.¹²⁵

Mielenkiintoista kuitenkin on, että esimerkiksi lehdet käyttävät sukupuolta hyväksi markkinoinnin kannalta: lehdessä olevat mainokset on helppo kohdentaa lukijakuntaan sopivaksi ja esimerkiksi naisille myyvää on juuri naisille eksklusiivisesti suunnattu materiaali. Ehkä tämä selittänee myös osaltaan Naistenhuone-ryhmän suosion. Suosiota kasvattaa myös se, että toisin kuin naistenlehdet, Facebook-ryhmässä naiset saavat itse tuottaa sisältöä ryhmään ja saada sillä aikaiseksi vuorovaikutteista keskustelua. Ryhmässä on toistaiseksi melko sallivat säännöt. Jos naistenlehdissä olevat seksiin liittyvät artikkelit ovat koettu yhteiskunnallisesti paheksuttavasti, ei Naistenhuoneella tuskin ole seksiin liittyvää aihetta, jota ei jo olisi käsitelty.

¹²⁴ Gauntlett 2008, 54-96.

¹²⁵ *ibid.*

Tänä päivänä voidaan kuitenkin olettaa, että naiset ylläpitävät perinteisiä sukupuolistereotyyppioita vähemmän kuin miehet. Huomattava muutos on esimerkiksi naisten lisääntyminen työmarkkinoilla ja etenkin miehille suunnatuilla aloilla lyhyen historian aikana. Tällaisilla muutoksilla on erillisiä vaikutuksia - vaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa naisten odotuksiin, toiveisiin ja todellisiin kokemuksiin. Tämän seurauksena naiset saattavat olla miehiä tarkkaavaisempia työpaikkojen ja kotiroolien vaihdossa ja hyväksyvät nämä roolit uudeksi normaaliksi.¹²⁶

5 VERKKOYHTEISÖLLISYYTTÄ VAHVISTAVAT JA HEIKENTÄVÄT TEKIJÄT

5.1 Kyselyaineiston taustaa

Tutkimusaineistoksi kerättävään kyselyyn vastasi 113 naista ja jakauma paikkakunnittain oli yllättävän tasainen. Vastauksien ikähaarukka pyöri noin 20-30-vuotiaiden naisten kesken, vastaajien iällinen keskiarvo oli 27-28 vuotta. Kyselyyn ei vastannut alle 18-vuotiaita ja vanhin vastannut oli eläkeiän ylittänyt. Tämä kyselyvastaajien ikähaarukka ja paikkakunnat heijastelevat hyvin Naistenhuoneen aktiivista käyttäjäkuntaa; jäseniä on ympäri Suomen ja ikähaarukka on erittäin suuri, vaikkakin aktiivisimmat käyttäjät ovat juuri 20-30 vuotiaat. Tutkimuksessa kyselyaineiston vastauksiin viitattaessa vastaajia ei ole identifioitu, sillä vastaajien sukupuoli on oletettavasti kaikilla nainen, ja vastaajien iällä tai paikkakunnalla ei tutkimuskysymyksen kannalta ollut oleellista merkitystä.

Vastaajista enemmistö eli 58 % ei ollut tehnyt julkaisuja Naistenhuoneella. Toisaalta taas hypoteesiini nähden julkaisujen tehneet 42 % oli yllättävän suuri luku. 98 % vastaajista, jotka olivat tehneet julkaisun, olivat tehneet sen omalla nimellään ja 18 % julkaisijoista olivat tehneet sen anonymisti.

60 % vastaajista kertoi olevansa vain keskustelujen sivusta seuraaja, vain 1 % vastaajista ilmoitti olevansa aktiivisia kommentoijia ja 39 % vastaajista sanoi kommentoivansa silloin tällöin. Kyselyyn vastanneet olivat lähes kaikki liittyneet ryhmään pidemmän aikaa sitten, osa oli ollut ryhmässä mukana sen perustamisesta asti. Puoli vuotta oli lyhin aika ryhmään kuulumisessa vastanneiden kesken.

Naistenhuoneelle pääsee sisään ainoastaan ylläpitäjän hyväksynnästä, ja ryhmään sisään pääsy saattaa kestää. Tämä vaikeakulkuinen polku ryhmään sisään pääsystä voisi

¹²⁶ Hentschel & Heilman 2019.

ajatella olevan yksi ryhmän houkutteleva tekijä, sillä jo sisään pääsy merkitsee käyttäjälle tietyn yhteisön jäseneksi liittäytymistä.

Kyselylomakkeessa ennen siirtymistä yhteisöllisyyttä pohtiviin kysymyksiin, pohjustettiin yhteisöllisyyden käsite allaolevalla tekstillä:

”Naistenhuone on sosiaalisen median kautta toimiva verkkoyhteisö, mutta millaista on sen yhteisöllisyys?”

Yhteisöllisyys tarkoittaa ihmisten sosiaalisten suhteiden muodostamaa kokonaisuutta. Yhteisöllisyys koostuu vuorovaikutuksesta, yhdessä olemisesta, merkittävistä suhteista, luottamuksesta ja yhteenkuuluvuudesta.

Verkkoyhteisöllisyyden käsitteen piiriin mahtuu hyvin monen kaltaista toimintaa ja vuorovaikutusta ja siksi onkin tärkeää tämän tutkimuksen yhteydessä selvittää, millaista yhteisöllisyyttä Naistenhuoneella esiintyy.”

Kyselyssä kysyttäessä, mikä sai liittymään ryhmään, nostettiin esiin tunne yhteisöllisyydestä. Ryhmän aktiivisuus houkutteli ja usein jäseniksi liittyneet olivat kuulleet muualta, että ryhmässä on mielenkiintoisia keskusteluita. Osa sanoi liittyneensä puhtaasti uteliaisuudesta, sillä ryhmä on avoin vain jäsenille. Sukupuolirajaus nousi esiin myös, niin hyvässä kuin huonossa. Kyselyvastauksista tuli ilmi melko alussa, että yhteisöllisyyden muodostuminen Facebook-keskusteluryhmässä on mahdollista, jopa isomman mittakaavan ryhmässä. Mielenkiintoista oli myös nähdä, miten sukupuolirajaus vaikuttaa jäsenien kokemuksiin. Mikäli vastaajat eivät kokeneet ryhmää kovinkaan yhteisölliseksi, oli lähinnä ainoa yhdistävä tekijä se, että ryhmä oli suunnattu ainoastaan naisille ja sukupuoli oli se, joka loi ryhmästä edes jonkinlaisen yhteisön. Aineistossa sukupuolirajaukseen ja yhteisöllisyyteen viitattiin muun muassa näin:

”Tietenkin sukupuoleen perustuva on se vahvin. Muuten hajonta on suurta.”

”Yhteisöllisyys, mielenkiintoiset keskustelut”

”Koen, että Naistenhuoneella pystyy kysymään ja keskustelemaan mistä tahansa. Todella yhteisöllinen ryhmä, jossa otetaan kaikki hyvin vastaan.”

”Ajattelin, että siellä on hauskoja juttuja ja sieltä ehkä löytäisi samaistumisen aiheita elämän eri tilanteisiin. Joskus en halunnut liittyä, kun ajattelin että en halua tukea sellaista naisia vs. miehiä; enkä edelleenkään halua, mutta näin vanhempana on tullut semmoinen ajatus että kuka naista paremmin välttämättä ymmärtäisi kuin toinen nainen.”

”Naisten kesken tiedon ja kokemusten jakaminen”

Laukkanen on omassa väitöskirjassaan tutkinut myös lyhyesti Demi-sivuston keskustelufoorumissa esiintyvää yhteisöllisyyttä¹²⁷. Oletukseni Naistenhuoneesta verkkokeskustelualustana oli, että esimerkiksi moni Demiä ennen käyttänyt verkkokeskustelija olisi siirtynyt vähitellen Facebookiin Naistenhuoneelle, mutta ainakaan kyselyaineistoni mukaan kukaan vastaajista ei maininnut Demiä, kun kysyttiin, ovatko he käyttäneet muita verkkokeskustelualustoja aiemmin. Sen sijaan esiin nousi paljon muita Facebookissa olevia keskusteluryhmiä, kuten Äitylit-ryhmä ja muut äitiyteen liittyvät palstat, kuten Vauva.fi ja Kaksplus. Suurin osa vastaajista ei ollut käyttänyt muita verkkokeskustelualustoja.

5.2 Yhteisöllisyyttä yhteisen huumorin keinoin

Kuva 5. Ryhmän viihteellisyuden kahtiajako aineiston perusteella.

Aineiston vastauksista pystyi päättämään, että Naistenhuoneella yhteisöllisyyttä vahvistava tekijä on yhteinen huumori. Vastauksissa oli kuitenkin ristiriitaisuuksia sen suhteen, koettiinko huumori hyvänä vai huonona asiana. Oman havainnointini perusteella usein kestoosuosikiksi Naistenhuoneella nousee jäsenten julkaisuissa tai kommentteissa esiintyvät kirjoitusvirheet, joita aletaan huumorin keinoin käyttämään. Näistä yksi tuoreimmista on lähtöisin Naistenhuoneen käyttäjän, ehkä enemmänkin ajatusvirheestä tarkoituksenaan käyttää sanan ”reklamaatio” sijaan sanaa ”konfirmaatio”. Usein jonkun julkaistessa postaus liittyen tyytymättömyyteen ostamastaan tuotteesta, saattaa joku kommentoida ”tee konfirmaatio”. Edelleen käytetään myös sanaa ”embatia ja symbatia” niiden oikean kirjoitusasun sijaan liittyen jäsenen kommentissa esiintyneeseen kirjoitusvirheeseen. Aineistossa näihin viitattiin ”sisäpiirin juttuina” tai ”inside-vitseinä”:

”Sisäpiirin jutut (esim. konfirmaatio, symbatit ja embatit jne.)”

¹²⁷ Laukkanen 2007, 35-38.

Näiden käyttö edellyttää huumoria ja toisten virheille naureskelu keikkuukin usein hyvän maun rajamailla, ja kompastuksena tällaisilla on toki heikentää virheen tehneen käsitystä yhteisöllisyydestä.

Aineistossa mainittu lause ”jätä se sika” on muodostunut yhdeksi klassikkolauseeksi kuvaamaan Naistenhuoneen toimintaa:

”Aiemmin mainitsemani tempaukset sekä esimerkiksi hokemat, jotka jäävät elämään ("jätä se sika", "tänne se kusinen matto" jne.). Lisäksi monesti muistellaan hauskoja julkaisuja, jotka ovat jääneet mieleen.”

Lause ”Jätä se sika” on yleistynyt jo ryhmän alkuaikoina, jolloin sitä on todennäköisesti käytetty vakavamielisesti, mutta kuten esimerkiksi kirjoitusvirheistä alkaneita sanontoja, jätä se sika -kommenttiakin viljellään nyt jälkeempään humoristisessa mielessä. Lause on ehkä saanut alkunsa todellisista parisuhteen ongelmista, mutta jota nyt käytetään sarkastisesti pienissäkin parisuhteen kiistatilanteissa, joita ryhmässä tuodaan esiin.

Esimerkiksi Demin keskusteluissa yhteisöllisyyttä kasvattavaksi tekijäksi nousee keskusteluihin osallistuvien puheessa heidän käyttäessään itse kehittämiään sanoja, jotka yhdistävät heitä vuorovaikutustilaan ja toisiinsa. Keskusteluihin osallistumista kuvaava demittää-verbi ja keskusteluihin osallistujista käytetyt demittäjä ja demiläinen - sanat ovat käyttäjien itse keksimiä.¹²⁸ Demityyliin kuuluu kärkevä ja kiihkeä väittely, jossa eri mielipiteitä edustavat pyrkivät argumentoimaan väitteensä mahdollisimman hyvin. Naistenhuoneelta löytyy näitä samoja piirteitä, ja ryhmässä käytetään myös omia sisäpiirin vitsejä, jotka eivät välttämättä aukea niille, jotka eivät ole kuuluneet ryhmään yhtä kauan.

Huumorin viljely Naistenhuoneella toimii usein myös eräänlaisena puolustus- tai suojautumiskeinona konfliktiherkissä tilanteissa tai vakavissa aiheissa.

Naistenhuoneelta on muodostunut myös useita nettimeemejä¹²⁹. Esimerkiksi alkuperäisestä dramatic chair-gif-animaatiomeemistä on tehty Naistenhuoneen oma versio, jota yleisimmin käytetään verkkokeskustelufoorumeilla kuvaamaan sitä, että jäädään seuraamaan dramaattista keskustelua sivusta. Naistenhuoneen version gif-

¹²⁸ Laukkanen 2007, 35-36.

¹²⁹ Internetilmiö, (engl. meme) viittaa internetissä leviävään asiaan, joka saavuttaa toisinaan suuren suosion ja leviää nopeasti verkossa. Jotkut ilmiöstä ovat lyhytikäisiä, toiset pysyvät suosiossa vuosikausia. Internetilmiöt ovat usein ihmisiä, kuvankäsittelyohjelmilla tehtyjä kuvia, flash-animaatioita tai musiikkivideoita.

animaatio on kuvattu jäljennös alkuperäisestä, jossa nainen avaa kokoontaitettavan retkituolin dramaattiseen tyyliin ja istuu siihen. Tätä käytettiin hyvin usein keskusteluissa, jotka kyselylomakkeiden vastaajienkin mukaan usein ”äityivät kiivaiksi.”

Kuva 6. Kuvakaappaus alkuperäisestä dramatic chair-gifistä. Lähde: <<https://gifer.com/en/fyi/>>

Kuva 7. Naistenhuoneen tekemä oma versio dramatic chair-gifistä. Lähde: <<https://tenor.com/view/dramatic-chair-naistenhuone-sit-down-gif-12078662>>

Nettimeemien tutkimuksellisen määrittelyn voidaan sanoa alkaneen vasta vuoden 2009 aikoihin. Nettimeemejä on kuitenkin ollut olemassa jo kauan ennen sosiaalista mediaa, varsinkin sähköpostin ja keskustelupalstojen käyttö olivat aikaisemmin nettimeemien leviämisen kannalta tärkeitä alustoja. Vuosien 2007–2009 aikana esimerkiksi YouTube, Facebook ja Twitter tekivät meemien levittämisestä teknisesti huomattavasti helpompaa.¹³⁰ Nettimeemit ovat viestintää ja internetkulttuurin kollektiivista kulttuurista pääomaa, postmodernia kansanperinnettä, joka voi myös heijastaa piileviä sosiokulttuurisia rakenteita. Nettimeemien kierto verkkokulttuurissa rakentaa yhteenkuuluvuutta käyttäjien välille ja samaistumista määrättyyn verkkoyhteisöön. Matkiminen ja ”remixien” tekeminen ovat tyypillistä meemien syntyprosessissa.

¹³⁰ Saarikoski 2016, WiderScreen 19.

Meemeissä tyypillisesti esiintyviä piirteitä ovat tavalliset ihmiset, epäkelpo maskuliinisuus, huumori, yksinkertaisuus, toisto ja leikillinen sisältö.¹³¹

Myös Naistenhuoneeseen liittyvissä kyselylomakkeiden vastauksissa nostettiin usein esiin siellä helposti kiivaaksi kehkeytyvät keskustelut. Erään vastaajan mukaan Naistenhuoneen toiminta eroaa muista keskustelun ollessaan:

”yhteisöllisempää ja helpommin tulee draamaa tai kerrotaan oma mielipide jyrkästi.”

Kuva 8. Naistenhuoneen toimintaan liittyviä meemejä. Lähteenä Facebookin julkinen Naistenhuone-sivu.

Viraaliksi¹³² leviävä nettimeemi on elämänkaareltaan (*popularity life-cycle*) melko lyhyt, jossa räjähdysmäistä leviämistä ja suosiota seuraa yleensä nopea romahdus.¹³³ Osa Naistenhuoneen meemimateriaalistakin on siis noussut nopeasti ryhmän kesken suureen suosioon, kuten dramatic chair-gifin käyttö jota näkyi käytettävän oman kokemukseni mukaan lähes jokaisessa vilkkaammassa keskustelussa, mutta nykyään sitä näkee käytettävän enää harvoin. Internetmeemi on kuin vitsi; hyväkin vitsi menettää merkityksensä, kun se kerrotaan usein.

Olen nähnyt Naistenhuoneella tehtävän myös usein myös julkaisuja, joissa varta vasten kysellään erilaisten meemien perään. Saatetaan tehdä esimerkiksi julkaisu sanoin *”piristäkää mun huonoa päivää ja laittakaa hyviä meemejä.”* Nämä ketjut ovat usein hyvin suosittuja ja sisältävät paljon mustaakin huumoria. Ryhmää käytetään siis

¹³¹ Vainikka 2016, 62.

¹³² Erittäin nopeasti suosituksi tuleva viesti tai ilmiö, joka kiertää henkilöltä toiselle, erityisesti internetissä.

¹³³ Saarikoski 2016, WiderScreen 19.

viihdykkeenä ja synkän päivän piristäjänä, jolloin huumori ja meemit toimivat ryhmän välityksellä jäsenen viihteenä.

Kun kyselyssä käsiteltiin yhteisöllisyyttä liittyen Naistenhuoneeseen, kyselyn vastauksissa nousi toistuvasti esiin huumoriin viittaavat vastaukset. Esimerkiksi näissä kommentteissa juuri edellä mainitut ryhmän ”sisäpiirin jutut” (inside-vitsit tms.) nostettiin esiin:

”Yhteiset vitsit, muut tukevat toisia, antavat näkökulmaa.”

”Ryhmässä on myös suuresta jäsenmäärästä huolimatta omat inside-läppänsä, ja lisäksi osa keskusteluista on noussut klassikoiksi, joita muistellaan.”

”Halusin seurata naisten ajankohtaisia aiheita, vinkkejä tai löytää vastauksia myös minua askarruttaneisiin ongelmiin. Myös ihan piristykseksi, kun pääsi lukemaan huumorijuttuja.”

Toisaalta taas ryhmän viihdyttävä puoli heikensi yhteisöllisyyden kokemusta joillekin vastaajille. Naistenhuoneen käyttäminen pelkästään viihdetarkoituksessa saattaa joillekin myös heikentää kokemusta yhteisöllisyydestä, mikäli ryhmään ei suhtauduta tietyllä vakavuudella koskaan. Trollaaminen mainittiin myös yhdessä vastauksessa, mutta trolloamista ei mainittu enemmistössä kyselyyn vastanneista. Trollaamista vähentää todennäköisesti se, että Facebookin ryhmissä keskustellessa näyttäytytään omilla nimillä. Trollaamisella tarkoitetaan henkilöä, eli trollia, jonka ensisijainen tarkoitus on käyttää provosoivaa kirjoitustyyliä tai aiheita, ärsyttää ihmisiä, aiheuttaa ristiriitoja tai kirjoittaa turhia viestejä. Selkeisiin trolleihin tarttuvat yleensä ne, jotka eivät tiedosta jonkin, esimerkiksi kommentin olevan trolloamista ja provosoituvat, eli ns. ruokkivat trollia. Trollaus aiheuttaa epäluottamusta verkkoyhteisön kesken. Trollit yllyttävät vainoharhaisuutta, ja vainoharhaisuus hapattaa yhteisöllisyyttä niiden kesken, jotka kaipaavat itsensä ilmaisua verkossa.¹³⁴

Vaikka anonyymit postaukset ovat nykyään Facebookin ryhmissä mahdollisia, Naistenhuoneen säännöt määrittävät anonyymien julkaisujen tekemisen vain aroille ja vaikeille aiheille, joita ei ”kaiken järjen mukaan kannata julkaista itse suuressa ryhmässä.” Tästä päätellen trolloaminen Naistenhuoneella on paljon lievempi ilmiö kuin esimerkiksi verkkokeskustelualustoilla, jossa sallitaan keskustelijoiden anonyymiteetti.

¹³⁴ Phillips 2015, 16.

Kysymykseen siitä, voiko Naistenhuoneella saavuttaa määritelmän kaltaista yhteisöllisyyttä, vastattiin muun muassa näin;

”Mahdollisesti, mutta suurelle osalle ryhmä toimii viihteenä.”

”Heikosti, aina löytyy trolleja”

5.3 Yhteisöllisyyden kokemuksen tarpeellisuus

Yhteisöllisyyden muodostumisen perusta on vuorovaikutuksen lisäksi yhteisön muodostama tuki. Aineiston vastauksista olen muodostanut melko selkeän johtopäätöksen siitä, että suurin Naistenhuoneella yhteisöllisyyden kokemusta vahvistavat avun pyytäminen ja avun tarjoaminen. Se saattaa olla konkreettista apua, verkon välityksellä tapahtuvaa tai esimerkiksi muin viestintäkeinoin helpotusta kaipaavan saama tuki. Yhteisöllisyyden kokemus on suurimmillaan, kun apua on itse saatu tai annettu, mutta se heijastuu myös sivusta seuraajiin nostattaen tunnetta siitä, että Naistenhuone-ryhmässä tämänkaltaista toimintaa on olemassa ja apua on saatavilla.

Naistenhuoneen yhteisöllisyyden henkilökohtaista merkitystä aineistossa kuvailtiin esimerkiksi näin:

”Löytää luettavaa samanhenkisiltä ihmisiltä. Ennen naisten huonetta minulla ei ollut ystäviä”

”Hyvät keskustelut, vähän omia kavereita”

”Myötätunto ja tunne, että muilla on samoja ongelmia. Ei tarvitse olla yksin.”

”Jos mun äiti (paras kaveri) kuolee, ainakin mulle jää nh:n akat!”

Kyselylomakkeessa nostin esiin useiden mainintojen takia mielenkiintoisen näkökulman siitä, että yhteisöllisyyttä muodostuu erityisesti niiden kesken, joilla siihen on tarve. Yhteisöllisyyttä haetaan verkosta erityisesti silloin, kun reaalielämässä sellaista ei välttämättä ole saatavilla. Naistenhuone on ollut tärkeä väylä esimerkiksi uusien ystävyysuhteiden luomiselle. Kyselyssä kysyttiin, mikäli vastaaja on tavannut muualla kuin verkon välityksellä Naistenhuoneen jäseniä, ja suurin osa vastasi, että ei ole. Muutama sanoi, että aikomuksena olisi, mutta välimatkat ovat liian pitkiä tai rohkeus ei riitä. Sadasta vastauksesta alle 10 oli tavannut Naistenhuoneen muita jäseniä ja tutustunut heidän kanssaan. Osa sanoi olevansa tekemisissä joidenkin ryhmän jäsenten kanssa muiden alustojen kautta, kuten Whatsappin tai Facebook Messengerin.

En voi siis hylätä täysin rivien välistä luettavissa olevia jonkinlaisia ”luokkaeroja” jäsenten välillä. Kyselyvastaukset jaoutuivat mielipiteiltään selkeästi kahteen eri ryhmään; niihin, joille Naistenhuoneella koettu yhteisöllisyys oli tärkeää ja voimaannuttavaa, sekä niihin, jotka kokivat olonsa enemmän ulkopuoliseksi seuraajaksi sen viihteellisuuden vuoksi. Jälkimmäisessä ryhmässä vastaajat korostivat keskittyvänsä elämässään mieluummin muihin asioihin.

Naistenhuone saatettiin myöntää yhteisölliseksi paikaksi jollekin, mutta kaikki eivät kokeneet hyötyvänsä siitä henkilökohtaisesti:

”Naistenhuoneen yhteisöllisyys tajoaa varmasti yhteenkuuluvuuden tunnetta. Ryhmästä löytyy aina joku, joka on asiasta samaa mieltä ja samoja mielenkiinnon kohteita. Ryhmästä saa vertaistukea ja hyväksyntää niin halutessaan. Toki Naistenhuone ei ainakaan itselleni tarjoa niinkään luottamusta tai merkittäviä suhteita, mutta jollekin muulle mahdollisesti myös niitä.”

”Uskon, että osa juurikin naistenhuoneella yhteisöllisyyden vuoksi, osa taas minun kaltaisia ”seuraajia”, jolle sivusto on hieman jopa viihteen omainen.”

”Ei millään tavalla. Korkeintaan naureskellaan julkaisuille ja erityisesti kommentteille.” (vastauksena kysymykseen, miten ryhmä vaikuttaa tai näkyy reaalielämässä)

Vaahensalo mainitsee omassa tutkimuksessaan ns. ”me ja muut” -tyylisen ajattelun, joka hänen tutkimuksessaan näkyy erityisesti liittyen vihapuheeseen maahanmuuttokeskusteluissa, mutta mainitsee myös, että tämänkaltainen kaksinapainen ajattelu voi liittyä mihin tahansa ihmisyyttä koskevaan verkkokeskusteluun.¹³⁵ Vaikka toki näin räikeää toimintaa ei ole aineiston kannalta nähtävissä, nousee Naistenhuoneella yhteisöllisyyden kokemuksista samankaltainen jaotteleva ajatustapa. Ryhmässä on jäseniä, jotka suhtautuvat siihen tietyllä vakavuudella erityisesti esimerkiksi yksinäisyyttä helpottavana paikkana, kun toiset taas pitävät ryhmän toimintaa lähinnä mitättömänä viihteenä.

Nadkarni ja Hofmann jakavat tutkimuksessaan Facebookin käyttäjät kollektivististen yhteiskuntien jäseniksi sekä individualistisista kulttuureista lähtöisiksi oleviksi. Kollektivistisissa kulttuureissa ryhmän sisäinen harmonia on etusijalla ja yksilöllistä hyötyä pidetään vähemmän tärkeänä kuin sosiaalisen ryhmän olosuhteiden parantamista. Sen sijaan individualistisissa yhteiskunnissa yksilön saavutukset ja

¹³⁵ Vaahensalo 2018, 3.

menestys takaavat suurimman palkkion ja sosiaalisen ihailun. Näillä kahdella eri ryhmällä on samankaltaisia eroavaisuuksia toiminnoissaan myös Facebookissa. Kollektivisteilla on suurempi tarve kuulua, kun taas individualistisista kulttuureista tulevilla ihmisillä on suurempi tarve esitellä itseään. Siksi oletus on, että individualististen kulttuurien jäsenet ovat todennäköisempiä jakamaan yksityisiä tietoja Facebook-ystävien kesken ja herättämään todennäköisemmin mahdollisesti kiistanalaisia aiheita verrattuna käyttäjiin kollektivistisistä kulttuureista. ¹³⁶

Lisää kahtiajakautuneisuudesta perustelee Keipi ja kumppanit jotka esittävät internetin käyttäjien jaon niiden välillä, jotka käyttävät sitä ja tieto- ja viestintätekniiikan käytännön tarkoituksiin, kuten tiedonhakuun ja oppimiseen, ja niiden välillä, jotka käyttävät sitä enemmän esimerkiksi viihteen tarkoituksiin. Jakelu voidaan tehdä myös sosiaalisen ja antisosiaalisen käyttäytymisen välillä, erityisesti polarisoituneiden mielipiteiden ja reaktioiden yhteydessä muihin käyttäjiin ja sisältöön. Internetillä on siis valta tuoda ihmisiä yhteen, mutta myös jakaa heidät erikseen. Aineistossa vastaajat nostivat esiin paljon dramatiikkaa ja kiistatilanteita, joihin ryhmässä törmää ja ne ovatkin varmasti päällimmäisenä mielessä, kun kysytään esimerkiksi Naistenhuoneen ilmapiiristä. Ne jäävät mieleen siksi, että kiistatilanteet ovat omiin havaintoihinkin peilaten kaikkein aktiivisimpia keskusteluita. Ristiriitaista lienee se, että vaikka konfliktit ovat ikäviä ja niitä tulisi välttää, saavat ne usein osakseen kaikkein eniten huomiota, joten ei ole yllättävää, että vihasta ja haitallisesta käytöksestä on tullut niin merkittävä osa verkkokäyttäytymistä. ¹³⁷

Toisaalta luokkaerojen sijaan voidaan puhua keskustelualueen keskustelijatyypien eroista. Ulla Heinonenon tutkinut väitöskirjassaan sähköistä yhteisöllisyyttä ja jaotellut keskustelualueen keskustelijatyypit neljään eri ryhmään: asiakeskustelut ja -keskustelijat, kevyesti jutustelevat ja performanssia etsivät, seuranhaku ja seuranhakijat, heitot ja seurailijat sekä viides ryhmä, joka koostuu poissaolevista tai tarkkailijoista, mutta jotka ovat kuitenkin nähtävillä esimerkiksi ryhmän jäsenlistasta ¹³⁸. Tämä listaus sopii kuvaamaan myös Naistenhuoneen jäsenistöä, mutta koska Naistenhuoneen aiheet ja toimintatavat ovat usein monipuolisia, ei jaotteluja voi käyttää niin, että jokin kuvaus poissulkisi toisen.

¹³⁶ Nadkarni & Hofmann 2012, 243-249.

¹³⁷ Keipi et al. 2017, 13.

¹³⁸ Heinonen 2008, 171-172.

Aineistossa monesti mainittu avun ja tuen antaminen ja tarjoaminen olivat ehdottomasti mainituimpia asioita. Tätä painottamaan etsin konkreettisia esimerkkejä Naistenhuoneen tarjoamasta tuesta, joita löytyikin melko nopealla selauksella. Viime vuodelta löytyy esimerkiksi julkaisu, jossa henkilö pyytää, voisiko joku Naistenhuoneen ryhmän jäsenistä puhua hänen kanssaan puhelimesta, jotta hän selviäisi yön yli. Keskusteluketju tulvi kommentteista, kuten ”mulle voi soittaa.” Eräs toinen henkilö taas kysyy, olisiko kellään kulkua tietyltä paikkakunnalta toiselle, sillä hänet oli miehen toimesta jätetty ja tarvitsi nyt kyytiä takaisin kotiin. Joskus on jopa soitettu ambulanssia tarvitsevalle tai ryhmän avulla saatu hoitopaikasta karannut potilas takaisin. Vähävaraisille naisille on ryhmän jäsenten toimesta kerätty ruokakasseja tai muuten tuettu rahallisesti. Tätä johtopäätöstä tuki esimerkiksi nämä aineistossa mainitut vastaukset:

”Olen pyrkinyt auttamaan esim anonyymejä neuvoilla. Yhden nuoren tytön kanssa juttelin hetken yvllä hänen masennuksestaan, en sitten tiedä oliko siitä lopulta apua.”

”Kyllä, ruokakassin, neuvoja, vinkkejä. Olen auttanut myös.”

5.4 Ryhmän suuri koko

Käsitykseen yhteisön koosta liitetään usein termi Dunbarin luku. Dunbarin luku on antropologi Robert Dunbarin kehittämä teoreettinen kognitiivinen raja ihmisten lukumäärälle, johon keskiverto ihmisyksilö voi ylläpitää pysyviä sosiaalisia suhteita. Luku siis kertoo, kuinka iso ihmismäärä voi tuntea kaikki toisensa yhteisössä ja myös montako jäsenten välistä suhdetta on mahdollista ylläpitää. Kun luku ylittyy liian suureksi, tulee yhteisölle tarve perustaa toinen, uusi yhdyskunta.¹³⁹

Benedict Anderson on kirjoittanut nationalismiin liittyen teoksen ”Imagined communities” vuonna 1983, jossa hän sanoo, että yhteisöt, jotka ovat suurempia kuin alkukantaiset, kasvokkaiseen vuorovaikutukseen perustuvat yhteisöt, ovat kuviteltuja. Anderson määrittelee pienimmätkin kansat kuvitteellisiksi, koska niiden jäsenet eivät tule koskaan tietämään tai tuntemaan kaikkia muita jäseniä, mutta silti jokaisen mielessä on ajatus, että heidän välillään on yhteys.¹⁴⁰ Uskoisin massamedian aikakaudella tilanteen olevan nykypäivänä toisin, mutta esimerkiksi kyselyvastauksissa

¹³⁹ Hintikka teoksessa Yksilöllinen yhteisöllisyys 2011, 125.

¹⁴⁰ Anderson 1983, 6.

Naistenhuone-ryhmässä yhteisöllisyyttä heikentäväksi tekijäksi nousi usein ryhmän suuri koko.

”Alkuvaiheissa ryhmä oli yhteisöllisempi, nyt kasvanut liian suureksi.”

”Kyllä voi ainakin osittain. Haaste on ryhmän suuruudessa, kaikki tuskin kokevat yhteisöllisyyttä samalla tavalla.”

”Osalti, osa jakaa julkaisuja ulos naistenhuoneelta vaikka niin ei saisi tehdä. Tämä vähentää luottamusta. Vuorovaikutus on aktiivista kommenttien välillä.”

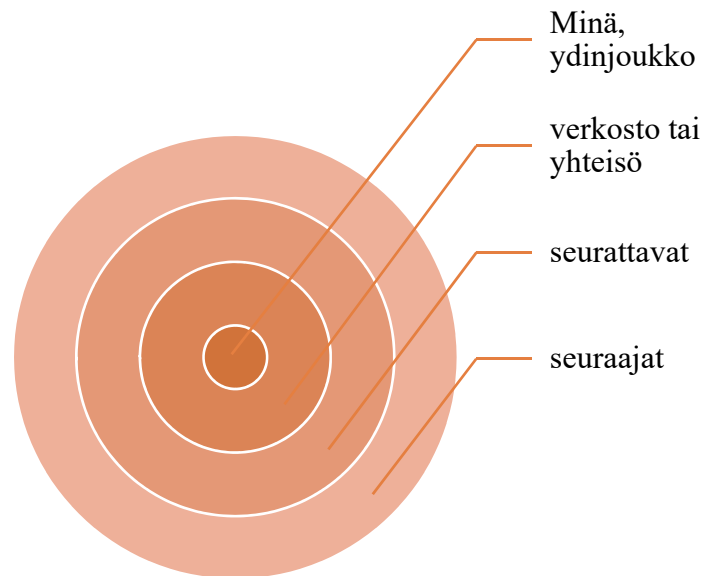
”-- Ryhmän suuri koko jossain määrin myös vähentää yhteisöllisyyttä mutta toisaalta sen avulla löytää lähes aina samanmielisiä ihmisiä”

Keipi yms. esittelevät internet-kuplan käsitteen, jonka tarkoituksena on yhdistää samanmielisten ihmisten lisäksi myös käyttäjät kiinnostavaan tietoon. Kuplaa voidaan siten pitää tilana, johon samanmieliset käyttäjät ovat ns. suljettuina, mutta myös tilana, joka vahvistaa käyttäjien jo olemassa olevia näkökulmia. Sosiaalinen media on erityisen tehokas luomaan ja kehittämään erilaisia kuplia yhdistämällä sekä ihmisiä että ideoita valtavassa mittakaavassa, mutta esimerkiksi Naistenhuoneella rajaus kuplan syntymiseksi ei todennäköisesti ole riittävä.¹⁴¹

Ryhmän suuri koko on varmasti myös syynä sille, miksi Naistenhuoneesta on Facebookissa olemassa erilaisia alaryhmiä tai eri versioita. Sukupuolesta tiukempi rajaus on tarpeen, jos haluaa muodostaa yksilöllisemmän yhteisön. Naistenhuoneelta koostetaan myös usein pienempiä ryhmiä esimerkiksi niin, että muodostetaan halukkaista jäsenistä Whatsapp-ryhmä. Rajaus saattaa muodostua esimerkiksi tietyllä paikkakunnalla kuuluvista jäsenistä, seksuaalivähemmistöistä tai oman alan opiskelukavereista tai jonkin tietyn kiinnostuksen kohteen mukaan.

”Näin isoon ryhmään mahtuu aina riidanhenkiä ja toisten haukkujia. Ja niitä jotka jakaa postauksia ulos ryhmästä. Ryhmän koko muutenkin heikentää yhteisöllisyyttä.”

¹⁴¹ Keipi et al. 2017, 13.

Kuva 9. Ihmisen verkostokehät internetin sosiaalisessa mediassa. Lähde: Hintikka teoksessa Yksilöllinen yhteisöllisyys 2011, 125.

Hintikan mukaan Facebook itsessään ja muut sosiaalisen median palvelut ovat paikkoina tarkasteltuna vain joukko yksilöitä, joilla useimmilla ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa, joten sen määrittely verkostoksi on tutkimuksellisesti haastavaa. Monien verkkoyhteisöjen muodostaja on kuitenkin jokin tietty, yhteinen teema tai aihepiiri. Tätä määritelmää voidaan kuitenkin Hintikan mukaan käyttää, kun tarkastelussa on jokin määrittelevä aihepiiri, kuten vaikkapa juuri tietyllä rajauksella toimiva Facebook-ryhmä.¹⁴²

Kappaleessa olen käsitellyt ryhmän suurta kokoa lähinnä sen ongelmallisesta näkökulmasta. Ryhmän koosta on kuitenkin joskus myös hyötyä. Aineiston mukaan todellinen Naistenhuoneen voima näyttäytyy erityisesti sosiaalisen median välityksellä sellaisissa tapauksissa, kun ryhmän jäsenillä on matala kynnys vaikuttaa johonkin asiaan ja Naistenhuone ryhmänä muodostuu ikään kuin yhteiseksi rintamaksi ajamaan tiettyä asiaa.

Tutkimuksen alussa mainittu tapaus yleisurheilija Samuli Samuelssonista on tyypillinen esimerkki Naistenhuoneen vaikutusmahdollisuuksista. Samuelsson kertoi, ettei saanut yhteistyösopimusta, koska hänellä ei ollut vaadittavaa määrää seuraajia sosiaalisen median tileillään. Yritys olisi vaatinut yhteistyösopimukselle yli 10 000 seuraajaa. Hänen artikkelinsa jaettiin myös Naistenhuoneelle, ryhmän jäsenet riensivät apuun ja pian hänen seuraajiensa määrä pelkästään Instagramissa nousi yli 23 000:een.

¹⁴² Hintikka teoksessa Yksilöllinen yhteisöllisyys 2011, 125.

Samuelssonille tarjottiin sen jälkeen valtava määrä yhteistyösopimuksia.

Naistenhuoneella on kerätty myös yhdessä rahaa hyväntekeväisyyteen:

”ihmisten tukeminen ongelmatilanteissa, yhteisen hyvän tekeminen (esim. nenäpäiväkeräys)”

Naistenhuone on tarvittaessa myös kuin sosiaalisen median yleinen tuomioistuin.

Esimerkiksi huonoa palvelua tuottaneille yrityksille käydään Naistenhuoneen voimalla antamassa huonoja arvosteluja Facebook-sivuille, tilanteesta toki riippuen tai esimerkiksi nettikiusaamisen kohteeksi joutuneita puolustetaan yhdessä. Näissä tilanteissa on kuitenkin aina käänköpuolensa ja aina se ei ole pelkkää positiivista.

Naistenhuoneen voima on hurja esimerkki siitä, että sosiaalisen median avulla on jopa mahdollista tuhota yksittäinen yritys.

5.5 Integroituminen ryhmän jäseneksi

Tässä tutkimuksessa yhteisöllisyyden kokemukseen positiivisessa mielessä vaikuttaa se, miten ryhmän jäsen sopeutuu ja integroituu sen toimintamalleihin. Ryhmän suuren koon kautta pääsemme analyysissa siihen, että suureen ryhmään mahtuu mukaan paljon erilaisia ihmisiä. Tämä voi mahdollistaa jäsenen henkilökohtaisen tarkastelun omaa itseään kohtaan, mikä taas vaikuttaa vahvistavasti ryhmän yhteisöllisyyteen.

Erilaiset mielipiteet auttavat kasvattamaan myös vastaajien mukaan omaa ymmärrystä toisia kohtaan, niin verkossa kuin reaalielämässäkkin, kuten näissä vastauksissa tulee ilmi:

”Ymmärrän enemmän eri lähtökohdista olevia ihmisiä ja mt ongelmia. Lisäksi olen oppinut paljon nippelitietoa ja vinkkejä muunmuassa arkipäivien ongelmien käsittelyyn.”

”Olen tullut varovaiseksi nuorten asap-henkilöiden kanssa, koska Nh:lla haukutaan niin usein asiakkaiden käytöstä. Käyttäydyn aina hyvin, mutta olen huomannut, että ihmeelliset asiat ärsyttävät nuoria.”

”Oikeastaan olen saanut NH:lta aika hyviäkin ajatuksia ja näkökulmia. Olen saanut nähdä miten eri elämäntilanteissa elävät ihmiset asioita näkevät ja kokevat ja oppinut miksi joku voi ajatella asiasta tietyllä tapaa.”

”En ole kysellyt mitää..mielenkiintoisia uusia näkökulmia joihinkin asioihin”

Tämänkaltaisessa toiminnassa on havaittavissa kahden yhteisöllisyyden elementin toteutuminen, jäsenyyden kokemus sekä integroituminen ryhmään. Ryhmään kuulumisen on tarkoitus jonkin verran vaikuttaa sen jäseniin.¹⁴³

”Uskomatonta mutta totta, NH on kasvattanut omaa itsetuntoa(ei se huono ole ollutkaan mutta teroittanut tiettyjä pointteja): ajattelisin sen johtuvan siitä, että omaa elämää sivuavissa ketjuissa löytyy vertaistukea, tsemppaavia kommentteja ja semmoista inhimillisyyttä ja vastauksia asioihin joita ei ehkä halua tai osaa ottaa esiin oikeassa elämässä. Esimerkiksi ihmissuhteisiin tai minäkuvaan liittyvissä keskusteluissa on monesti hyviä ajatuksia.”

Vaikutuksen kokemukset olivat kuitenkin vastauksissa melko harvoin yhtä syvällisiä tai sitten niitä ei koettu ollenkaan. Joitakin vaikutuksia mainittiin näkyvän arkipäiväisissä asioissa. Verkko yhteisön jäsenillä uskotaan olevan yhteisiä arvoja, normeja, rituaaleja ja sääntöjä.¹⁴⁴ Tällä jaetulla kulttuurisella järjestyksellä verkko yhteisöissä voidaan vaikuttaa esimerkiksi jäsenistönsä kulutuskäyttäytymiseen.¹⁴⁵

”Esim. ryhmässä on suositeltu asiaa x, ja otan tämän käytäntöön omassa arjessani”

”Joskus olen saanut vinkkejä mitä ostaa Lidlistä tai muusta kaupasta. Välillä ryhmässä on ollut suosikki/inhokkituotteet -ketjuja.”

Ryhmän vaikutus reaalielämässä näkyi erityisesti silloin, kun siellä koettuja asioita jaettiin yhdessä reaalielämässä ystävien kesken:

”Kavereiden kanssa ketkä on myös ryhmässä, voi keskustella aiheista myös kasvotusten”

”Luitko sen keskustelun naistenhuoneel” ”JOO TODELLAKI IHA PARASTA PASKAA”. Eli nauretaa porukalla niille jutuille”

Monessa vastauksessa nousi esiin, että Naistenhuone on kanava, jonka avulla pysyy helposti ajankohtaisissa asioissa mukana.

”Tiedän ehkä maailman tilanteesta enemmän.”

”Saan ryhmästä yleistietoa ja uusimmat mielenkiintoiset uutiset tietooni/luettavaksi nopeasti”

¹⁴³ McMillan & Chavis 1986, 9.

¹⁴⁴ ks. esim. Fernbank, 1999; Muñoz and O’Guinn, 2001.

¹⁴⁵ Närvänen, Kartastenpää & Kuusela 2013, 359.

Aineiston nopealla silmäyksellä kävisi ehkä ilmi, ettei ryhmän jäsenten kesken tai ryhmän jäsenelle henkilökohtaisesti synny kovinkaan vahvaa integroitumista ryhmään tai että jäsenyyden kokemus vaikuttaisi näkyvästi vastaajien elämään. Palatessani aineiston pariin hieman myöhemmin ja selatessani vastauksia, ymmärsin, että monessa vastauksessa oli kuitenkin tulkittavissa selkeitä vaikutuksia. Vaikka ne eivät ehkä olleetkaan arkielämää suurempia, tai esimerkiksi syvällisesti luonteeseen vaikuttavia, on mielestäni esimerkiksi ryhmän toiminnasta reaalielämässä keskusteleminen selkeä merkki siitä, että sen vaikutus näkyy myös ryhmän ulkopuolella.

Vaikka kyseessä on suuri ryhmä, on esimerkiksi ryhmän huumorin käyttäminen selkeä merkki yhteisöllisyyttä vahvistavasta tekijästä. Liittyessään ryhmään uutena jäsenenä jäsen omaksuu keskustelukulttuurille ominaisen tyylin ja argumentoinnin, alkaa ymmärtää sisäpiirin vitsit ja näin integroituu osaksi ryhmää. Verkkoyhteisöjen on jo aiemmin tutkittu voivan auttaa käyttäjiään käsittelemään erityisesti sellaisia identiteetin osia, jotka ovat herkkiä, koska verkkoyhteisöissä on helpompaa löytää samankaltaisia ihmisiä ja siellä voi mahdollisesti puhua asioista myös nimettömästi. Tämä on etu erityisesti henkilökohtaisten huolenaiheiden ja ongelmien suhteen.¹⁴⁶

5.6 Luottamus ja sen puute

Kävin aiemmin tutkimuksessa läpi lyhyesti trollaamista Naistenhuone-ryhmässä. Usein trollaus yhdistetään erityisesti verkkokeskusteluihin, jossa on mahdollisuus osallistua keskusteluun anonyymisti tai muulla kuin omalla nimellä¹⁴⁷. Facebookissa on lähtökohtaisesti mahdollisuus esiintyä vain omalla nimellä, vaikka poikkeuksia löytyy.

Yleisesti pyritään korostamaan internetin etuja siinä mielessä, että se tarjoaa alustan vapaalle mielipiteen ilmaisulle, sosiaalisten kontaktien luomiselle ja ylläpitämiselle ja vuorovaikutukselle. Viime vuodet ovat kuitenkin yhä enemmän tuoneet esiin verkkomaailman pimeämpiä näkökohtia, kuten verkkokiusaamisen, häirinnän, vainoamisen, herjaamisen, henkilötietojen urkkimisen, huijaamista ja petoksia.¹⁴⁸

Naistenhuoneella yhteisöllisyyttä heikentäviksi tekijöiksi aineistossa mainittiin useaan kertaan luottamuksen puute, ilkeily, haukkuminen ja turha ”draamailu”.

¹⁴⁶ Närvänen et al. 2013, 359.

¹⁴⁷ esim. Vainikka & Harju 2019, 103.

¹⁴⁸ Keipi et al. 2017, 1-2.

”Riidat, toisia kohtaan hyökkääminen.”

”Negatiivinen arvostelu”

”Draama ja tuomitseminen”

”Jotkut ihmiset haastavat aina riitaa vain ihan omaksi ilokseen”

”Draamailu.”

”Draamailu, toisten haukkuminen.”

Myös jäsenten erilaiset motiivit ryhmässä olemiseen aiheuttivat jakautuneisuutta. Aineiston vastauksissa nostettiin esiin myös jäsenten taustojen eroavaisuudet, jotka saattavat aiheuttaa erimielisyyttä ja jota ei voi pelkästään sukupuolta rajaamalla kitkeä. Monissa vastauksissa esitettiin kyllästyneisyyttä jäseniin, jotka tahallaan provosoivat ja näin osaltaan heikentävät ryhmän yhteisöllisyyttä:

”Sukupuolvierot, kulttuurilliset erot (siis ihan Suomen rajojen sisällä), poliittiset erimielisyydet, erilaiset huumorintajut jne. jne.”

”Aina joku joko ymmärtää väärin tai jopa tietoisesti provosoi muita ("huudattaa"). Monesti esim sarkasmia ei ymmärretä. Lisäksi samat asiat, kuin muuallakin somessa kuumentavat tunteita, osin syystäkin, esim rasismi.”

”Mieliä pidetty joissa tulee aina riitaa vastakkainasetteluissa, kuten vaikkapa ulkokissat vs sisäkissat, politiikka, uskonto jne.”

”Ehkä sellainen heikentää, kun tulee ihan täydellisiä vastakkainasetteluja. On vaikka keskusteluja politiikasta, esimerkiksi että Trump vai Biden presidentiksi... Eli tietynlaiset puheenaiheet, jotka ylipäätäänkin jakavat kansaa kahtia.”

Koska verkon välityksellä tapahtuvassa kommunikoinnissa ei yleensä tunneta henkilöitä, joiden kanssa keskustelua käydään, on ryhmässä ilmeisesti helpompi sortua ilkeämieliseen tai kärkkääseen tapaan keskustella. Kasvokkain kommunikoidessa on myös helpompi tulkita keskustelukumppanin tunnetilat kasvojen ilmeiden ja äänenpainoin. Pelkästään kirjalliseen ulosantiin perustuva argumentointi johtaa helposti väärinymmärryksiin. Väittelyitä hallitsemaan pyrkivä puhetapa on rationaalinen, kriittinen ja kielellisesti nokkela, joten tekstivälitteisessä viestinnässä taitavan kielenkäytön merkitys korostuu.¹⁴⁹ Vastauksissa löytyikin muutamia, jotka

¹⁴⁹ Laukkanen 2007, 217.

peräänkuuluttivat argumentoinnin taitoa, jotta keskusteluissa välttyttäisiin ylimääräisiltä konflikteilta:

”Noin isossa ryhmässä löytyy myös aina joku joka on eri mieltä. Monesti yhteisöllisyyttä heikentävät kommentit/kommentoijat ovat niitä, joilta puuttuu kyky argumentoida asiallisesti. Heitetään kommentti ilman mitään viitekehystä tai perustelua, tai halutaan mollata aloittajaa. Moni yhteisöllisyyttä heikentävä kommentto olisi mahdollista esittää myös rakentavasti, argumentoiden, jolloin yhteisöllisyys ei kärsisi.”

”Koen kuuluvani ihmisiin, jotka argumentoivat hyvin. Ainakin keskustelut on paljon hedelmällisempiä, jos ihmiset argumentoivat hyvin. Uskoisin, että ilmapiiriin vaikuttaisi positiivisesti, jos kaikki ymmärtäisivät sen tärkeyden.”

”Se että porukka laukoo välillä hirveyksiä toisilleen, sellaista mitä hyvin harva kasvotusten sanoisi suoraan toiselle. Joskus voisi pari kertaa mieltä ennenkuin lähettää viestin.”

”Tahallinen väärinymmärtäminen, omasta tai etenkin toisten puolesta mielensäpahoittaminen. Lähdekritiikittömät keskustelijat ja kyvyttömyys asialliseen ja toista kunnioittavaan dialogiin. Henkilökohtaisuuksiin menevät loukkaukset, NH:lla sanotaan paljon asioita joita ehkä kasvokkain ei olisi pokkaa sanoa.”

Kyselyyn vastanneiden jäsenten keski-ikä aineiston mukaan painottuu nuoriin aikuisiin, suurin ikäluokka vastaajista oli noin 25-30 vuotiaita. Ryhmässä voisi olettaa ikäjakauman kuitenkin olevan suurempi, sillä aineiston vastausten perusteella tuli ilmi joitakin eroja, joita perusteltiin nimenomaan sukupolvien välisinä kuiluina ja viitattiin ryhmään esimerkiksi ”lastentarhana”.

”Hyvin vaihteleva. Kiihkeästi kantaaottava. Nuoret ihmiset hakevat vielä itseään, se näkyy.”

”Siellä on hetkensä, suurin osa julkaisuista joita seuraan on positiivisessa yhteishengessä olevia julkaisuja. Mutta jos vertaan naistenhuonetta muihin yhteisöihin mihin kuulun somessa, niin on se aika lastentarha, missä yksinkertaisestakin väittelyn arvoisesta asiasta saadaan aikaan rikosilmoituksia ja kiusaamista yksityisviestein. Siksi enemmän negatiivinen.”

Toisaalta konfliktitilanteisiin liittyen tuotiin esiin ylläpidon tärkeys, mutta esiin tuotiin myös ryhmäläisten oma oikeellisuudentaju ja epäkohtiin omatoimisesti puuttuminen.

”Yleensä joka ketjussa on se joku, joka muistuttaa jos ketju itsessään/joku kommentti ei ole ok. Moderaattorien ja ylläpidon läsnäolo helpottaa asiaa. Ketjuissa pyritään lähtökohtaisesti hyvään vaikka välillä menee huti.”

Häiriöt luottamuksessa viittasivat esimerkiksi siihen, että ryhmästä jaetaan luvatta sisältöä sen ulkopuolelle. Tutkijat ovat pohtineet, voiko verkossa syntyä järkiperaista luottamussuhdetta. Lahno ja Matzat väittävät tutkimuksessaan, ettei ole mitään syytä, miksi tekstipohjainen, verkon kautta tapahtuva vuorovaikutus ei voisi tarjota aikuisille pohjaa luotettavalle kanssakäymiselle. Internetissä on mahdollisuus olla tekemisissä vastuullisesti ja luotettavasti muiden kanssakävijöiden kesken ja syventää ja laajentaa suhteitaan näihin ajan myötä. Ei tule kuitenkaan poissulkea sitä, että luottamuksen rakentamiseen verkon kautta liittyy erityisiä haasteita, joita verkon käyttäjän on huomioitava.¹⁵⁰

”Luottamuksen puute vähän hiertää.” (vastaus kysymykseen, mikä heikentää yhteisöllisyyttä Naistenhuoneella)

Luottamukseen internetissä liittyy käsitys identiteetistä. Internet-identiteetti on suhteellisen vähemmän rajoitettua kuin identiteetti offline-tilassa. Sosiaalisessa mediassa toimimisessa on pitkälti kyse identiteetin rakentamisesta sekä sosiaalisella että yksityisellä tasolla. Sosiaalisen identiteetin rakentaminen koostuu sosiaalisen median toimintoihin osallistumisesta, vuorovaikutusta ja sitoutumista erilaisiin verkkoyhteisöihin. Verkossa henkilön on mahdollista kellua jonkin verran vapaampana todellisesta maailmasta, maailmasta, joka ulkoisesti ja sisäisesti säätelee identiteettiä, mutta internetissä identiteettiä voi yksilö itse säädellä. Yksilöt esittelevät profiileissaan erilaisia, henkilökohtaisia kuvauksia ominaisuuksistaan, mutta koska nämä kuvaukset ovat täysin heidän hallinnassaan, niitä voidaan käyttää manipulatiivisemmin kuin todellisuudessa muokkaamaan vastaanottajien intersubjektivisia odotuksia.¹⁵¹

Lahno ja Matzat yhdistävät käsitteet *luottamus* (trust) ja *turvautuminen* (reliance)¹⁵². Nämä käsitteet suomeksi käännettynä saattavat määrittää tarkoittamaan samaa asiaa. Verkossa on kuitenkin helpompaa saavuttaa tietynlaista turvautumisen tunnetta, kuin muodostaa täydellinen luottamussuhde. Naistenhuoneella luottamus on siis pikemminkin turvautumista. Kun pyydetään apua johonkin ongelmaan, voi ryhmän jäsen lähtökohtaisesti luottaa siihen, että hän tulee saamaan apua ongelmaansa: hän siis

¹⁵⁰ Lahno & Matzat 2016, 103.

¹⁵¹ Lahno & Matzat 2016, 103-104.

¹⁵² *ibid.*

turvautuu Naistenhuoneen muihin jäseniin. Turvautuminen ja luottamus eivät kuitenkaan kulje käsi kädessä – se, että kykenee turvautumaan ryhmän jäseniin, ei poissulje sitä, että luottamuksen voi rikkoa.

Vaikka kokisimmekin verkon välityksellä tietynlaista luottamussuhdetta toiseen, piilee taustalla kuitenkin ajatus siitä, ettei täydellisen luottamussuhteen luominen ole mahdollista pelkästään verkon välityksellä. Nopeasti hankittu luottamus on haavoittuvaa ja sitä vähentää olennaisesti teknologioiden heikko hallinta¹⁵³, eli se, ettei välttämättä ymmärretä, miten verkossa olisi parasta toimia. On tärkeää, että verkossa asioita jakava tiedostaa sen, ettei ryhmässä ole mahdollista täysin luottaa sen jokaiseen jäseneseen. Ylipäättään jokaisen internetiä käyttävän tulisi tiedostaa se perusasia, ettei siellä jaettua saa välttämättä ikinä täysin poistettua. Tyypillinen ongelma kokemukseni mukaan on esimerkiksi se, että ryhmässä jaetaan herkkäluontoistakin materiaalia eikä julkaisija välttämättä tule edes harkinneeksi mahdollisuutta siitä, että se saattaisi levitä ryhmän ulkopuolelle.

Nämä ryhmässä tapahtuvat ns. tietovuodot ovat ongelma, joka tuodaan kyselyvastauksissa ilmi. Tämänkaltaista ongelmaa ei kuitenkaan olisi, mikäli kaikki ryhmän jäsenet ymmärtäisivät internetin välityksellä luodun luottamuksen rakentumisen haasteet. Toisaalta, vaikka haasteet saatetaan ymmärtää, ovat jotkut jäsenet valmiita ottamaan riskin siitä huolimatta. Ryhmä on yksityinen ja sisällön näkee vain pääsemällä ryhmään sisään. Ryhmästä sisällön jakaminen on kiellettyä, mutta tätä tapahtuu siitä huolimatta.

”Sieltä saa tukea, neuvoja ja ohjeita vaikeisiin asioihin. Tosin luottamuksellistahan se ei ole vaan leviää kuin jokisen eväät muihin ryhmiin.”

Toisaalta taas kyselyn vastauksista ilmenee, ettei ryhmässä voi olla täydellistä luottamussuhdetta muiden kesken. Tämä on osittain suuren yhteisön ongelma, sillä joukkoon mahtuu ihmisiä, jotka eivät ole valmiita kunnioittamaan ryhmän sääntöjä. Naistenhuoneen jäsenet toimivat kuitenkin itse herkästi epäkohtien esiin tuojina, kuten aiemmin tutkimuksessa on tuotu ilmi.

On mahdollista, että Facebook luo käyttäjälleen mielikuvan siitä, että se on luotettava paikka. Sivusto vaatii rekisteröitymisen, profiilit tehdään omalla nimellä ja niissä on usein esimerkiksi valokuvia omasta elämästä, omasta itsestään ja läheisistä.

¹⁵³ Heinonen 2008, 172.

Yksityisyysasetuksista riippuu, mitä profiilin käyttäjä on valmis julkaisemaan julkisesti kaikkien näkyville ja mikä profiilin materiaalista on nähtävillä vain kavereille. Sivustoa käyttäessä on kuitenkin muistettava, että Facebook-profiili ei kuitenkaan takaa sitä, että profiilin taustalla olisi henkilö, joka hän väittää olevansa. Vaikka valeprofiileilta pyritäänkin aktiivisesti välttymään, on kuitenkin tietooni tullut esimerkiksi miehiä, jotka ovat päässeet valeprofiilin avulla liittymään Naistenhuone-ryhmään.

Kyselyaineiston vastauksissa mainittiin monesti Naistenhuoneen yhteisöllisyyttä heikentäväksi tekijäksi kiusaaminen ja/tai pilkkaaminen. Liittyen nykyaikaiseen internetiin, on usein todettu, että vapaa tietojenvaihto on internetin perusarvo ja että tätä perusarvoa ei pidä vaarantaa. Vaikka tämä on monessa suhteessa toivottava ideologia, on internetin kaupallistaminen edennyt huimaa vauhtia ja miljardeja ihmisiä on käyttänyt aikaansa verkossa, ei ole erityisen yllättävää, että myös merkittäviä haasteita on syntynyt.¹⁵⁴ Internetin vapaus kyseenalaistuu helposti, kun tarkastellaan internetin käyttäytymiskulttuuria vihapuheen ja kiusaamisen näkökulmasta.

Sosiaalinen media on ollut erityisen hyödyllinen verkkoyhteisöjen ja yhteisöllisyyden tekemisessä ja muodostumisessa, tehden suhteista suhteellisen konkreettisia ja näkyviä profiilien kautta. Sosiaalisen median verkkoyhteisöissä piilee vaarana ”kupla”.

Laajemmassa mielessä erilaisten verkkokuplien käsitettä voidaan käyttää kuvaamaan sosiaalisen vuorovaikutuksen luonnetta yleensä. Lähtökohtana on, että ihmiset ovat vähitellen siirtyneet yhteisötoiminnassa verkkoon, jossa on mahdollisuus syventyä syvemmälle yksilölliseen sosiaaliseen tilaan, mikä voi johtaa ns. perinteisten sosiaalisten verkostojen vähenemiseen. Sosiaalinen interaktiivisuus on pohjimmiltaan hyvin yksilöityä.¹⁵⁵ Mikäli käyttäjä ei pidä jostakin, voi hän sen helposti sivuuttaa.

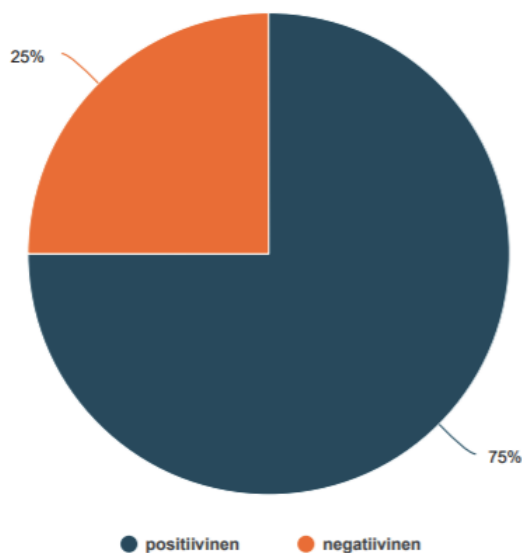
Sosiaalisessa mediassa kuplautuminen parhaimmillaan vaikuttaa positiivisesti käyttäjään, se voi esimerkiksi auttaa käyttäjää rakentamaan identiteettiään, motivaatiota ja tunnetta omista kyvyistään. Ongelmat liittyvät useimmiten aiheisiin, jotka ovat yleisellä tasolla herkkiä ja joilla on taipumuksena johtaa polarisoivaan käyttäytymiseen. Ongelmana kiusaamisen vastaisessa työssä on, että sosiaalisen median lukuisat eri yhteisöt ovat aktiivisia ja niiden toiminta on vähemmän säädellympää verrattuna esimerkiksi sosiaalisen median alustoihin, jotka ovat tarkoitettu kaupalliseen toimintaan. Naistenhuone ryhmänä on niin valtava, ettei ylläpidolla ole mahdollisuuksia

¹⁵⁴ Keipi et al. 2017, 129.

¹⁵⁵ Keipi et al. 2017, 131-133.

puuttua jokaiseen epäkohtaan. Naistenhuone ei ole kaupallinen toimija ja sen ylläpito perustuu vapaaehtoisuuteen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuva 10. Kyselyssä kysyttiin vastaajilta, valitsisiko hän Naistenhuoneen ilmapiirin olevan kokonaisuudessaan positiivinen vai negatiivinen. 75 % vastaajista vastasi ilmapiirin olevan positiivinen. Tämä kysymys oli tarpeellinen juuri sen kannalta, että avoimissa kysymyksissä oli paljon vaihtelevuutta. Kysymyksen alla oli toinen kysymys, johon pystyi tarkentamaan vastaustaan avoimin sanoin halutessaan.

Esimerkiksi verkkokeskustelufoorumi Demissä on paljon kävijöitä ja käyttäjiä, eivätkä kaikki miellä kuuluvansa ”demittäjien” yhteisöön. Yhteisöön kuulumisesta ja sen rajoista neuvotellaan keskusteluissa toistuvasti. Demittäjät muodostavat yhteisön, joka ei ole selvärajainen eikä muuttumaton.¹⁵⁶ Kun tarkastellaan Facebookin Naistenhuone-ryhmää tulkintana tilasta, on keskustelun dynamiikka luonteeltaan nopeatempoisempaa. Yhteisön muodostuminen yli sadan tuhannen hengen ryhmässä on lähinnä sukupuolirajauksen ansiota. Keskustelujen luonteen ei yleensä ole tarkoitus olla kovinkaan syvällistä tai jatkuvaa, vaan kyseessä on julkaisuja, joihin ryhmän jäsen saattaa jättää keskimäärin yhden tai kaksi kommenttia. Osa aineistoon vastaajista sanoi, ettei ollut koskaan julkaissut, saati kommentoinut ryhmässä mitään.

Vuorovaikutuksellisuuden puute siis vaikuttaa siihen, että keskustelut jäävät usein hyvin pintapuolisiksi.

¹⁵⁶ Laukkanen 2007, 38-39.

Internet-keskusteluryhmissä käyttäjät tekevät tulkintoja toisistaan ja osallistuvat näin prosessiin, jonka seurauksena voi olla suhteellisen pysyviä ja kiinteitä ryhmäkäytänteitä, kuten silloin kun puhutaan ”virtuaaliyhteisöistä” sosiaalisen koheesion tiivistymänä. Toisaalta tämä sosiaalisesti sanktioitu tulkinnan prosessi voi jatkua ilman, että laajempaa yhteisymmärrystä missään vaiheessa kehittyy. Tulkinnat ovat myös suhteessa siihen tilaan, jossa ne tulevat muiden arvioitaviksi ja sen vuoksi keskusteluryhmässä mahdollisesti kehittyvät ryhmäkäytännöt on ymmärrettävä myös tulkintana tilasta.¹⁵⁷

Syy, miksi ehkä verkkokeskustelufoorumeissa on helpompi kokea yhteisöllisyyttä, on sen jatkettu raja-alue eri keskusteluryhmiin ja aiheisiin. Foorumit ovat räätälöity nimenomaan keskustelualustoiksi ja ne palvelevat näin jäsenistöään paremmin. Profiileissa ei välttämättä tarvitse näkyä omaa nimeä, mutta esimerkiksi nimimerkin ja muiden yksityiskohtien lisääminen profiiliin auttaa muita jäseniä tunnistamaan toisensa ja ne painuvat mieleen paremmin. Foorumeilla keskustelu on vuorovaikutteista ja jatkuvaa. Keskustelijat saattavat palata päivittäin samaan keskusteluketjuun ja näin he tutustuvat paremmin toisiinsa.

Toisaalta taas, yksi monista yleisesti verkkoyhteisöjä koskevista kysymyksistä on, mikä on yksittäisten jäsenten sitoutuminen yhteisöön, jos yhteisön luonne on teknologian mahdollistamaa vapaaehtoista toimintaa. Fyysisessä maailmassa yhteisön jäsenten on elettävä yhdessä. Yhteisön jäsenyyden voi helposti poistaa, lopettaa seuraamasta tai seurata ryhmää vain satunnaisesti sivusta, on vuorovaikutuksen luonne erilainen yksinkertaisesti siksi, että siitä voi helposti irtautua.¹⁵⁸

Tutkimus oli haastava ihmisen kokemuksen määrittämisessä. Aineistoa analysoitaessa ja tuloksia pohdittaessa on vastausten oikeanlainen tulkinta tärkeässä roolissa, sillä on hyvin todennäköistä, että ihmiset kokevat samanlaisilta vaikuttavat tilanteet eri tavalla. Tämä ajatus kulki mukana läpi koko aineiston purkamisen ajan, ja tuloksia esitellessä korostankin, ettei tämänkaltaisessa tutkimuksessa ole mahdollista päästä absoluuttiseen totuuteen. Tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt jakamaan yhteisöllisyyden kokemukset osiin, pohtia ja selittää niiden syitä ja tuoda esiin käyttäjien kokemana sitä, miten he kokevat verkkoyhteisöllisyyden Facebook-ryhmässä.

Ryhmässä julkaisseet henkilöt kertoivat pääosin saaneensa julkaisuihinsa hyvän vastaanoton. Vastauksissa oli 3 henkilöä, jotka kertoivat saaneensa osakseen pilkkausta

¹⁵⁷ Arpo 2005, 83.

¹⁵⁸ Jones 1998, 26.

tai tahallista väärinymmärrystä. Internetissä olevien keskusteluryhmien kommunikaatio on yhdistelmä välittyntä vuorovaikutusta sekä toisaalta kvasivuorovaikutusta, eli yksipuolista monologia, jonka yleisöä ei tarkkaan tiedetä. Kvasivuorovaikutuksen takia keskusteluryhmäkulttuurin piirteisiin liittyy epävarmuus yleisöstä ja siitä, millaisen vastaanoton julkaisu tuottaa. Tämä on syynä verkkokeskustelukulttuurille ominaiselle provokaatiolle ja vastahyökkäyksille.¹⁵⁹

Aineistossa useat yhteisöllisyyden kokemuksiin liittyvät kysymysten vastaukset olivat muotoiltu käytännössä esimerkkinä; ”Ryhmässä on nähtävissä huikeaa yhteisöllisyyttä, *mutta...*” Usein toistuvia adjektiiveja kuvaamaan yhteisöllisyyttä olivat muun muassa positiivinen, tukeva, kannustava, opettava, tsemppaava sekä lämmin.

”Aikamoista selkäänpuukottelua, mutta välillä ihanasti yhteisöllisyys nostaa päätänsä ja autetaankin ihan täysillä siskoa hädässä!”

Laajana yleistyksenä Naistenhuoneen käyttäjien kesken kokemaa yhteisöllisyyden tunnetta yhdistää ryhmän tarjoama vertaistuki ja apu, myös konkreettinen. Yksinoloaan surevat jakavat tuntemuksiaan sekä tukevat ja tarjoavat ymmärrystä. Väkivaltaisesta parisuhteestaan kertovalle jäsenelle tulvii ”jätä se sika”-tyylisiä kommentteja:

”’Jätä se sika’ Pettämättömät parisuhdeneuvot. Myös nolojen tilanteiden/kamalimpien treffikokemusten jakaminen.” (vastauksena kysymykseen: Mitä sinulle tulee mieleen käsitteestä yhteisöllisyys Naistenhuoneella?)

Esimerkiksi eron läpikäyneet tai pettämistä kokeneet kertovat kokemuksistaan ja saavat osakseen vertaistukea. Hyvin usein julkaisujen käsikirjoitus menee niin, että julkaisija itse kertoo ensin jonkun itselle sattuneen tapahtuman ja pyytää kirjoituksen lopuksi muitakin jakamaan kokemuksiaan, mikäli heiltä sattuu samankaltaisia tarinoita löytymään. Erittäin suosittuja ovat esimerkiksi julkaisut, joissa kerrotaan jokin itselle sattunut moka ja pyydetään muita vertaistueksi jakamaan omia kokemuksiaan. Deittailu ja erityisesti Tinderin kautta koetut kokemukset ovat myös ryhmän kesto-suosikkeja.

Aineiston purkaminen ja tulkitseminen ei kuitenkaan antanut mahdollisuutta päästä irti siitä, ettei Naistenhuoneen yhteisöllisyyden kokemukset olleet yksiselitteisiä.

Kokemukseen positiivisävytteisestä yhteisöllisyydestä on vaikea saada sopimaan Naistenhuoneen keskusteluille ominainen konfliktiherkkyys ja muut epäkohdat, jotka

¹⁵⁹ Arpo 2005, 288.

Naistenhuoneen toimintaan liittyen useasti mainittiin. Aineistossa tulkitsin vastakkainasettelua puolin ja toisin myös siitä, että ryhmässä yhteisöllisyyttä heikentävää joidenkin vastaajien toimesta olivat jäsenet, jotka ”pahoittavat mielensä pienistäkin asioista” tai ”pahoittavat mielensä toisten puolesta”, vastaan ne, jotka sanoivat kokeneensa loukkaamista tai pilkkaamista tai olivat tietoisia siitä, ettei kaikenlainen mielipiteiden julki tuominen ole hyväksyttävää. Ei ole siis ihme, että vastakkainasettelua ja räjähdysherkkiä tilanteita syntyy, jos asetelmassa on ihmisiä näistä eri ääripäistä.

Internetissä keskusteltaessa tulisi ymmärtää ja tiedostaa se, ettei tunne keskustelukumppaniaan. Taustalla voi olla asioita, kokemuksia tai vakaumuksia, jotka johtavat siihen, että asioista on vaikeaa päästä yhteisymmärrykseen. Tämän tulkitseminen johti käsitykseeni siitä, että vaikka Naistenhuoneella on mahdollista muodostaa tietynlaista yhteisöllisyyttä, on näkemykset ja kokemukset siitä niin erilaisia, että yhteisöllisyyden olemassaolo on lähinnä näennäinen ja siksi joskus hämäävä.

Jäsen saattaa kokea ryhmässä yhteisöllisyyttä esimerkiksi juuri sukupuolirajauksen vuoksi ja näin virheellisesti olettaa sen tarkoittavan sitä, että ryhmään on mahdollista luoda esimerkiksi täysin pitävä luottamussuhde, kommunikointi olisi täysin mutkatonta ja kaikki jäsenet samalla aaltopituudella. Syntyy konflikteja, kun tämä heikko yhteisöllisyyden verho alkaakin rakoilemaan vasten omia odotuksia. Tämä nojaa vahvasti aiemmin viittaamaani, Andersonin vuonna 1983 jakamaan väitteeseen siitä, että yhteisöllisyys voi olla kuviteltua. Tämä tarkoittaa sitä, että yhteisö ei perustu ihmisten päivittäiseen kanssakäymiseen tai henkilökohtaisiin siteisiin ja se on olemassa vain, jos jäsenet samaistavat itsensä siihen niin tunnetasolla kuin henkisesti.¹⁶⁰

Alussa luettelemani yhteisöllisyyden neljä elementtiä (jäsenyys, vaikutus, integroituminen ja tarpeiden täytyminen sekä jaettu emotionaalinen yhteys) on mahdollista täyttää kummassa tahansa, verkossa tai sen ulkopuolella, mutta sosiaalisen median ja yhteisöllisyyden tutkimukselliset haasteet tähän liittyen nousevat esiin rajauksessa ja teknologian sekä palveluiden tiuhassa kehityksessä. Mitään yksiselitteistä totuutta, joka pätee jokaiseen sosiaalisen median palveluun, on hyödytöntä esittää, sillä jo niiden mikrotasoinen vaihtelu ympäristönsä toimintatavoissa purkaa väitteen liian yleistäväksi. Sosiaalisen median palveluita on tuhansia, niiden toiminta ja käyttötarkoitus eroaa reilusti toisistaan, yhden palvelun sisällä saattaa olla monia eri

¹⁶⁰ ks. s. 46.

elementtejä ja joskus taas niiden elinkaari on hyvin lyhyt. Esimerkiksi Facebookissa tapahtuva verkkokeskustelu on eroteltava muusta verkkokeskustelusta sen takia, että useat verkkokeskustelukulttuuriin liittyvät tutkimukset on tehty foorumeista ja alustoista, joissa keskustelua käydään nimimerkin takaa, eikä välttämättä omalla nimellä ja kuvalla kuten Facebookissa.

Tutkijan on tärkeää myöntää pitkien tutkimusprosessiensä aikana, että vaihtelevuutta saattaa jo silloin esiintyä, kuten tämänkin tutkimuksen aikana. Alkuperäinen ryhmä poistuu, Facebook kehittää ryhmien toimintaa entisestään, ryhmän jäsenmäärä tipahtaa tai verkkokeskustelufoorumi lopetetaan. On toisaalta tutkijana osattava ennustaa, mitä on relevanttia tutkia ja mitä ei ja tämän teknologiakehityksen aikakaudella se on erittäin haastavaa. Kokonaiskuvan muodostaminen ja inhimillisten toimien selvittäminen niiden taustalla on kuitenkin ehdottoman tärkeää.

On myös esitetty, ettei sosiaalista mediaa kuvaamaan voi käyttää yhteisöllisyystermiä. Esimerkiksi Kari Hintikka on esittänyt, että sosiaalista mediaa kuvastaa ennemminkin verkostomaisuus, joka rakentuu yksilön ja hänen intressiensä ja kontaktiensa ympärille. Muuttuva teknologia, muuttuvat sosiaalisen median käyttötavat muokkaavat verkkokeskustelukulttuureja ja verkossa tapahtuvaa sosiaalista toimintaa.¹⁶¹ Ihmiset eivät myöskään enää investoi niin paljon aikaa tai energiaa sisällön luomiseen ja yhteisön muodostamiseen, koska nykyään kenenkään ei tarvitse, koska heidän sosiaalisten siteiden ylläpitämiseen vaadittavat alustat ovat jo olemassa sosiaalisen median palveluina.¹⁶²

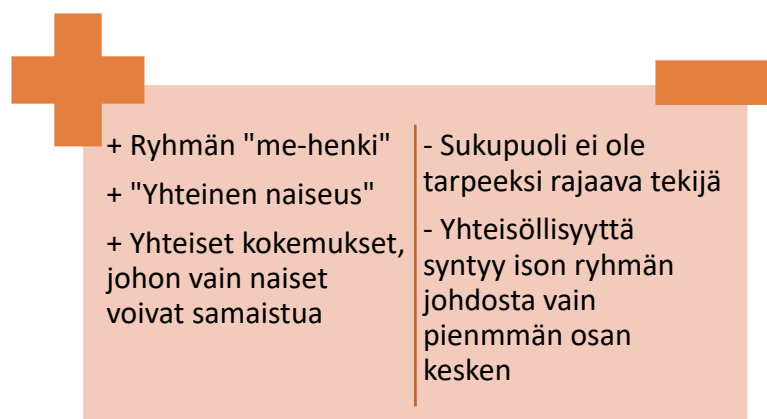
Tutkimukset ovat esittäneet verkkoyhteisöllisyyden sijaan ryhmän jaottelun joko sosiaalisen median yhteisöksi tai sosiaalisen median verkostoksi. Termi on kuitenkin hivenen ristiriidassa esimerkiksi sen kanssa, että sanana sosiaalinen mediakin nähdään yhteiskunnallisesti liian monitulkintaisena. Hintikka esittää kuitenkin muutamia toimintoja, jotka auttavat erottamaan yhteisön ja verkoston toisistaan. Sosiaalisen median yhteisöjä yhdistävät: 1) ylläpidetään laajan ihmisjoukon kiinnostus yhteiseen intressiin, 2) uusi jäsen ei välttämättä tunne kaikkia yhteisön jäseniä, 3) yksi ihminen voi olla jäsen monessa yhteisössä ja 4) yksilön kannalta yhteisöt voivat olla osin päällekkäisiä ja sisältää aliyhteisöjä. Sosiaalisen median verkosto taas 1) ylläpitää aiemmin hankittuja keskinäisiä sosiaalisia suhteita yksilöiden välillä, 2) jokaisella on

¹⁶¹ Hintikka teoksessa Yksilöllinen yhteisöllisyys 2011, 116-117.

¹⁶² Phillips 2015, 145.

yksi sosiaalinen verkosto, mutta 3) se näyttäytyy ja painottuu eri tavoin eri palveluissa ja 4) on rakenteeltaan verkostomainen.¹⁶³

Hintikan mukaan Facebook on palveluna esimerkki sosiaalisen median verkostosta, mutta termitys ei ota huomioon Facebookin ryhmäominaisuutta, jossa on mahdollisuus liittyä ryhmään (yhteisöön), jossa uusi jäsen ei tunne kaikkia. Facebook on palveluna sosiaalinen verkosto, mutta sen ryhmätoiminnolla on mahdollisuus luoda sosiaalisen median yhteisöjä.

Kuva 11. Naistenhuoneen rajauksen aiheuttamat yhteisöllisyyden kokemusten erot.

7 LOPUKSI

Meihin nykyihmisiin on sisäistynyt suuri teknologian tarve ja teknologiaa käytetään vuorovaikutussuhteiden ylläpitämiseen. Sosiaalinen media kasaa suosituimmillaan massoittain ihmisiä yhteen paikkaan, joten nykyihmisen on ollut pakko totutella luovimaan massojen joukossa, erityisesti jos teknologia ja internet ovat osa jokapäiväistä elämää. Tänä päivänä korostuu siis ehkä enemmän tarve nostaa yhteisön ja yhteisöllisyyden sijaan yksilön ominaisuuksia, jotta voisi erottua suuresta massasta.

Koko käsite yhteisöllisyydestä ja sen tarpeesta on tietyllä tavalla heikentynyt. Yksilö nähdään yhteiskunnallisesti vahvana, jos se kykenee selviytymään itsenäisesti taisteluistaan. Yleisesti verkossa sisältö on harvoin sidoksissa tiettyihin yhteisöihin, joten voitaisiin väittää, että esimerkiksi Facebookin kaltainen ryhmienluontitoiminto on raikas tuulahdus menneestä.

Tätä gradua tehdessä olemme eläneet kummallisia aikoja. Eletään talvea 2021, koronapandemia jyllää yhä täällä meillä ja maailmalla, ja työskentely oli prosessin

¹⁶³ Hintikka teoksessa Yksilöllinen yhteisöllisyys 2011, 122.

varrella mukautettava aina vallitseviin olosuhteisiin ja tasapainoteltava epätietoisuuden ja muuttuvien tilanteiden välissä. Sosiaaliseen mediaan liittyvät aiheet nousevat toivon mukaan tämän myötä entistä tärkeämmiksi tutkimusaiheiksi, sillä ihmiset viettävät verkon välityksellä aikaa nyt enemmän kuin koskaan, sillä pandemian takia niin moni on siirtynyt lähes täysin online-tilaan.

Vallitsevan maailmantilanteen lisäksi mielenkiintoista tutkimusprosessin aikana oli toki myös alkuperäisen Naistenhuone-ryhmän poistuminen Facebookista. Ilmeisesti siihenkin oli syynä maailmanlaajuisen pandemian takia hieman villiksi länneksi muuttunut sosiaalinen media, jota käyttää nyt ennätysmäärä ihmisiä. Sosiaalisen etäisyyden pitäminen on vaikeuttanut kasvokkaista vuorovaikutusta tai ainakin se on muuttanut muotoaan ja siirtynyt yhä enemmän verkkoon. Tämä on aiheuttanut osaltaan harmaita hiuksia jokaiselle sosiaalisen median alustan hallinnoijalle siitä, miten valtavia massoja kyetään hallitsemaan.

Tutkimuskirjallisuus rajautui pitkälti verkossa saatavilla olevaan kirjallisuuteen. Tilanne vaikutti vaikeuttavan myös kirjojen saatavuutta ja muutama merkittävä tutkimuskirjallisuudeksi suunniteltu teos oli jätettävä pois, mutta olin enemmän kuin tyytyväinen valitsemaani aineistonhankintamenetelmään, sillä vallitsevasta tilanteesta huolimatta suurempia takapakkeja ei aiheutunut.

Tämän tutkimuksen avulla voidaan vahvistaa näkemys siitä, että selkeä ja empiirisesti vahvistettu ymmärrys verkkoyhteisöistä ja verkkoyhteisöllisyydestä tarjoaa perustan niin lainsäätäjille kuin suunnittelijoille ohjelmien kehittämiseen. Tutkimusten avulla pystymme erottelemaan ja tunnistamaan ne käyttöominaisuudet ja tarpeet, joita niiden käyttäjät kaipaavat ja räätälöimään toimintaamme verkossa entistä käyttäjälähtöisemmäksi. Toivon mukaan tämä tutkimus tarjoaa Facebook-ryhmien ylläpitäjille näkemystä siitä, millaisia mahdollisuuksia sosiaalinen media parhaimmillaan tarjoaa ja millaista verkkoyhteisöllisyys on pahimmillaan ja parhaimmillaan. Tämä vahvistaa näkemystä myös siitä, että sosiaalisen median voima on todellinen, sen vaikutus näkyy jokapäiväisessä elämässämme ja se valtaa elämäämme yhä enenevässä määrin vauvasta vaariin, mutta kyseessä ei ole uhka.

Toimintatapamme eivät kuitenkaan radikaalisti muutu, vaikka kirjaudumme online-tilaan. Jos asenne on, että nainen on naiselle susi, ei sillä tuskin ole merkitystä, vaikka välissä olisi tietokoneen näyttö. Yhteisöllisyyden rajan erottaa lähinnä se, minkä välityksellä tarkastelemme maailmaa. Usein kuulee sanottavan, että internetissä on

helpompi olla ilkeämpi. Nykypäivänä verkon välityksellä keskustelu on kuitenkin jo niin yleinen normi, että sanonnan pitäisi muotoutua sen mukana – internetissä ilkeily on yhtä tuomittavaa kuin sen tapahtuminen kasvokkain. Yhteisöllisyyden kokemukset voivat olla yksilölle yhtä voimaannuttavia myös verkossa; joskus ne paikkaavat tai korvaavat puuttuvia reaalielämän kokemuksia tai sitten täydentävät niitä kokemuksia, joita jo on.

Naistenhuone on kuitenkin sikäli mielenkiintoinen tutkimuskohde digitaalisen verkkokeskustelukulttuurin kannalta, että se on osaltaan näyttänyt, mihin asti sosiaalisen median normalisoituminen ja sulautuminen osaksi reaalielämäämme on johtanut. Uskon, että ryhmä on omalta osaltaan edelläkävijä sen suhteen, kuinka yhteisöllistä toimintaa verkko voi pitää sisällään. Vaikka yhteisöllisyyden kokemukset olivatkin melko vaihtelevia ja heikentäviä kompastuskiviä löytyy, on kuitenkin voimaannuttava ajatus, että on olemassa suuri joukko naisia ja sieltä nousevia yksilöitä, jotka ovat valmiita verkon välityksellä auttamaan muita reaalielämän ongelmissa erittäin matalalla kynnyksellä. Vain aika näyttää, kuinka pitkälle teknologia inhimillistä toimintaamme vie, ja mikä on sosiaalisen median seuraava askel.

LÄHDELUETTELO

Kaikki internet-osoitteet tarkistettu 10.3.2021.

Aineisto

Naistenhuone Special-ryhmässä kerätty kyselylomakeaineisto Webropolissa, kyselyn linkki ollut auki ryhmässä 15.-23.11.2020 ja vastaajia 113 naista. Kyselylomakkeen kysymykset kokonaisuudessaan liitteenä lopussa. Aineisto tutkijan hallussa.

Verkkosivut:

Kielikello Uudissana 3/2009. Heidi Partanen: ”Sosiaalinen eli yhteisöllinen media”:
<https://www.kielikello.fi/-/sosiaalinen-eli-yhteisollinen-media>

Makeuseof.com 8.7.2018. Megan Ellis: *Facebook Page vs. Group: Which One Is Right for You?* <https://www.makeuseof.com/tag/facebook-page-vs-group/>

MTV Uutiset 4.3.2018. (STT): ”Suomen suosituimpia Facebook-ryhmiä listattiin”:
<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/suomen-suositumpia-facebook-ryhmiä-listatiin-kuulutko-jo-naihin-askartelua-edullisia-ostoksia/6786096#gs.wez6hs>

MTV Uutiset 11.3.2018. Outi Jaatinen: ”Tähän supersuosittuun suomalaiseen Fb-ryhmään ei ole miehillä asiaa: 'Draamalaamailua', rajujakin riitoja ja pettämisspekulointia”:
<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/supersuosituissa-facebook-ryhmassa-kuuhuu-naisilla-on-taipumus-olla-draamalaamailijoita/6801334#gs.v74pkm>

Social Media Today 1.10.2020. Andrew Hutchinson: “Facebook Announces New Groups Features, Including Automated Moderation Tools and New Engagement Options”:
<https://www.socialmediatoday.com/news/facebook-announces-new-groups-features-including-automated-moderation-tool/586277/>

Yle Uutiset 17.7.2020. Noora Takamäki: ”Facebook-ryhmä Naistenhuone halusi pelastaa Suomen nopeimman miehen – Samuli Samuelssonin seuraajamäärät lähtivät räjähdysmäiseen kasvuun ja yhteistyöehdotuksia tuli kymmeniä”:
<https://yle.fi/urheilu/3-11453538>

Yle Uutiset 6.8.2020. Raisa Omaheimo: ”Raisa Omaheimon kolumni: Sisäistetty naisviha saa meidät inhoamaan asioita, joita teinitytöt rakastavat”:
<https://yle.fi/uutiset/3-11458716>

Yle Uutiset 27.6.2017. (STT): ”Facebookia käyttää nyt kaksi miljardia ihmistä”:

<https://yle.fi/uutiset/3-9693338>

Yle Uutiset 7.10.2020. (STT): ”Facebook ilmoittaa sulkevansa salaliittoteoria QAnonia kannattavia ryhmiä ja sivuja”: <https://yle.fi/uutiset/3-11582141>

Yle Uutiset 29.8.2017. Satu Krautsuk: ”Yleensä he haukkuvat hampaitani” – Facebook-ryhmän nuori ylläpitäjä kypsyi jatkuvaan kiusaamiseen ja julkaisi ilkeät viestit”:

<https://yle.fi/uutiset/3-9800930>

Tutkimuskirjallisuus:

Anderson, Benedict: *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Rev. ed. London: Verso, 2006. (alkup. 1983).

Arpo, Robert: *Internetin keskustelukulttuurit: tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnoista ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa*. Joensuu: Joensuun yliopisto, 2005.

Baym, Nancy: *Personal connections in the digital age*. 2. painos. Malden, MA: Polity Press, 2015.

Baym, Nancy: *The Emergence of On-Line Community*. Teoksessa Steven G. Jones: *Cybersociety 2.0. Revisiting Computer-Mediated Communication and Community*. Thousand Oaks, London: Sage Publications 1998.

Bonsdorff, Pauline von., & Anita. Seppä: *Kauneuden sukupuoli - näkökulmia feministiseen estetiikkaan*. Gaudeamus, 2002.

Eriksen, Thomas Hylland et al.: *Toista maata?: Johdatus antropologiaan*. 1. painos. Helsinki: Gaudeamus, 2016.

Gauntlett, David. *Media, Gender and Identity: an Introduction*. 2nd ed. London: Routledge, 2008.

Heinonen, Ulla: *Sähköinen yhteisöllisyys. Kokemuksia vapaa-ajan, työn ja koulutuksen yhteisöistä verkossa*. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja: 14. Turun yliopisto, 2008.

Hakala, Juha: *Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen*. Teoksessa: Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*. PS-Kustannus: Jyväskylä, 2015.

- Hentschel, Tanja & Madeline Heilman: *The Multiple Dimensions of Gender Stereotypes: A Current Look at Men's and Women's Characterizations of Others and Themselves*. *Frontiers in psychology* 10. January 2019: 11–11.
- Heritage, John, Anssi Peräkylä, Sanna Vehviläinen & Ilkka Arminen: *Harold Garfinkel ja etnometodologia*. Helsinki: Gaudeamus, 1996.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena: *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino, 2001.
- Hirsjärvi Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula: *Tutki ja kirjoita*. 15. uud. p. 22. painos. Helsinki: Tammi, 2009.
- Hjorth, Larissa et al.: *The Routledge Companion to Digital Ethnography*. 1st ed. London: Routledge, 2017.
- Hurlburt, Russell T., and Christopher L. Heavy: *Exploring Inner Experience: The descriptive experience sampling method*. John Benjamins Publishing Company, 2006.
- Jenkins Henry, Sam Ford & Joshua Green: *Spreadable Media: Creating Value and Meaning in a Networked Culture*. New York: NYU Press, 2013.
- Jones, Steve (toim.): *Cybersociety 2.0. Revisiting Computer-Mediated Communication and Community*. Thousand Oaks & London & New Delhi. Sage 1998.
- Keipi, Teo, Matti Näsi, Atte Oksanen & Pekka Räsänen: *Online Hate and Harmful Content: Cross-National Perspectives. Online Hate and Harmful Content*. 1st ed. Vol. 1. London: Routledge, 2017.
- Ketola, Kimmo: *Selkeästi mystiikasta ja mielenfilosofiasta*. *Tieteessä tapahtuu* 23.3 2005.
- Kinder-Kurlanda, Katharina & Michele Willson teoksessa *Facets of Facebook: Use and Users: Chapter 4. Facebook Social Games*. Berlin: De Gruyter Saur, 2016.
- Kunelius, Risto: *Viestinnän vallassa: johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin*. WSOY, 1998.
- Lahno, Bernd, & Uwe Matzat: *Trust and Community on the Internet : Opportunities and Restrictions for Online Cooperation*. Reprint 2016. München: De Gruyter Oldenbourg, 2016.

Laukkanen, Marjo: *Sähköinen seksuaalisuus: Tutkimus tyttöydestä nettikeskusteluissa. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi 2007.*

Lehtisalo Anneli: *"Tänne kaikki nyt moi": Tyttöjenlehdet Kohtaamisen Ja Vuorovaikutuksen Tiloina. Tampereen yliopisto, 2011.*

Malmelin, Nando: *Mainonnan lukutaito. Mainonnan viestinnällistä luonnetta ymmärtämässä. Helsinki. Gaudeamus, 2003.*

McMillan David W. & David M. Chavis: *Sense of Community: A Definition and Theory. George Peabody College of Vanderbilt University. Journal of Community Psychology, volume 14, January 1986.*

Palaiologou, Ioanna. *'Do we hear what children want to say?' Ethical praxis when choosing research tools with children under five. Early Child Development and Care, vol. 184, no. 5, Routledge, 2014, p. 689–705.*

Phillips, Whitney: *This Is Why We Can't Have Nice Things: Mapping the Relationship Between Online Trolling and Mainstream Culture. MIT Press, 2015.*

Pi, Shih-Ming, Chen-Huei Chou & Hsiu-Li Liao: *A Study of Facebook Groups Members' Knowledge Sharing. Computers in Human Behavior 29.5 1971–1979. Web. 2013.*

Robson, Colin: *Real world research. A resource for social scientists and practitionerresearchers. Oxford: Blackwell, 1995.*

Saarikoski Petri: *"Pistä natsi asialle ja mene itse perässä!" Hitler-videomeemien historia ja anatomia. Widerscreen 19 (1-2), 16.3.2016.*

Sarason, Seymour.: *The psychological sense of community: Prospects for a community psychology. San Francisco: Jossey-Bass. 1974.*

Seppänen, Janne & Esa Väliaverronen: *Mediayhteiskunta. Tampere: Vastapaino, 2012.*

Shields-Dobson, Amy: *Postfeminist Digital Cultures: Femininity, Social Media, and Self-Representation, New York: Palgrave Macmillan US. 2015.*

Sihvola, Juha: *Yksilö, yhteisö ja hyvä elämä. Teoksessa Hautamäki Antti, Lagerspetz Erik, Sihvola Juha, Siltala Juha & Tarkki Jarmo: Yksilö modernin murroksessa. Helsinki. Gaudeamus, 1996.*

- Smith, David Woodruff, 2009. *Phenomenology*. Zalta, Edward N. (ed.). The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2013 Edition).
- Stang, Edda. *Ethical Decision-Making in Internet Research – Investigating Protest Groups Against Child Welfare Services on Facebook*. *Qualitative social work : QSW : research and practice* 19, no. 2 (March 2020): 301–317.
- Sumiala, Johanna: *Median rituaalit: johdatus media-antropologiaan*. Vastapaino, 2010.
- Suominen Jaakko, Saarikoski Petri & Vaahensalo Elina: *Digitaalisia kohtaamisia - Verkkokeskustelut BBS-purkeista sosiaaliseen mediaan*. Gaudeamus 2019.
- Turtiainen, Riikka & Sari Östman: *Tavistaidetta ja verkkoviihdettä - Omaehtoisten verkkosisältöjen tutkimusetiikkaa*.
- Vainikka Eliisa ja Auli Harju: *Anonyymien keskustelupalstojen julkisuus*. *Media & viestintä -lehti* 2/2019.
- Vainikka, Eliisa: *Avaimia Nettimeemien Tulkintaan – Meemit Transnationaalina Mediailmiönä*. *Lähikuva – audiovisuaalisen kulttuurin tieteellinen julkaisu* 29, no. 3. Lokakuu 31, 2016.
- Vaahensalo Elina: *Minä, ne muut ja Suomi24: Toiseuttavan verkkokeskustelun määrittely ja tutkiminen*. Pro gradu-tutkielma, Turun yliopisto 2018.
- Vaahensalo, Elina: *Keskustelufoorumit mediainhokkeina – Suositut suomenkieliset keskustelufoorumit mediassa*. *Widerscreen* 21 (3), 12.10.2018.
- Wilson Robert, Samuel Gosling & Lindsay Graham: *A Review of Facebook Research in the Social Sciences*. *Perspectives on Physical Science* 7(3), 203-220, 2012.
- Östman, Sari, Jaakko Suominen, Petri Saarikoski & Riikka Turtiainen: *Sosiaalisen median lyhyt historia* (1. painos.). Gaudeamus 2015.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Pro gradu -tutkielma: Facebookin Naistenhuone-ryhmässä koetut verkkoyhteisöllisyyden muodot

Hei arvoisa kyselyyn vastaaja!

Tämä kysely tulee olemaan osa pro gradu-tutkimuksen aineistoa tutkimukseen, jossa on tarkoitus selvittää naisten kokemia verkkoyhteisöllisyyden muotoja Facebook-keskusteluryhmässä nimeltä Naistenhuone. Vastaa tähän kyselyyn siis vain, jos kuulut ryhmään.

Osallistuminen merkitsee oheisen kyselylomakkeen täyttämistä ja palauttamista. Kaikkea kerättyä tietoa käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja ainoastaan tutkimustarkoituksessa. (Kts. tietosuojaliite seuraavalla sivulla.) Aineisto jää vain omaan käyttööni ja kokoelmiini. Lisätietoja kyselystä sähköpostilla esjohei@utu.fi.

TIETOSUOJALIITE

1. Rekisterin nimi

Facebookin Naistenhuone-ryhmässä koetut verkkoyhteisöllisyyden muodot

2. Rekisterin ylläpitäjä

Essi Heinonen, esjohei@utu.fi

Turun yliopisto, kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen tutkinto-ohjelma

3. Vastuuhenkilön yhteystiedot

Essi Heinonen, esjohei@utu.fi

4. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on

käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 a- kohta)

rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn

(suostumus 6 art. 1 e-kohta)

muu mikä _____

5. Käsiteltävät henkilötietoryhmät

Ikä ja paikkakunta. Kysymyksiin vastaaminen vapaaehtoista.

6. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät.

Tietoja ei siirretä eikä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.

7. Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin

Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

8. Henkilötietojen säilyttämisaika tai sen määrittämisen kriteerit

Tutkimus on tarkoitus valmistua keväällä 2021. Aineisto jää tekijän omiin kokoelmiin.

9. Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää

tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti. Poisto-oikeuden toteuttamista arvioidaan tapauskohtaisesti. Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle

10. Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. profiloinnin olemassaolosta

Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.

Osallistuessasi tutkimukseen annat suostumuksesi tietojesi käsittelyyn, tallentamiseen ja hyödyntämiseen tutkimuskäytössä.

1. Vapaaehtoinen taustakysymys: Ikäsi ja paikkakuntasi?

2. Olen tehnyt julkaisun/julkaisuja Naistenhuoneelle

kyllä

en

3. Olen tehnyt julkaisun Naistenhuoneelle... (voit valita molemmat, jos olet julkaissut sekä omalla nimellä että anonyymisti)

omalla nimelläni anonyymisti

4. Millaiseksi kommentoijaksi luokittelisit itsesi?

keskustelujen sivusta seuraaja aktiivinen kommentoija kommentoin silloin tällöin

5. Arvioi, kuinka kauan olet kuulunut Naistenhuone-ryhmään

6. Kerro lyhyesti, miksi halusit liittyä ryhmään?

Seuraavat kysymykset ovat avoimia kysymyksiä, joihin voit vapaasti kirjoittaa ylös mitä aiheesta mieleen tulee.

Naistenhuone on sosiaalisen median kautta toimiva verkkoyhteisö, mutta millaista on sen yhteisöllisyys? Yhteisöllisyys tarkoittaa ihmisten sosiaalisten suhteiden muodostamaa kokonaisuutta. Yhteisöllisyys koostuu vuorovaikutuksesta, yhdessä olemisesta, merkittävistä suhteista, luottamuksesta ja yhteenkuuluvuudesta. Verkkoyhteisöllisyyden käsitteen piiriin mahtuu hyvin monenkaltaista toimintaa ja vuorovaikutusta ja siksi onkin tärkeää tämän tutkimuksen yhteydessä selvittää, millaista yhteisöllisyyttä Naistenhuoneella esiintyy.

7. Mitä sinulle tulee mieleen käsitteestä yhteisöllisyys Naistenhuoneella?

8. Voiko mielestäsi Naistenhuoneella saavuttaa määritelmän mukaista yhteisöllisyyttä?

9. Miten kuvailisit Naistenhuoneen yhteisöllisyyttä? Voit jakaa tähän esimerkiksi jotakin esimerkkejä aiheeseen liittyen.

10. Millaisen vastaanoton olet saanut julkaistessasi jotakin

Naistenhuoneelle? Jos et ole julkaissut, voit jättää vastaamatta tähän kysymykseen.

11. Millaisia ennakko-olettamuksia sinulla oli ennen kuin liityit Naistenhuone-ryhmään?

12. Millaiset asiat Naistenhuoneella mielestäsi vahvistavat ryhmän yhteisöllisyyttä?

13. Millaiset asiat Naistenhuoneella mielestäsi heikentävät ryhmän yhteisöllisyyttä?

14. Jos sinun olisi pakko valita kahden vaihtoehdon väliltä, sanoisitko Naistenhuoneen ilmapiirin olevan mielestäsi pääosin:

positiivinen negatiivinen

15. Tähän voit tarkentaa edellistä vastaustasi:

Millainen on mielestäsi Naistenhuone-ryhmän ilmapiiri?

16. Oletko tutustunut tai tavannut kasvatusten ryhmään kuuluvia jäseniä?

Oletko ystäväystynyt heidän kanssaan?

17. Miten ryhmä vaikuttaa tai näkyy elämässäsi sosiaalisen median ulkopuolella?

18. Mitä aihealuetta koskeva keskustelu herättää mielestäsi kiivainta keskustelua? Voit mainita tarvittaessa useampia.

19. Oletko saanut konkreettista apua ryhmästä? Oletko sinä auttanut jotakuta?

20. Oletko käyttänyt muita naisille suunnattuja verkkokeskustelualustoja? Jos, mitä?

21. Eroaako Naistenhuoneen toiminta muista tietämistäsi verkkokeskustelualustoista? Jos, miten?

22. Sana on vapaa: heräsikö kysymyksistä jotain muuta mieleesi? Tähän voit halutessasi kertoa ajatuksistasi aiheeseen liittyen.

Jäikö sinulla kysyttävää? Haluaisitko tarkentaa vastauksia tai mahdollisesti antaa lisäaineistoa tutkimukselle? Ota minuun rohkeasti yhteyttä sähköpostilla esjohei@utu.fi.